

Abonamentul

Pentru monarhi:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătăți:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$
an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
 $\frac{1}{2}$ fr. 50 cen.

Foia apare în fiecare
Sâmbătă

Unitatea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unitatea”

PW 1902**Foaiе bisericească-politică.****Anul XIX.****Blaj, 6 Ianuar 1909.****Numărul 1.****Invitare de abonament.**

Cu 1 Inuar st. n. 1909
întrăm cu ajutorul lui Dum-
nezeu în anul al XIX-lea al
foaiei și pōlicăm abonament
nou la „Unitatea,” rugându-ne,
ca stimații noștri cetitori să
binevoiască a-și reînoui abo-
namentul e timpuriu.

Prețul de abonament ră-
mâne tot cel de până aci, care
este indicat în fruntea foaiei.

Ceice snt încă în restanță
cu abonamentul de pe anul
trecut, cum și cei în restanță
de pe mai mulți ani de mai
înainte, snt rugați respectuos,
să binevoiască a-și achită da-
toria. Spre acest scop alăturăm
la numărul de față câte o a-
asignațiune postală.

Administrațiunea.**DE CRĂCIUN.**

Vestitorul Crăciunului, cu fețele
îmbujorate de ger, în glasul trăganat
al colindelor, ne vestesc nașterea
lui Hristos.

Gândul nostru se întoarce spre
staulul umil, în care zace micul
Prunc, care ivea să schimbe fața
lumii, ridicându-și stăpânirea prin-
cipiilor lui Dumnezeu deasupra
culturei Athenei și deasupra scep-
trului puternic al Cezarilor Romei.

Sosise plinirea vremii.

După odecări și rătăcirii de
veacuri, omenirea simțea mai mult
ca ori când trebuința unei preme-
niri sufletești, a unui om mare, care
s'o ridice din rătăcirile întunerecului
și s'o îmbrace în haina luminii.

În framântarea aceasta, muncii
de dorul luminii și al adevărului,
mulți proroci mincinoși s'au ridicat
în sinul lui Israil, mulți Mesia falși
au propovăduit rătăcirii nouă, între
zidurile Ierusalimului.

Rătăcirile nouă și vechi, întu-
nerecul neștiinței și al necredinții
s'a risipit apoi, când a apărut Mesia
cel adevărat.

În noaptea sfântă și minunată
se aud innuri de îngeri în văzduh,
steaua magilor își revarsă difuziunea
ei de lumina asupra Pruncului din
iesle; păstorii și filozofii se închină
alături.

În imnul îngeresc, ca un pre-
ludiu al grandioasei învățături creș-
tine, se cântă: „Mărire întru cei de
sus lui Dumnezeu și pe pământ
pace, între oameni bunăvoire.”

Marirea lui Dumnezeu, pacea
și bunăînțelegerea între oameni: iată
creștinismul în quintesența lui.

Cât de bine au înțeles cuvîn-
tele aceste creștinii veacurilor prime,
și cât de puțin se pare, că le în-
țelegem noi astăzi! În locul măririi
lui Dumnezeu, am ridicat pe altar
mărirea noastră personală; îngân-
farea, egoismul și lăcomia au
scos din sufletele noastre cugetul
de a mări pe Dumnezeu, pentru că
să ne găndim numai la binele și
triumful miciei noastre fințe. În
avântul acesta de egoism ne-am
uitat apoi și de a doua parte a
cântării îngeresti, — pacea și bună-
voirea — și ne-am dușmănit și ne-am
amărât viața împrumutat, pentru
o fărâmă de pâine, pentru un nimic.

Și tot mai încet răzbate cân-
tarea îngerească din negura îndep-
ărtată a vremilor, și tot mai puțin
înțelegem din vorbele ei de aur....

Lumina de vraja din ieslea mi-
nunată slăbește și se îndepărtează;
suntem deja în penumbră și, Dum-
nezeu știe, cum vom fi în viitor.

Zilele excepționale de grele prin
cari trece biserica noastră ne pun
pe gânduri, căci tot mai negrii snt
norii, ce se îngrămădesc de-asupra-i.

Avurăm și noi pe câteva zile
iluzia luminoasă, că a sunat, în
sfârșit oara, când se vor lua în
dreaptă socotință truda și ostene-
lele preoțimeii noastre dela sate. O

muncă de uriaș au săvârșit acești
necunoscuți slujitori ai altarului,
povățuind — aproape singuri — po-
porul dela sate, luptându-se în
aceeași vreme pentru hrană și cres-
cându-și, cu niște efortări supra-
omenești, familia.

Ne găndiam: iată preoțimea
noastră cea săracă va avea și ea
mângăiere de sfintele Sărbători,
știindu-se cât de cât la adăpostul
grijilor materiale. Bătrânii, cari aş-
teaptă de multă vreme rezolvirea
acestei probleme, vor avea tihnă în
restul vieții, iar tinerii intră cu în-
doite nădejdi în noua lor viață.
Preoțimea, care a dat atâtea semne
de hărnicie și cinste în munca lor
trecută, cum va străluci ea de aci
înainte, scăpată de povara amară
a lipsei și a sărăciei!

Visul acesta frumos ni-s'a ri-
sipit apoi în o clipă.

Proiectul lui Apponyi ne-a des-
chis ochii și ne-a făcut să nu mai
credem în himere.

Situația preoțimeii devine mai
grea ca ori când. În cazuri de di-
senziune între guvern și respectivii
episcopi — cazuri cari se prevăd
cu siguranță — guvernul va detrage
congrua, își rezerva însă dreptul de
a o împărți *deadreptul* respecti-
vului preot. Preotul va fi silit să
trăiască iarăși în lipsă, ascultând
de mai marii lui bisericești, ori să
primească banul umilitor, întorcând
spatele mai marilor lui și bisericeii
chiar....

Cine ne poate spune, că peste
zece ani cine va șede în fotoliu
ministerului de culte? Cine ne a-
sigură, că viitorul ministru de culte
nu va fi francmason? Cine nu vede
inevitabilele conflicte ce vor urmă?

Organul partidului poporal pro-
testează cu energie împotriva ace-
stui amestec al guvernului în afa-
cerile intime ale bisericeii.

Unde suntem noi, cari în afară
de ingerința privitoare la lucruri
curat bisericești avem motive — și

foarte grave motive — de a ne vedeă periclități limba chiar, limba maternă și liturgică în aceeaș vreme, dovadă chiar recenta cerculară în chestia catehizării.

Credem cu tărie, că mai marii noștri bisericești vor fi, și de data aceasta, la înălțimea chemării, ridicându-și glasul lor hotărâtor, pentru a asigura preoțimii noastre starea materială ce o merită, fără a se jigni întru nimic situația de drept a bisericii noastre.

Așteptăm chiar, și alătura de noi așteaptă multele sute de preoți, ca iluștri Arhierii ai bisericelor române să pășească cu toată energia contra acestui atac nespus de îndrăsneț, care amenință existența bisericii noastre. E o grea încercare la care suntem supuși. Arhierii noștri să-și adune toată energia, de care au dat dovadă totdeauna, când a fost lipsă, și să facă din vreme toți pașii, să protesteze cu toată tăria la locurile competente, contra ingerinții, pe care ministrul cultelor, vreă să o aivă asupra preoțimii noastre.

Am fost săraci, dar cinstiți, legați cu trup și suflet, în bine și rău, de poporul din care am ieșit și în fruntea cărora am fost puși să-l păstoriim, — și cinstiți și dacă nu se poate altcum, mai bine săraci vrem să rămânem și pe viitor.

Purtați de aceste gânduri salutăm pe iubii noștri cetitori, în acest nou an, care să pornește între augurii așa de puțin pașnicel

La reforma fondului de penziune.

Mă înveselește mult continua discuțiune ce să face în timpul din urmă în coloanele mult prețuitului nostru Organ bisericesc „Unirea” cu privire la reforma fondului de penziune a preoților, văduvelor preotese și orfanilor de preoți.

Un individ, o tagmă când începe a-și cunoaște în de ajuns și temeinic neajunsele, nevoile și voește a și le îndreptă, zice-să că a apucat pe calea cea bună a înaintării și a scăpării de relele, ce l-a stăpânit. Mulțumită atotputernicului Dumnezeu și buneii îngrijirii a Inaltei noastre superiorități bisericești, clerul nostru secular este astăzi bine calificat dispunând de frumoase și temeinice cunoștințe. Dacă și îmbunătățirea dotațiunii preoțimii noastre gr-cat. adecă congrua se va traduce în faptă, atunci cu tot dreptul, cu imperiozitate se impune ca mai actuală chestiunea reformei fondului de penziune, acomodată timpului și împrejurărilor în cari trăim.

A lăsa să dănuiască și pe viitor o astfel de stare și a nu grăbi la schimbarea

ei în vre-un mod oare careva cu mijloace mai ducătoare la scop, însemnează a nu ne voi binele nostru și al familiilor noastre.

Suma ce să acoardă astă zi unui preot din cura animarum, devenit neapt de serviciu și văduvelor preotese și orfanilor de preoți, sunt deplin convins că nu mulțumește pe nime și este o rușine pe corpul preoțimii a o lăsa să mai dănuiască. Deci fondul deja existent să se mărească din puterile noastre proprii, necerând și neașteptând dela nimeni ajutor, și încă după modesta mea părere în chipul următor:

1. Să solvim odată pentru totdeauna unul fiecare o taxă fundamentală de 100 cor., care amăsurat numărului preoțimii noastre ar face azi cam 70 000 coroane.

A solvi o taxă mai mare sau chiar jumătate din venitul congrual de pe un an, pe lângă toată însuflețirea, și pe lângă tot spiritul de jertfă proverbial al preoțimii, ar fi o imposibilitate, de oarece lipsele și neajunsurile preoțimii sunt leghion.

2. Să se solvească anual 10% din întreg venitul congrual, pe un nou period de 10 ani, ceace ar face anual cam 80,000 cor. și în 10 ani ar ajunge respectabila sumă de peste 1,000,000 coroane.

Cuotele anuale să se detragă respective achite în două rate egale cu ocaziunea distribuiri congruei.

3. Mai departe și în aceasta chestiune, ca și pretutindenea, dacă voim să fim adevărați frați în Hristos și adevărați predicatori ai evangeliului, pe cum până suntem în oficiu în o formă purtăm sarcinile și pe cum fiecare muncește în cercul său de activitate conform aptitudinilor și puterilor sale așa și în timp de restriste, unul fiecare să ne împărtășim în o formă din roadele jertfelor noastre fără considerare la rang, ani de serviciu și calificațiune, cu o unică condițiune poate, ca penziunea fraților bienaliști să nu fie mai mare ca venitul ce-l primesc până sunt în oficiu.

4. Cuota anuală de penziune să se statorească în fiecare an amăsurat fondului și venitelor lui.

5. Acceptez vederile confratelui „un paroh,” ca în viitor penziunea unei preotese să fie egală cu a unui preot deficient și că la prelucrarea statutelor să se ceară și concursul preoțimii dela sate.

Am însă toată încrederea în superioritatea noastră bisericească, că va pregăti un atare statut, care să corăspundă tuturor împrejurărilor și să mulțumească toate dreptele noastre așteptări.

Am firma convingere, că dacă acestea vechi dorințe a preoțimii adecă congrua și fondul de penziune vor fi rezolvite definitiv și în consonanță cu spiritul timpului, atunci preoțimea noastră scăpată fiind de grija alor săi, cu îndoit zel va munci pentru binele și înaintarea morală și materială a poporului și pentru prosperarea și înflorirea sfintelor noastre așezăminte, făcându-se tot mai vrednică de interesul și înalta bunăvoință ce li-o arată venerata noastră superioritate.

Un preot dela sate.

Consistoriul din Blaj și analfabetii. Din mișcarea geurală contra analfabetilor nu puteă rămână Preaveneratul Consistor dela Blaj, care todeauna a fost în fruntea nisuițelor spre prșes și cultură a credincioșilor noștri. Lăsa să urmeze în întregime cercularul mitropolitan dat din acest prilej către întreg clul arhidiecezan:

Nr. XCV. 8608—190 Sfânta Maică Biserică, potrivit cu misiuna, ce a primit-o dela întemeietorul său dnezeiesc, a învățat totdeauna popoarele eștine, nu numai în sfințele locășuri, unde seține cultul dnezeiesc și se predică cântul lui Dumnezeu, care lumineaza minle și nobilitează inimile și arată tuturor cea, ce duce la fericirea pământească și cu cerească, ci și în alte institute, pe cari ea le-a înființat pentru binele material și piritual al credincioșilor săi.

Tot asemenea a unat și biserica noastră particulară unită cu sfântul Scaun Apostolic al Romei. Indată ipă proclamarea sfintei uniri a înființat, în pe la mijlocul veacului al XVIII-lea, cea dintâi școale primare și cele dintâi șede secundare și cel dintâi seminar teologic mijlocul poporului românesc. Aceste instute de instrucțiune și educațiune le-a derolat și înmulțit necontentit și dacă astăzi amai fi încă mult de făcut pe acest teren, na nu o poartă biserica noastră, care totdeauna a promovat cultura religioasă, intelectulă și morala potrivit cu firea poporului ntru credincios și cu modestele ei puteri materiale, — ci vitregitatea timpurilor.

Cât de zeloasă este biserica noastră întru iluminarea poporului să vede și din împrejurarea, că încă în anul 1872, când încă nu erau organizate a patria noastră școalele repetitionale, Coriliul nostru provincial I în Titl. IX. cap. 71. a obligat „pe toți parohii și docenții, în toate Duminecile și sărbătorile obligă să adune tineretul de ambe sexele la relegerile repetiționale și în propunere astfel să se acomodeze, încât ficiorii sa umle la școala repetițională după cultul divin de dimineața, iar fetele înainte de însărat, înându-le docențele prelegeri din obiectele prescise pentru școalele elementare. Iarăla Insărat să se afle cu toții la catehizarea nândă prin paroh, amăsurat statutelor diecezae, și numai după însărat să fie iertat a-și petrece, însă fără periclitarea moralității.”

Dacă însă afară de cadrele organismului bisericesc, s'a înființat vre-o instituțiune culturală potrivită cu firea poporului credincios și cu viața lui creștinească, Biserica noastră totdeauna a priijinit-o și recomandat-o atențiunii publice. Așa d. e. cu cerculara de datul 5 Setemvrie 1873 Nr. 2507. Consistorul Arhiepiscopesc a dispus, ca toți preoții și credincioșii să îmbrățișeze cu căldură nisuițele culturale ale Asociațiunii române pentru cultura și literatură poporului român, să se facă cât ma mulți membri ai acestei instituțiuni, să înințeze biblioteci și agenturi în înțelesul reguamentului aceleiași Asociațiuni.

Cu toate acestea, fe că starea economică a poporului nostru a fost de veacuri prea înapoiată, încât nu i-a îngăduit să-și înființeze pretutindenea școale populare, fie că în satele resfirate prin munți, văi și prin câmpii largi școala nu a putut fi accesibilă

pentru toți, fi că unii preoți și învățători nu și-au făcut datoria impusă de chemarea lor înaltă, fie în alte multe cauze independente de stăta Bisericii, sunt încă foarte mulți credincioși, cari ne cum să se fi ridicat pe treapta acea de cultură, ce o cer timpurile de azi, ei nu știu nici măcar ceti și serie, spre cel mai mare dauna a lor. Cel ce nu știe ceti și serie și nu are măcar cunoștințele elementare, ce și le poate câștiga prin cetit, astăzi nu și poate asigura nici cea mai primitivă bunăstare economică, căci va fi adeseori exloatat de cei ce au învățatură mai multă și pot țineă seamă de toate mișcărilor economice din patrie și din lume. Nici cea mai mică gospodărie sau economie casnică nu se poate desvoltă, dacă femeia nu știe purtă scoți despre toate veniturile și cheltuelile casei, astfel în cât în toată clipa să și poată d seamă de mersul acelei economii. Țăranul dacă nu cunoaște prin cetit prețurile din lume a produselor sale, și el va vinde adeseori cu pagubă și tot cu pagubă va cumpără aceea, de ce are trebuință pentru casa a.

Un popor însă, care oarbece în întunec și este sărăcit de alții, nu poate asigura existența comunităților noastre parohiale și prin urmare nici a Bisericii, care există numai prin acele comunități. De aceea se impune tuturor preoților, învățătorilor, și celorlalți credincioși luminați, datoria sfântă de a îmbrăția cu răvna mare toate instituțiunile noastre culturale a le grijă și desvoltă potrivit cu cerințele de astăzi și cu firea poporului nostru, de a cărui existență și bunăstare ese legată și existența sfintei Biserice. Dar și afară de școală, preoții, învățătorii, și alți cărturari pot face mult pentru luminarea poporului, și pot lucra, ca să scadă numărul prea mare a celor ce nu știu nici măcar să citească și să scrie. Este aceasta și o datorință de caritate, căci dacă după legea firei și după legea dumnezeiască sărim într'ajutor celui ce suferă de vre-un rău fizic, cu atât mai rătos trebuie să nu ne întoarcem față de către aceia, cari vin la noi să-i scoatem din întunecul neștiinței și să le facem cu puțință ce a se bucura și ei de lumina minții. Deci preoții împreună cu curatoratele bisericesti și cu senatele școlare să chibzuiască, după împrejurările locale, ce ar putea face, și afară de școală, pentru luminarea poporului și mai ales pentru răspândirea învățaturii cetitului și scrisului între toți credincioșii noștri fără deosebire de sex și vârstă, folosind spre acest scop, fie casele lor private, fie localul școlii, fie chiar sfânta biserică, unde nu se află alt local, și îndemnând pe toți cari știu sau vor învăța a ceti, să și câștige cărți de rugăciuni scrise în limba bisercei noastre și alte cărți folositoare, de cari acum se găsește în număr destul de mare. În deosebi recomandăm învățătorilor răspândirea învățaturii cetitului și scrisului, cu atât mai rătos, că din mai multe părți se dau și premii celor ce ar face această, iar adunarea generală a învățătorilor din arhidieceză ținută la 6 Nov. 1908 a crut 10 premii de câte 30 coroane pentru învățătorii, cari ar dovedi, că au învățat a ceti și ceti în iarna anului 1908/9 mai mulți analfabeți.

Tot aceasta se poate face și în cadrele statutelor și regulamentelor Asociațiunei pentru literatură și cultura poporului român, dela al cărei comitet se pot cere toate in-

drumările, de cari și avea trebuință. În scopul acesta și potrivit și cu scrisoarea, ce Ne-a adresat-o comitetul Asociațiunei cu datul 12 Decembrie 1908 Nr. 853 îndemnăm pe toți protopopii, preoții și învățătorii noștri, să deschidă și așeze în fiecare comună cursuri pentru țărani analfabeți și să ia parte activă la mișcarea culturală pornită de Asociațiune, înființând biblioteci populare și ținând prelegeri populare în Dumineci și Sărbători.

Răsăritul cel de sus, Domnului nostru Isus Hristos, a cărui naștere nu peste multe zile avem să o serbăm, să ne lumineze mințile și să ne trimită ajutorul său ceresc spre a putea lucra tot ce este bun și folositor pentru sfânta lui Biserică!

Blaj, din ședința consistorială ținută în 15 Decembrie n. 1908.

REVISTE.

Budapesta. S'a așteptat cu mare dor ziua de anul nou, că se prevedeau declarații hotărâte din partea ministrilor; dar au fost toți înșelați în așteptări. Nu s'a făcut nici o declarație hotărâtă. E tot vechiul cântec de fariseism, frase de măguliri personale și tătăieri, de cari li silă la fiecare. Și fiecare e în curat, că e o minciună, ceea ce spune și ceea ce i-se spune.

Muncitorii din Budapesta au declarat o zi de grevă și anume dela 9 oare Joia trecută până Vineri dimineața.

Cauza acestei greve a fost, ca Ministrul de interne a suspendat două sindicate mari centrali a muncitorilor organizați și anume sindicatul muncitorilor săraci și al măsarilor lemnari. Motivul suspendării e în legătură cu demonstrațiile lucrătorilor contra votului plural.

Muncitorii au esmis o deputație să intervină la ministrul Andrassy pentru a li-se redeschide salele de conversație — dar fără să poată obțineă ceva. Imprejurarea aceasta a amărât foarte tare cercurile muncitorilor.

Bărbații de încredere ale diferitelor brezle au hotărât într'o adunare, că vor răspunde ministrului prin o grevă generală, care are să se înceapă cât să poate de urgent.

După aceasta hotărâre s'au pus în grevă numai decât. — Budapesta eră un oraș mort; toate restaurantele, atelierile, fabricile tipografice și toate stabilimentele industriale și comerciale au fost închise.

Muncitorimea astfel organizată a dat dovadă, că e gata ori când de luptă.

Miercuri în 23 Decembrie, ministrul-președine Wekerle a fost în Viena, unde a fost primit de Majestatea Sa în audiență. După Andrassy—Wekerle a încercat să lămurească Maj. Sale situația politică dela noi și să câștige aprobarea preainaltă pentru planurile coaliționaliste, poate chiar și promisiunea unor „concesii militare” — pentru ochii lumii. Audiența lui Wekerle n'a avut însă rezultatul dorit. Ministrul președine s'a întors dela Viena tot atât de puțin luminat în ce privește viitorul coaliției cum se dusesse la Viena — sau poate chiar și mai puțin luminat.

Roma. E nespasă de mare durerea poporului italian. Cercarea ce a căzut asupra lui e unica în istoria popoarelor. —

S'a cutremurat pământul și s'a mișcat marea îngropând de vii peste o sută cincizeci de mii de oameni. — Frumoasele cetăți ale Siciliei Mesina și Reggio cu vechia lor cultură și lumina — numai sunt — au dispărut cu locuitorii cu tot.

Un cutremur de pământ cu urmări mai destruoase ca și acel din Sicilia, istoria nu ne poate aminti. — Cutremurul a fost noaptea — și s'a început cu niște buibuituri puternice de au trezit pe toți locuitorii, cari, îngroziți de aceste tunete neînțelese, au alergat pe strade, unde, în urma puternicului cutremur, au fost mulți îngropați sub ruinele edificiilor ce s'au surpat. — După cutremurul de pământ s'a mișcat apoi marea — cu un vuet sinistru.

Apa mării s'a ridicat într'un sul puternic și s'a revărsat asupra orașelor îngropând sub valurile ei pe toți, cari au scăpat de cutremurul de pământ.

Orașul Mesina a fost cu desăvârșire nimicit. — Acest port de mare vechiu cu bogățiile și monumentele lui de artă, cu portul lui frumos — nu mai este. Partea orașului din spre mare s'a scufundat cu totul; și azi — unde ieri eră cea mai mare frecvență, cea mai frumoasă piață încunjurată de cele mai mărețe edificii, — unde domnia portul cu farii săi peste o parte a mării — e un mormânt groaznic, săpat de cutremur și acoperit de valurile mării. — În locul plin de viață de odinioară azi să întinde liniștea înspăimântătoare a mării.

Știrile cele mai nouă spun, că ar fi murit 200 mii de oameni. —

Toată lumea cultă e părtaşă la durerea poporului Italian.

Regele și regina Italiei au grăbit îndată la locul de nefericire și-și împart toate cu cei rămași fără adăpost. — Regina ca o mamă adevărată umblă pe la toți să-i mângâie. S'a mișcat toată Italia și s'a început colecte în toată Europa. — Monarhul nostru a dat 1½ milion coroane.

Constantinopol. Tractările între Porta și Austro-Ungaria referitoare la Bosnia și Herțegovina merg greu. Turcia nu vrea să îngăduie din ceea ce cere, iar Austria s'ar simți prea umilită să deie tot ce cere Porta. — Și va trebui în urmă să deie, căci totuși pentru noi ar fi mai rău un războiu al cărui urmări dezastruase nu se pot calcula.

Procesul lui „Deșteaptă-te Române.”

— *Raport special.* —

Preludiu.

La noi la Blaj de vre-o câțiva ani încoace eră pace și liniște. Noi românii ne vedeam de ale noastre, iar cei deia administrația civilă, oameni cu minte, știau ce să poată și ce nu să poată și își vedeau și ei de ale lor. Din toamna anului trecut, decând a venit la noi actualul despot, protopretorul Beöte și jidanul Lengyel, să pare, că s'a gătat liniștea. Dumnilor caută nod în papură, umblă după potcoave de cai verzi, sau mai bine zis, vreau să-și facă merite. Seria meritelor și-au început-o destiindând „Reuniunea pompierilor,” fără ca numita reuniune să fi făcut altă crimă, decât, că avea comanda pe românește, conform statutelor și pardon fanfara reuniunii cântă și marșul lui Mihai-Viteazul și încă ceva: comandantii reuniunii erau toți români și mai mult criminaliști, căci azi iarnă la balul pompierilor, când s'a cântat „Deșteaptă-te Române,” dânsii au stat în picioare, ciocnind în cinstea acestui imn. Pentru crima aceasta s'a intentat proces criminal domnilor Dr. D. Sabo, căpitanul reuniunii, Victor Muntean, Ioan Maior, Iuliu Pop, Traian German, pe cum și Doamnelor: Augusta Dr. Sabo, Georgina Muntean, Silvia Pop, și Cornelia Maior.

Procesul acesta s'a pertractat în 19 și 20 Decembrie, la tribunalul din Alba-Iulia. Bineînțeles după o desbatere foarte interesantă, tribunalul a achitat pe toți acuzații.

Pertractarea.

Acuzații cu martorii lor și foarte mult public din Blaj, au sosit la Alba-Iulia, deja Vineri seara (18 Dec.). Pertractarea deși eră fixată pe 9 oare a. m., totuși s'a început la 2 oare p. m. În sala cea mare a tribunalului un public foarte numărös, nu numai de ai noștri, ci și foarte mulți străini, veniți chiar și din împrejurime, unii ca să asiste la un proces criminal, iar alții, ca să asculte pe vestitul Maniu. Acuzații au fasonat toți în ungurește (afară de Doamna Dr. Sabo și

Cornelia Pop, cari nu cunoșteau bine limba magiară). Am face un păcat, dacă nu am da în întregime răspunsurile Doamnei Dr. Sabo.

Președintele: Cunoști acuza?

Dna Dr. Sabo: Da!

Președ.: Recunoști, că ești vinovată?

Acuzata: Nu pot să recunosc, pentrucă n-am comis nici un delict.

Președ.: De ce v-ați sculat sus când s'a cântat „Deșteaptă-te Române?”

Acuzata: Ne-am sculat, ca să dăm cinstea cuvenită acestui imn. Eu așa am învățat în casa părintească, ca să cinstesc totdeauna aceasta cântare.

Președ.: Ce însemnătate are cântarea aceasta?

Acuzata: E imnul nostru național, care are acelaș înțeles, pe care îl are și imnul maghiarilor și pe cum dânsii să scoală în picioare, când îl cântă, așa ne-am sculat și noi.

Președ.: Cine a provocat publicul să se ridice în picioare?

Acuzata: Nu știu. Atâta știu, că eu când am auzit, că să cântă „Deșteaptă-te Române,” m-am sculat în picioare și după mine s'au sculat și celelalte dame și-am ciocnit cu toții păharele în cinstea acestui imn.

Președ.: Așadară Dta te-ai sculat mai întâi în picioare?

Acuzata: Da! Eu m-am sculat și mă voi scula totdeauna.

Așa a fasonat Dna Dr. Sabo, noi nu cercăm să facem apretiere răspunsului Dnei Sabo. Dânsa a răspuns așa, pe cum îi porunceă inima, soția Dnui Dr. Sabo și fca regretatului avocat Ludovic Ciato, nu putea să fasoneze altcum, decât așa.

Dupăce au fost ascultați toți acuzații, au urmat martorii (unguri, jidani și muzicanți). Nu să plătește să dăm răspunsurile tuturoră în întregime, deși ar merita, căci sunt foarte hazlii. Publicul din sală, nu odată au izbucnit în râsete zgomotoase, când a fasonat pretorul Lengyel (ma ieri alaltăieri Lövi Moritz, fiul unui făgădar dintr'un sat românesc). „Când am auzit, cântându-se „Deșteaptă-te” zice Dnul Moritz, m-am gândit să împrăștiu societatea, dar îmi lipsia forța brachială (n'a avut jandarmi) și singur îmi eră frică să mă ieau la bătaie cu ceata agitatorilor. Un alt martor Elekes, oficiant la postă, a spus, că dânsului i-ar fi plăcut foarte mult să nu fie în sală, când s'a cântat „Deșteaptă-te Române.” Președintele îi reflectează, că nu aceea l-a întrebat, unde i-ar fi plăcut să fie, ci ce s'a cântat și cine a cântat? Dnul Elekes, răspunde, ca și mai înainte, că dânsul știe, că „Deșteaptă-te Române e o cântare, care batjocorește pe maghiari și că s'ar fi dorit să fie afară din sală.

Țiganul Pozsonyi, întrebat fiind, de ce a cântat „Deșteaptă-te Române.” a răspuns: „așa ni-s'a poruncit și apoi mă rog la măriă sa, asta-i o cântare tare bună și frumoasă.” Bătrânul Laia a răspuns și mai frumos: „Da! am cântat cântecul acesta, căci doară l'am mai cântat și altădată, l'am cântat de când eram tinăr! și l'am cântat nu numai în Blaj, ci l'am cântat și în Aiud și în Bălgărad.”

După fasonările acestea, Domnul Dr. Maniu, cere să fie ascultați și martorii acuzaților, în număr de vre-o 10. Președintele nu primește. În ziua următoare, la 10 oare, pertractarea să continuă. Procurorul declară, că față de acuzații Traian German profesor și Dnele Georgina Muntean, Cornelia Maior

și Silvia Pop își retrage acuza, de oarece din fasonările dânsilor și a martirilor, să vede limpede, că au fost „siliu(?)” de ceialaltii să se ridice în picioare. Reclizitorul procurorului a fost cât să poată deslăbuț. Dânsul nu cearcă să-și dovedească acuza cu dovezi, ci vooeste mai mult să miște inima juzilor, susținând cu tărie, că în „Deșteaptă-te Române”, să agită la ură în conta maghiarilor și că scopul cântării nu a putut fi altul, de cât să agite, căci altcum nu să poată explica intenția acuzaților, and ei într'o sală, unde sunt și maghiari cântă acest cântec, în care să află cuvinte ca: „despoși și barbari” apoi provocări, ca acestea „Strigați în lumea largă, că Dunăcu-i furată” Mai declamează apoi Domnul procuror, Kiss (Cantans extra chorum), că Românii totdeauna au fost nerecunoscători față de maghiari, cari i-au mântuit în dierite rânduri, din ghiara tureilor, ba mai ault Românii nu vreau să recunoască nici diar îndreptățirea la existența a maghiarilor. „Noi am apărat pe Români cu vitejie, zice Domnul procuror, i-am împărtășit cu toate bunătățile.” „De vom privi istoria, ne von convinge, că Românii sunt aceia, pe cari i-m apărat și ocrotit mai mult și cu toate acestea acuzații, cântă cântări, cari „ne batjocoresc.” Apoi tot Domnul procuror, în Blaj rând-nevrând trebuie să recunoaștem, că sun stări bolnave. Și cum că aceasta convingere m-o întemeiez” pe fapte, n'am derăt să amintesc faptele îndrăznețe ale studenților din Blaj, cari rup ațișele în trei-colori maghiare. N. pretind mulțămită dela Români pentru binele, ce-i l'au făcut Maghiarii, dar am tot dreptul, să aștept respect și dragoste dela ei! Românii însă nici asta nu ni-o dau, ci ei — pe cum o dovedesc acuzații — agită la ira împotriva neamului maghiar. După toate acestea cer, ca acuzații, față de cari îmi sustiu și mai departe acuza, să fie pedepsiți. Terminându-și procurorul vorbirea, vorbește Domnul Dr. Maniu. Dânsul i-ă la cunoștină retragerea acuzei față de cei patru acuzați, apoi i-și începe discursul de apărare, care a durat 1 oră și jumătate. Nu ne permite spațul să dăm vorbirea Domnului Dr. Maniu în întregime, vom da vre-o câteva specimine.

„Acest imn e concepția ideală a idealilor de libertate și dreptate, cari să agitau prin vremurile dela 1848 în toată lumea. E răsunetul care intruchipează n sine înviarea și rostul ideal al lozincilor menite, să fericescă toate neamurile. Iar astăzi dacă-l cântă Românul, nu face altceva, decât își reamintește acea chemare sfântă, pe care puternica liră a poetului a îndreptat-o cătră neamul românesc pe atunci, pe când acesta zăcea lipsit de conștiință în lanțurile sclăviei. Poate deci o astfel de poezie să agite? Are „Deșteaptă-te Române” vr'un cuvânt, care să îndemne pe Români la ură în contra Maghiarilor? . . . N'are drept ba chiar și datorința orice popor, care vrea să trăiască să aibă astfel de poezii? Pentrucă în aceasta poezie e vorbă de „dușmani,” „barbari,” „despotizm,” de „Dunăre furată” și de „libertate, și asta încă nu dovedește, că ar cuprinde agitație în contra Maghiarilor. . . Sau doară, fiindcă poezia caută evenimente din trecut, conține în urma acestui fapt agitație? Dacă-i așa, atunci nu ne rămâne altceva, decât, ca orice poezie, care tractează întâmplări din trecut, să fie adusă înaintea tribunalului, fapt care în urmă ar aduce

până și pe „Tată nostru” pe banca acuzațiilor.

Punctul din acuza d-lui procuror, că Românii strigă, că Dunărea-i furată și că prin acest strigăt vrea să înțeleagă, că Maghiarii au furat Dunărea, care de altfel ar trebui să aparțină Românilor, e de-a dreptul comic... Ci ni-ar plăcea sau că am tinde, să ne estirăm până la Tisa, asta s'ar apropia într-o câtă de adevăr, dar că noi Românii din Transilvania am tinde ca să trecem dincolo de Tisa și să ajungem până la Dunăre — așa, sunt convins, n'o credeți nici Dvoastră și cred, că râdeți deodată cu noi de astfel de afirmări naive... Poetul în versul: „strigați în lumea largă că Dunărea-i furată” nu înțelege pe Maghiari, că ar fi robii Dunărea și pe Turci...

Unul dintr-o martori mi-a făcut insinuația nedeamnă, că eu, care încă am fost de față la pertractarea amintită așa fi fost atins neplăcut, când s'a cântat *Deșteaptă-te Române*. În contra acestei insinuații nedemne protestez din tată puterea sufletului meu. Prin o astfel de mărturisire inconștient acei martor a voit, să agraveze poziția acuzațiilor. Țin însă, să anunț solemn din acest loc, că cântarea acestei imn nici odată nu m'a atins neplăcut. Din contră țin, să afirm că eu însumi l'am cântat și l'am cinstit cu evlavie în totdeauna. L'am cinstit, ca pe un imn al libertății, ca pe o chemare entuziastă la luptă leală pentru acest motiv al existenței noastre fără de care nu putem fi, l'am cinstit, pentru că n'am văzut în el îndemnare la ură... Dl procuror găsește agitație în el sau mai bine gândește că conține agitație. E ușor a gândi, e ceva mai greu a afirma, dar e foarte greu a dovedi... Dl procuror n'a dovedit nimic și totuși cere pedeapsă pentru agitație...

După Dl Maniu i-a cuvântul adv. Dr C. Velican, a carui vorbire cuminte a durat 3 sferte de ceasuri și a fost hazată tot pe argumente iuridice. A urmat apoi replica procurorului în care din nou a spus, că la Blaj sunt stări bolnave, pentru că băieții rup afșurile 3 edori de pe pereți. La aceasta replică a răspuns tot Dl Maniu cerând ca acuzații să fie achitați și On. Tribunal să enunțe, cu imnul *Deșteaptă-te Române* nu conține agitație.

Sentința.

După discursul procurorilor și al apărătorilor juzii să retrag pentru că după o oară de sfat să se reîntoarcă iarăși cu sentința aceasta. „Toți acuzații sunt achitați pentru că deși imnul *Deșteaptă-te Române* conține în sine simburile agitației, totuși în cazul de față nu s'a dovedit, că acuzații ar fi rostit și cuvinte... La acestea publicul din sală a răspuns D-lui jude (*Corbuly*) cu „să trăiască!”

Dl Maniu și Velican au înaintat recurs în contra părții din urmă a sentinții, că adecă imnul *Deșteaptă-te Române* ar conține simburile agitației. Așa s'a gătat procesul criminal (?) al Blăjenilor. Noaptea am reîntors la Blaj la ale noastre până mâine poimâne, când ne așteptăm, ca pentru crime (?) că aceasta să voiajem iarăși înaintea tribunalului.

A

CORESPONDINTE.

SFINȚIRE DE BISERICĂ.

Din Giurgeu, în Decembrie 1908.

Dintre cele 11 parohii gr.-cat. coloniste din Giurgeu — com. Ciuc, — Șarmașul stă mai bine materialicește, ceea-ce este a-se ascrie în primul loc faptului fericit, că e situată pe hotarul bogatei și puternicei comune săcuesti Ditró, carea pe lângă munții și pădurile seculare de brad în estenziune de câteva mii de jugăre, mai numără între proprietățile sale și vestitele băi ale Borsecului.

Șarmașul e situat în dreapta Mureșului, pe partea nord-vestică a hotarului comunei Ditró, având catastru propriu. Să mărginește la nord cu Toplița respective comitatul Murăș-Turda, la vest cu Varvizul de care numai Mureșul îl desparte, la est meziuna o formează șireagul Carpaților la spatele cărora să ascunde Borsecul.

După datele din șematismul anului 1906 pe lângă 64 izraeliți, 53 rom. cat. are 1640 suflete gr.-cat. române, la fel în limbă și port. Pământul deși muntos și pe alocurea petros din cale afară totuși e destul de productiv în cucuruz, grâu de primăvară, săcară, orz și ovăs, așa cât importul cerealelor — de regulă reclamă o cantitate mai mare de circa 20%.

Locuitorii pe lângă agricultură să mai ocupă cu plutăritul, care formează principalul izvor de venit.

În 1750 când s'a făcut conscripția Ep. P. Paul Aron Șarmașul ce e drept nu există, dar între cele 46 sate, cari constituiau arhidiaconatul Szépviz, să înșiră și comuna Gitron cu 300 suflete greco-cat., aparținând în cele ecesiastice de Vărviz, unde pe acest timp funcționau deja doi preoți, deși număra numai 190 credincioși.

Din aceasta împrejurare se poate deduce faptul că, șarmășenii pe acest timp formau parte integrantă a comunei politice Ditró, așa cât abia la 1815 îi vedem constituiți în comună de sine stătătoare sub numirea de Șarmaș-Maroslaka. — În acest an și-au edificat o bisericuță de lemn în onoarea s. Nicolau, pe teritoriul numit „petrar”, donat de familia fruntașă săcuiască „Puskás” din Ditró. Casa și superedificatele parohiale — mai de mult și școala — au fost edificate tot pe acest intravilan.

În decursul timpului însă, modesta bisericuță începuse a sucombă sub greutatea aproape seculară a caprițiilor vremurilor, așa încât deja pe la 1879—1882 să ivise necesitatea edificării unei biserici noi, corespunzătoare numărului considerabil al credincioșilor. Astfel s'a pus basă la un fond de edificare de peste 4000 cor. din oferte benevole.

În urma deselor și neașteptatelor schimbări întrevinute între conducători, realizarea măreței idei a suferit mare întârziare, fapt care a influențat în mod fatal și fondul de edificare existent numai pe hârtie, parte pentru că mulți dintre oferenti decedaseră și ei în cursul timpului, parte din motivul, ca neîncasându-se la timp interesele după capitalele promise, au obvenit dese cazuri, când restul intereselor

întrecea capitalul. Pe când fondul de edificare figura în rațiuni cu o sumă considerabilă, în realitate însă nu dispunea de nici o pară. Între astfel de împrejurări regularizarea fondului era aproape imposibilă, așa cât toate încercările rămăneau fără rezultatul așteptat, prin ce să amână chestia edificării de pe o zi pe alta.

Accasta întârziare a atras după sine intervenirea autorităților administrative, cari în 1905 din motive de siguranță publică au dat ordin să se închidă vechia biserică, ca fiind din cale afară slabă.

Dispoziția aceasta a atins dureros pe Șarmășeni ce e drept, dar și-a avut efectul sigur, încât deja în acel an s'a eiecat o repartitie nouă de 18427 cor. 58 fil. pentru edificarea bisericii.

Cum însă parohia resfirată disordinat prin văi și poalele munților, pe un teritor de circa 6 km. □, așa s'a ivit pedecea foarte periculoasă întru aflarea locului acomodat pentru noua biserică, și de aici partide și certe între credincioși de multo-ori agitați până la extrem, așa cât numai după repetite încercări de împăciuire s'a primit locul oferit gratis de credinciosul Nicolae Țăran, care se află la o distanță cam de 200 m. în direcție sud-vestică dela vechia biserică, și tot cam la 200 m. spre nord dela școală, la stânga drumului comunal.

După ce s'a stins deci și ultimul tăciune al neînțelegerilor, în 8 August 1906 s'a pus piatra fundamentală la noua biserică, terminată la finea anului 1907, din unele considerațiuni însă collaudarea s'a făcut numai în 7 Decembrie 1908. A costat în total 17469 coroane 35 fil. plus 229 stânjini de piatră, 7200 măsuri nisip, 125 nervecuri, 405 bucăți lemne în lungime de 3—10 m. săpatul fundamentului, var, cărămidă și apa necesară, toate prestate de comuna bisericască.

Dimensiunile sunt: lungime 29 m. lățime 9 m. înălțime 10 m. Turnul înalt de 36 m. iar ferestrele de 5 m. lungime 1 și 1/2 m. lățime, boltitura cu arcuri din scânduri, coperișul de eternit.

În partea nordică lipită de altarul bisericii să află sacristia, edificată în dar de antreprenorul — inginer Vass Jozsef din Marosvásárhely, iar în interiorul bisericii cor pe stâlpi de piatră, de-o frumusețe artistică rară, după cum de altcun e biserică întreagă și în special turnul.

Pe sama bisericii celei noi sau procurat 3 clopote din Arad. Primul are o greutate de 554 kg. și a fost comandat pe speșele alor 13 credincioși cu 1842 cor. 30 fileri, al 2-le de 263 kg. cu 854 cor. prin 14 credincioși, iar al 3-le de 212 kg. pecum și o toacă de metal de 64 kg. cu 912 cor. 25 fil. prin 24 credincioși, costând toate trei 3608 cor. 55 fileri și cari în 13 Decembrie 1908 în prezența unui mare număr de credincioși au fost și sfințite prin parohul local Virgil Codarcea și Vasile Urzică din Vărviz.

Pe urmă în 19 Decembrie 1908 s'a sfințit și noua biserică în onoarea s. Nicolau. Actul sublim s'a săvârșit prin protopopul Elic Câmpean ca delegat al Escelenței Sale, cu asistența preoților Virgil Codarcea, Alesandru Donescu, Simeon Sbârcea și Vasile Urzică.

După cetirea s. evanghelii protopopul a ținut predica festivă în fața unui mare număr de credincioși sporiți cu cei din Varviz și Toplița. După descrierea temeinică a vieții s. ierarh Nicolae și a ajutoarelor oferite de acest mare sfânt, trece la jertfele însemnate aduse de Șarmășeni întru ridicarea noului Sion.

Aduce elogii bine meritate parohului local, curatoratului, binefăcătorilor și popoului întreg, pe urmă împărtășește binecuvântarea Escelenței Sale Domnului Mitropolit.

După finirea acțiunilor sacre parohul local în cuvinte doioase reamintește parohienilor peripețiile prin cari le-a fost dat să treacă în anii din urmă, până când în fine au ajuns momentul fericit să se poată desfășura de rodul ostenelelor.

Pe urmă cetește lista numeroșilor binefăcători, între cari escelează credinciosul Mihail Măndru cu donațiuni în preț de peste 600 coroane.

Deși dela primii pași ai începutului și până la terminare s'au străcurat aproape 30 de ani, în care timp inițiatorii și mulți dintre muncitorii zeloși au decedat, ducându-și dorul în mormânt, iar unii dintre conducători sub forța împrejurărilor s'au depărtat din această parohie fără rezultat, în afacerea edificării bisericii, totuși cu atât e mai mare bucuria astăzi cu cât în butul tuturor greutăților descrise Șarmășul are astăzi una dintre cele mai artistice biserici din arhidieceză. Și așa din mijlocul parohiei resfirate prin văi și coline selbatice, să ridice falnic noua biserică, ca o viuă dovadă despre vitalitatea acestui popor, pe cât de bun pe atât și de brav.

uva.

Concurs.

I. „Coroana“ institut de credit și economii în Bistrița dorind a contribui la răspândirea cetitului și scrisului în sânul popoului nostru, prin aceasta publică concurs pentru 10 premii de câte 20 cor. în total 200 coroane pentru instruirea în cetire și scriere a analfabeților adulți din ținutul Bistriței și al Lechinței.

II. Instruirea să se înceapă cât mai curând, intrucât nu ar fi începută deja și să dureze până la sfârșitul lui Aprilie 1909 v.

III. Rezultatul îl va constata o comisiune examinătoare designată de direcțiunea subserisă.

Opiniunea acestei comisiuni va servi de bază la decernarea premiilor.

IV. Preoții sau învățătorii respective instructorii analfabeților, cari doresc obținerea acestor premii, să se insinue în scris la direcțiunea subserisă până la 15 Ian. 1909 v.

V. Direcțiunea institutului pune în vedere celor insinuați la curs cărțile de lipsă și materialul de scris.

Bistrița, la 19 Dec. 1908 n.

DIRECȚIUNEA
institutului de credit și economii
„CORONA.“

Sărbători fericite și An nou fericit, dorim tuturor cetitorilor și colaboratorilor noștri!

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnezeu, Escelenția Sa Dr. Victor Mihályi de Apsa prea bunul nostru Arhiepiscop și Metropolit s'a îndurat prea grațios a darui din caseta proprie suma de 100 coroane ajutor pentru terminarea zidirii bisericii din parohia Izasăcel (Marmăția), pentru care faptă marimimoasă ne ținem de datoriță a exprima Escelenției Sale și pe această cale călduroasele mulțumiri. — Izasăcel, (Marmăția) la 23 Decembrie 1908. — În numele curatorimei și popoului credincios. Ioan Tarța, preotul Iza. săcelului.

Hymen. Miți Lupan de Disznopatak, învățătoare de stat și Euric Bömches, cavalier de Boor căpitan ces. reg. în regiment 63 fidanțați.

Sărbătoarea iubirii. Duminică în 3 Ianuar a. c. au aranjat femeile din Blaj. frumoasa și pătrunzătoarea sărbătoare a dragostii față de copiii săraci, cari an de an sunt îmbrățișați la noi tot cu mai multă căldură. De cu bună vreme dnele: Georgina Muntean și Lucretia Domsu au colectat pe seama copiilor săraci 450 coroane. Din suma aceasta s'au cumpărat veșminte, pălării, încălțăminte și altele. Sărbătura, la care au asistat foarte mulți, s'a început cu o colindă, executată de corul pedagogilor noștri, după care prof. Dr. A. Chețian într-o vorbire potrivită, a arătat darul mare, ce l-a primit omenirea prin întruparea și Nașterea Mântuitorului Isus, bucuria cu care așteptăm Crăciunul, și obiceiul frumos al oamenilor de a se cinsti cu daruri. Amintește apoi laudabila pornire a femeilor, cari îndemnate de învățăturile Mântuitorului, au colectat și în acest an bani pentru a face bucurie copiilor săraci. Mulțămeste contribuitorilor, în locul prim Escelenției Sale Domnului Mitropolit Mihályi, care a contribuit cu suma cea mai mare; mulțămeste dnelor colectante, apoi dnilor Gavril Precup și T. German cari amăsurat lipselor, au cumpărat darurile de Crăciun. Au urmat 4 poezii ocazionale, declamate de Otilia Blaga, Elena Stoica, Aurel Szabó și Ioan Puia, după cari corul pedagogilor a mai cântat două colinzi, iar prof. G. Precup în cuvinte alese în numele copiilor săraci, mulțămeste femeilor pentru frumoasa lucrare de caritate, și-și exprimă bucuria, văzând că femeile române, în privința nobilei porniri de a ajuta pe cei săraci, stau alături cu femeile culte a altor popoare. S'a cetit apoi lista celor ajutorați, cari rînd pe rînd au venit și și-au luat darurile din mâinile dnelor V. Precup, G. Muntean și L. Domsu. Ajutați au fost 84 copii săraci, elevi gimnaziști, pedagogi, elevi ai școlii de aplicație, eleve și ucenici de meserii.

Un escroc Ni-se scrie din Sătmar. că sub numele de Vasile Popovici, Popescu sau Pop, un escroc vizitează casele preoților noștri și cu povești din domeniul fantasiei scoate bani. Într'alte poveștește, că e emigrat din Bitolia Macedoniei. Atragem luarea aminte a preoțimei noastre asupra acestui individ, care nu e altceva, decât un escroc ordinar.

O fată română, care se pricepe bine și la cusut, ar dori să fie primită la o familie bună, ca fată de casă sau lângă copii. Informațiuni dă redacția acestei foi.

Răscumpărați-vă feliicitările de Ss. Sărbători în favorul fondurilor, cari ajută pe cei lipsiți.

Promoție. În 23 Decembrie a fost promovat la gradul de doctor în științele juridice la Universitatea din Gúj, bravul și zelosul tânăr Iugojan Fabius Ioan Gelesian.

Seratele casinei. Duminică seara în 27 Decembrie, s'a ținut în localul casinei a 2-a serată literară. A discutat dl. prof. M. Șerban, despre „energie și mijloacele de comunicare.“ au perorat frumos cu simț dsoarele Minerva Coltor, și Iria Nistor, și ne-au delectat la pian dsoarele Muș Pop și Turica Negruțiu, cu bucăți clasice.

Dela Societatea meseriașilor. Conferința de duminică seara a fost foarte bine cercetată. Profesorul Gavril Precup, președintele societății — a vorbi despre formarea limbii românești și începutul scrisului românesc — ilustrând cu specimene de limba — felul dezvoltării l. române. — Conferințiarul a fost ascultat cu atenție — Sodalul Păcurar s'a produs cu un monolog. — Seria conferențelor se va continuă după Crăciun.

Avis. Institutul de credit și economii „Vulturul“ din Tășnad (con. Sălajii) cu 1 Ianuarie st. n. își va începe activitatea. — Atât înregistrarea firmei, cât și publicarea în foaiea oficială deja s'a săvârșit. — Tășnad, la 23 Decembrie 1908. Direcțiunea „Vulturului.“

Tipografia români din Arad, invită la Concert împreună cu Teatrul și Dans ce se va aranja Sâmbătă 9 Ianuarie 1909, a treia zi de Crăciunul românesc, în localul Casei naționale din loc. Venitul curat este destinat pentru înființarea unui curs de analfabeți.

„Societatea meseriașilor din Blaj“ invită la Producțiunea teatrală împreună cu cântări, ce o va aranja Sâmbătă în 9 Ianuar st. n. 1909 (a treia zi de Crăciun) în sala otelului „Univers“. Bilete să pot cumpăra la „Consum“ și sara la cassa.

„Minerva“ e titlul noului iar ce apare la București în editura conșcunoscui institut grafic „Minerva“. Având în fruntea redactorilor pe dl. Ioan Slavici și o seamă de scriitori de bun nume, noul ziar se prezintă și în privința tehnică într'un chip săvârșit. Îi dorim noului confrate îndelungă viață.

Figuri contemporane din România. Sub acest titlu va apărea un dicționar biografic, în mari estensuni, cuprinzând l. 100 coale material literar și biografic. În ore se vor perândă totii cei ce și-au creat în timpul din urmă un loc de frunte în activitatea națională și socială a Românilor din veastă țară.

Săpun ieftin bun și curat și cel mai plăcut ieste săpunul Sicht. În timpurile acestea scumpe femeile trebuie să fie cu deosebită atențiune ca să cumere săpun bun și curat alt cum cheltuiesc le două ori atâta și își ruinează și hainele. Săpunul Sicht este de două ori mai bun a alt săpun. Curăția săpunului Sicht e garantată 25 000 mii coroane, veritabil numai cu numele Sicht.

Necrolog. † Ioan Grama, ntar cercual penzionat după un morb îndelungat și plin de suferință, împartășit fiind cu 5 taine ale muribunzilor și-a dat nobilul său suflet în mâinile creatorului în 2 Ianuar 1909 în anul a 59-lea al vieții și a 37-lea al bricitei sale căsătorii.

Odihească în pace!

„Consum,“ societate comercială pe acții, mulțămeste cliențelei sale pentru sprijinul dat, se roagă pentru încurajare și pe viitor, dorind sărbători vesele și an nou fericit!

In ajunul Crăciunului*).

Cum se aşeză paharul din mână nu-şi putea da seama II luase plin cu apă, să bea; dar degeţ lui slăbite se vede. că nu-l putuse ţişi lunecă din mână şi se sfărma de poc în mii de aşchii sticloase. Nepoata, Elez, auzind vuetul din a treia odaie, veni ca furtună:

— Aşa, îmi strici lucrurile! pentru asta te ţiu, pentru asta te hrănesc? Să eşi, să fugi din casa mea, netrebnicule!

Bătrânul să rămase pironit locului, cu ochii ţinând la sfărmaturile de sticlă.

Glasul lui mai ascuţit, mai furios:

— Aş mi faci în ciudă? Piei din ochii mei!

Şi pur mici, dar repezi, cădeau ca o grindină pe spatele bătrânului, care o luă, sperit spre uşă:

— Iată-mă fetiţă.

— Nu ert. fugi... să nu-mi mai vii, nu... nu te mai văd.

Furiu că bătrânul merge prea încet, îl înfrâncă dânsa spre uşă. Glasul slab se auzialnic:

— Iată-mă, fetiţă, mă duc, n'o să mă mai întorc, numai iartă-mă.

Bătrânul se trezi afară, buimăcit, în pragul butăricii. Se duse de-şi luă bocceluţa cuăăruntişuri, tabacherea, şi zgribulit, apăs pe după casă şi eşi pe porţiţă, deschizând-o încet. să nu scârţie. În urma lui străbău schelălăitului unui câne, şi-n aceeaşi vreme uşa dela sală se deschise, şi glasul ascuţit taie liniştea uliţei:

— Ū-ţi şi javra; plecaţi amândoi.

Glasul se svârli cu desnădejde printr'o puţură a parmaclăcului, ce-i slujcă şi reme de nevoe, şi veni scâncind lângă şutul ce-l uitase.

Uşa închise în zăngănitul geamlăcului, bătrânul rămase în mijlocul uliţei, te şi întunecoase. Ningea, fulgii se scurgeau uşori, de-abia se zăreau, dar le simţeau lunecarea rece pe obraz. În cotropeli, apuce? La cine? Se întoarse: de pe uşa spre barieră, ochiul de lumină al melinar clipea somnoros. Într'acolo, în anjpringurătate. O luă încet pe drumul melinar care gheata i-se afundă. Şi se trăsese dreptul grădinei publice, se aşeză pe un băţ; Brânduş se încolăci la picioarele lui, rânând amândoi supt cernerea din cer în: mai deasă a ninsoarei...

Grigore Lupu trăise o viaţă în treag de nelinişte, de muncă, şi de neînţelegere cu o fiinţă care nu-l iubise niciodată. Pricepuse aceasta a doua zi după ununic; a doua zi şi încă prea târziu. Cum şi-ar mai fi amintit copilăria, cei cava ani de mulţumire, când ei erau ascun supt greutatea celor cinzeci de trudă. Munciă, nevasta cheltuiă; strângea, dânsarisipea. — risipă în faptă, şi în vorbă. Vai, glasul acela ascuţit ce-i destrânse auzul! Şi când a murit dânsa, îi pieris şi puterea. Bătrân, aproape sărac, ce-i îmăsese de făcut? Copil n'avea; frateleşi sora îi murise. Luă binişor cele

câteva părălute ţinute ascunse, şi le puse în mâna nepoatei:

— „Iată, Ū le dau Ūie toate, tot ce am. Ia şi lucrăşoarele. Numai să-mi dai un colţ de odihnă în casa ta. Eşti văduvă, nici tu n'ai pe nimeni. Ū-i-oiu fi eu tată“.

A trecut doi ani într'o linişte senină — anii cei mai frumoşi din viaţa lui. Ce fericit eră, când se ducea seara la şcoală să-şi aducă nepoţei, cei doi băţeii care-l iubeau şi-i ascultau poveştile. Le purta şi geanta cu cărţi. Parcă mai întinerise. Şi nu cerea nimic: în toată casa prindea un colţ de odaie şi altul de masă. Mâncă puţin, să aibă mai mult băţeii; se sculă dimineaţa să pregătească ceaiul sau cafeaua băţeilor: se culcă târziu ca să adoarmă cu poveştile lui, băţeii.

În pacea aceasta trăise numai doi ani. Dar bătrâneţea îşi are, pentru cei ce o privesc, nepăcerile ei. Cât de sgăriat răsună tusea unui bătrân, şi cum Ūi aduce, Doamne, aminte că va veni şi pentru tine vremea horcăelilor obosite, înfundate, eşite ca dintr'un mormânt! Şi mucul ŷigării mototolite între degetele îngălbenite şi slabe, cum Ūi împrăştie rotocoalele de fum ce-ŷi înneacă sufletul! Nepoatei i-se părea acuma că bătrânul îi ia din tinereţe, că fumul ŷigărilor lui îi fură din frăgezime. La fiecare clipă, vaete şi suspine. Nu, se săturase. Cine-l pusese să-i dea banii! Dar nici pentru câţiva gologani n'avea să se chinuiască toată viaţa, n'avea să-şi închidă aerul odăilor şi să ştirbească din sănătatea copiilor ei.

În curând nu-l mai pută răbdă: tot ce făcea dânsul i-se părea că face rău, că răul îl făptueşte într'adins. Cuvintele grele nu ţinuse vreme lungă, se schimbă repede în ocări; din odaia unde dormea, îi mutase patul în sală, din sală în săliţa din dos, şi în urmă în bucătărie. La bucătărie să fumeze, la bucătărie să mănânce; într'o zi a trebuit să care apă; şi de-atunci a purtat într'una cofele din ogradă la fântână. Nenorocul îl păstea: sparse o farfurie, şi întâiaşi dată luă o palmă. S'a dus şi-a umblat uliţele, eră în toiul verei, două zile, şi într'o spre seară l'au găsit băţeii şi l'au adus înapoi acasă. În urmă a mâncat multe băţai, de multeori a pornit să nu se mai întoarcă. Dar dorul de copii l-a adus; de dragul lor îndură toate. De data asta însă, s'a sfârşit; decât să se întoarcă, mai bine va cere de pomână, va dormi supt garduri. Atâta cruzime îi rânise sufletul. Să fie aruncat ca un cerşetor afară, în ajunul Crăciunului!...

Un gemăt înăduşit al cânelui îl smulse din gândurile triste; simţi o răceala umedă care-i intra în trup. Se sculă, îşi scutură de pe umeri stratul de ninsoare, şi porni înapoi.

— Hai Brânduş!

Căţelul rebegit se luă pe urma stăpânului său. Străbătura din nou uliţa pustie, acoperită de aşternutul vătuit al omătului moale. Ajunseră iarăşi în dreptul casei; la poartă, bătrânul se opri. Încă o umilire, şi ar fi găsit patul de scânduri supt adăpostul păreţilor calzi, aburiţi de plită. Cânele îşi ridică spre el capul, parcă l-ar fi rugat, l-ar fi sfătuit: „Hai stăpâne, nu-i întâiaşi dată“. Pe bătrân îl

apucă tusea, îşi duse mâna la gură, şi porni înainte fără să-şi asculte îndemnul sufletului.

Uliţele începură să fie din ce în ce mai luminate. În dreptul felinarelor fulgii lunecau cu sclipiri de argint, şi căderea ninsoarei avea ceva din foşnetul unei rochii de mătase purtată pe un covor. Oamenii, grăbiţi, cu legături în mâni, cu priviri bucuroase se strecurau nerăbdători să ajungă pe la casele lor. Şi din când în când tremură, ca un clinchet de clopoţel, glasul unui copilăş ce cânta „Florile dalbe“. Din ce în ce cântecul vestitorilor se împletea într'o armonie dulce, venită de aiurea, şi ninsoarea parcă se prefăcea într'o cădere de flori albe, calde, atât de calde şi mirositoare! Bătrânul nu mai simţea frigul; omătul de pe umeri îl înfăşură ca un guler de blană; obrazul i-se înviorase. Cu glasul schimbat vorbi cânelui: „Haidem, Brânduş, haidem!“

Dar iată de odată că-l înăduşe nu ştiu ce, că i-se ridică un nod în gât care-l înneacă; se opri locului, stătă câteva clipe, şi toată căldura aceea din piept, tot năduful îi năvăli în faţă, topindu-se, prin ochi, în două lacrimi fierbinţi, ce-i lunecară repede pe obraz. Şi se trezi plângând la auzul cântecului duios al glasurilor melodioase, ce-i amintea de nepoţei lui. Un dor desnădăjduit îl cuprinse, un dor neîmpăcat, care îi întoarce paşii de ori unde, care-ŷi înmoae sufletul şi-ŷi omoară voinţa. Şi se întoarse. Căţelul o luă bucuros înainte; bătrânul, suspinând, în urmă.

În dreptul casei se opri, apoi împinse binişor porţiţa; scârţăitul balamalelor răsună ca un şuer. Inima bătrânului svăcni. Uşa dela sală se deschise îndată. Ochii nepoatei îl pironiră locului:

— Mă miram să nu te întorci!

Bătrânul făcu un pas înapoi. În aceeaşi vreme, la spatele nepoatei, se auziră câteva şoapte, — rugămintea unui copil. Glasul răstit de adinecoarea se îmblânzi ca prin farmec:

— Haide, intră!

Bătrânul trecu pragul, şi rămase lângă uşă, îngânând câteva cuvinte de mulţumire ce eşiau ca nişte suspine. Nepoata se uita la dânsul, şi-i văzu ochii întorşi spre copii. Şi atunci, prin acea scăpărare de-o clipă care te face să pricepi cecece atâta vreme ŷi fusese cu totul ascuns, mama înţelese, că bătrânul se întorsese pentru copii, că pentru dânsii îi suferise palmele şi pumnii, că numai pentru ei răbdase totul, că lor le dase sufletul lui stins de suferinţă, şi că-i iubea poate mai mult chiar decât dânsa.

Femeia se lasă cuprinsă de milă, şi de o adâncă părere de rău:

— Haide în sufragerie... Aşa... Scoate-ŷi surtucul; n'aŷi şalul meu... Copii, puneŷi un tacâm să mănânce şi moşul.

Şi într'un avânt de mărinimie se repezi afară, de unde glasul ei tremurat răsună până înnăuntru:

— Brânduş, Brânduş!

Li chemă şi cânele în casă!

*Din frumosul volum „Într'o noapte de Maiu“ de Emil Gârleanu, ed. Socec.

La ieslele lui Isus.

(Nuveletă).

De la Bistrița.

I.

— O cât mi-i de frică, tată, auzi cum freamătă vântul și cât de turbat văjeie?

— Dormi, draguța mea, dormi, nu te teme, mâine va fi vreme frumoasă și viscolul va încetă.

— Nu pot așipi tată, de durere... mă doare tot trupul. Cuvintele îndureratei lui fiice îl înduioșază până la lacrimi. Ah, de mult mica Marie nu putea închide ochii noaptea, robită fiind de-o boală, pe care o primi pe urma morții iubitei sale mame.

Zăcea mititica de multă vreme la pat, și-ți eră mai mare mila, s'o auzi cum tușcă în sec, de parcă-și sfârșia fragedul piept.

Fața-i odinioară atât de trandafirie, deveni palidă ca lămâia.

Sărmana copilă! Cât eră ea de plâns, dar mai de plâns eră tatăl ei! Atât odor mai aveă pe lume, pe care-l iubeă ca ochii din cap.

Cum n'o cătă, cum nu chiemă pe cei mai îndemânateci doctori, să-i vindece numai singura mângăiere a vieții lui.

— Scapă-mi copila, spuse unuia din doctori, și-ți dau jumătate din avere! Doctorul însă-i spuse, că nu mai este nici o nădejde — trebuie să se sfârșiască...

De un timp încoace boala deveni de tot furioasă. Fața fecioarei suferinde se înălbi ca floarea de salcâm, peste care începeă să sufle vântul morții. Tatăl ei nu puteă să se urnească o clipă de lângă patul ei și credeă, că se sfârșește lumea! De vreme ce-i lipseă credința, izvorul mângăierii sufletești, bietul tată suferiă nespuse chinuri.

Da. Eră crescut creștinește, — dar nu mai ține bine minte, de când nu-și mai îndrumă pașii spre biserică.

Și așa puțin cât de puțin a ajuns să fie și necredincios. Cetiri potrivnice credinții l'au adus la amare urmări smulgându-i toate florile virtuților.

A întâmpinat și dureroasa moarte a soției sale, un suflet, cum nu mai e altul, plin de credință și de evlavie creștină. S'a dus și ea și moartea ei nu i-a produs nici o impresie de durere; nici un sentiment de căință n'a deșteptat în inima-i împietrită.

Iată, poate de asta Cel de sus îl încearcă din nou, voind să-i răpiască iubita-i copilă.

II.

O adâncă tăcere domneă în odaia luminată de licurirea slab-tremurătoare a lampei cari dădeă să se stângă. Ceasornicul băteă ora douăsprezece — Și clopotele din turlile bisericii sunau cu blândețe prin țaria nopții, vestind prin vesele sunete taina acestei nopți sfinte.

Nașterea Domnului! păreau că îngână limbile de clopot. Nașterea Domnului. Sculați-Vă credincioșilor și mergeți să vedeți pe Cel nou-născut în iesle. Noapte

mai sfântă și mai frumoasă decât aceasta nu e. Astăzi pruncul Isus s'a coborît din ceruri pentru mântuirea lumii.

Auzi și tatăl sunetele cari vălureau prin aer atât de tainic... Vedeă și el lumini aprinse la ferestrele ulițelor și prezărea pe credincioșii ce porneau spre slujba nopții de Crăciun.

Maria oftă lung și-și întoarse fața-i înduioșată spre tata:

— Așculți tată? șopti copila c'un glas tremurător.

— Ascult, draguța mea! Nu-i așa că clopotele te împiedecă să dormi.

— O nu, nu, tată! rosti fetița punându-și mâinile pe piept cătând parcă a-și mai liniști pojarul care-o ardeă.

— Anul trecut, urmă ea, pe vremea asta, nu eram bolnavă și vântul nu băteă atât de tare... Anul trecut mama mai eră cu noi... da... cu noi... Ah! nu pot să uit ce zi frumoasă nu eră aceea!... Mama se sculă des dedimineată și-mi zise să mă îmbrac, că vrea să mă ducă cu dânsa la biserică... da, la biserică!

De-ai ști tu tată, de-ai ști tu, ce bucurie mare nu simțiam cu atunci, cu toate că eră frig și ningeă ea acum!...

Tereza mă luă de mână și mă duse la biserică pruncului Isus. Și să fi văzut tu, tată dragă, cât de frumos și dragălaș eră pruncușorul Isus! — Ah, cât de frumos, de-ți eră mai mare dragul, să te uiți la dânsul!

Și n'preajma lui ardeau atâtea lumânări, atâtea flori, adăstau împrejurul ieslelor lui! Da... atâtea lumânări și-atâtea flori!...

Sunau toate clopotele și biserică eră plină de lume și așa de frumos, cântau... frumos, tată, de nu se puteă mai frumos...

Și să vezi, dragă tată, mama se apropie de iesle și-mi arată pruncul Isus așternut pe fân. Mititelul Isus se uită așa de dulce, așa de drag la mine, cu nește ochi atât de zămbitori, încât pe loc m'am îndrăgostit de dânsul!

O cum n'ași dori să-L mai văd!

— Dar nu se poate, scumpa mea n'auzi tu dragă, cum vâjtie vântul și cum troenește mereu?

— Dar și anul trecut cădeă zăpadă.

— Așa-i dar anul trecut erai sănătătoasă.

— O da, reluă copila cu întristare.

Dintr'un timp clopotele se liniștiră.

Auziai numai din când în când durăitul trăsurilor și pașii scârțitori ai trecătorilor ce se îndrumau spre sfântul lăcaș. Vântul izbeă zăpada n' pragul ușii și n' ferestrele poleite cu flori arginii de ghiață. După o pauză fetița întrebă din nou:

— Tată, oare pruncul Isus se află și anul acesta în biserică?

— De sigur că se află!

— Da de unde ști tu, tată?

— Fiind că-i în tot anul!

— În tot anul!... Dar tu l'ai văzut?

— Da!... dar de mult, răspunse cam îngândurat.

— Ah, de-ai fi așa de bun, rosti copila ducându-și amândouă mânuțele la piept, — de-ai fi așa de bun!...

— Zi mai iute, ingerașul meu, ce dorești?

— Aș vrea să merg la biserică și să-mi spui apoi, dacă miel Isus se află și acuma n' biserică, dacăloarme tot pe paie în iesle, dacă-i tot așa de împrejmuit de lumânări și de flori ca i anul trecut!

— Dar nu mă pot ndepărta nici decum de lângă tine, odcul meu, cari ochi veghiază mai bine deăt ochii părintești?

— Tereza va băgă le seamă de mine în acest timp.

— Și-ți fac o mare plăcere, dacă mă voi duce la biserică?

— O nespună plăcere, dragă tată!

Mama doar îmi spus, că numai odată pe an și-anume la Crăciun, la Nașterea Domnului poți zări iecele lui Isus.

— Și tu ști bine, că az e Nașterea Domnului?

— O da, știu bine!

— Atunci m'oi duce la iserică, cum se va crăpă de ziuă.

Copila-și lăsă obosită tîmbla pe piernă și un șiroi de lacrimi răură p'fața-i suptă de durere.

— Dece plângi, scumpa mea?

O întrebă tatăl sărutându-buzele uscate, — dece plângi? Vrei oac ea acum să mă despart numai decât detine?

— O, de-ai merge numai la biserică, răspunse copila, în a cărei inimă ardeă așa de viu flacăra credinții, nădejdi și dragostei.

Tatăl sună. Tereza intră făcând o adâncă plecăciune stăpânului.

— Rămâi lângă Maria, — eu mă întorc în curînd.

— O cât ești de bun tată, îi șopti copila cu un ton vesel și plin de mulțumire, — cât ești de bun!

Tatăl ieși — porni spre biserică.

Tereza privegheă pe lângă patul ei, iar fecioara închise ochii nevinovăți.

Adormise. Pe fața-i albă ivi crinul mijeau zămbete îngerești.

III.

Lume peste lume curgeă la biserică. Mărețele organe îngânau cele mai frumoase și măiestroase tonuri.

Adesea sunau puternic ca în iarnă iernatic al crivățului, — adesea i încet ca șoapta tainică a zefirului primăresc, — uneori dădeau din pieptul lor niște acoarde sfâșietoare, amarnic de alnă, ce, de-ți deșteptau pe nevrute un șirămpant de durere, de căință.

În nourii mirositoare tamăise înălță un altar încunjurat cu mii de flacări arzânde, împodobit în chipul cel mai fermecător cu flori îmbătătoare, cu palmieri și brazi.

Dar el cu fruntea sumeată se apropie de altarul unde se aflau ieslele pruncului Isus, pline cu verdeată.

— Minte de copil, gândeă în sine, m'a adus aici la această înaintată vreme, — dar nu-i nimica, că mă distraș puțin. Gândind acestea aruncă niște priviri mândre asupra celor de față. Vedeă o mulțime de credincioși cufundați într'o evlavie cerească — cu genunchii plecați la pământ, cu mâinile împreunate, cari îndreptau cucernice închinăciuni cătră dumnezeescul prunc Isus din iesle. Preoții

inveșmântați, odoarele cele mai prețioase săvârșit jertfa legii sfinte.

Sunetele orgă, împreunate cu glasurile a mii de piepturi omeșești și cu corurile înglor, rădicau cătră Cel nou născut imnude laudă și de preamărire.

Dar pruncul cel culcat pe paie aruncă sproti o privire blândă, binevoitoare. Părea să-i spună câte ceva, tîndea mânuțele sale spre mulțime, ca când ar vrea să apropie și să cuprindă întreaga omenire la inima Lui dumnezeieci.

Dar și privia lung și ademenit în ochii lui Is, cari îi vorbeau. Parcă brațele deschise ale pruncului păreau că vor să-l strângă de dornic și de înfocat la pieptul Său.

Voiăna urmă să se deștepte din aceste aiuri copilărești, să iasă din biserică... și nu putu răzbate de loc prin mulțimea înghinchiată a credincioșilor.

În aceste clipe preotul se abătă dela altar sprăeslele pruncului — unde rugându-se utin înghinchiat, se urcă în amvon, ce de-abea se zăria prin mulțimea de ori.

Duș un scurt răgaz, în care adunarea seidică în picioare rosti clar:

„O oi toți, cari suferiți și sunteți împovărați, veniți la mine și Eu vă voi alina!”

La aceste cuvinte inima sărmanului tată încu a se mișcă — pe nevrute picioarele lui mână mai aproape de amvon. Vorbele cuvântătorului se prindeau de inima și îndurerată și-l mângăiară pe deplin.

Ia pe când vorbele preotului încetau — el ștă — cufundat pe gânduri — neștiințe se mai petrece în juru-i.

Și gândeă când la maică-sa, aceea femeie lină de credință, căreia îi făgădui-se o va ascultă până la mormânt; când iubita lui soție, care de-atâtea ori cută să-l aducă pe calea cea dreaptă; când copilul lui, acel înger intrupat, în a căre inimă nevinovată ardeă așa de viu credința suflată de maică-sa. Văzând, că numai pieptul lui s'a stâns flacăra credinței, îl apucă o jale adâncă, și-o adâncă a rere de rău...

Că își ridică ochii, biserica era goală, minile stânse. Numai Isus din iesle mai strălucia în întuneric ca stea mângăierii și-a speranței mântuitoare. Pași cu totul aproape de iesle și înghinchiând șopti cu sufletul zdrobit de jale:

— O Doamne!... Și pe loc îl podidiră la inimă. — O Doamne! de atâtea vreme Te am părăsit, redă-mi copila și mă întorc pentru totdeauna la Tine. O Doamne Isuse!...

În urmă ieși din biserică cu sufletul ușurat și plin de mângăiere.

La pridvorul bisericii o biată sărmană întinzând spre el tremurătoarea-i mână — îi dădu ca pomană o monetă de aur.

Vântul se liniștise. Zărilor nu mai fluturau din întinderea văzduhului sinelinici un fulg de zăpadă.

IV.

Tereza la sunetul clopoțelului deschise ușa și Domnul intra întrebând:

— Cum îi mai merge Marici?

Dela plecarea D-voastră a dormit tot timpul așa de frumos și liniștit, că părea visând ceva — radea prin somn. De-abea acum s'a trezit.

Tatăl intrând în odaia copilei, o sărută cu dor, cu foc...

— Nu-i așa dragă, c'am zăbovit prea mult!

— O nu, nu tată, răspuse zâmbind de bucurie. Acolo era atât de frumos... atât de frumos...

— O da, era pruncul Isus, care zâmbea, vorbea tatăl, a cărui ochi prujeau a răs.

— O știu prea bine, — că Isus zâmbea.

Și era chiar mai frumos decât anțert.

— Dar tu nu l'ai văzut — de unde știi? O întrebă tatăl cu mirare.

— Am fost doar amândoi la biserică. Iar dacă nu mă crezi, ascultă-mă să-ți spun:

— Nu-i așa, că sosind, biserica era plină de norod? Că organele sunau și cu toții cântau colinda:

„S'a născut azi Domnul nostru.

Să ne'nveselim;

Cu al Îngerilor coruri.

Cântul să-l unim! etc“.

Apoi preoții săvârșiră st. slujbă și în urmă tu te-ai apropiat de iesle. O cât de multe lumânări nu ardeau acolo. O cât de multe flori nu-și răspândeau mirosul lor plăcut, — și cât de frumos nu era acel brad, care-și întindea ramurile verzi peste ieslișoare!

— Da, într'adevăr, că acel brad m'a răpit și pe mine, reluă tatăl uimit de amănunțita destăinuire a copilei.

— O da, bradul, așa că era tare frumos? Apoi voirăm să cșim din biserică, când un preot apropiindu-se de noi, se sui în amvon și începă a vorbi.

Tu tată îl ascultai cu mare luare aminte și părea-i foarte trist.

Preotul zise, că pruncul Isus mângăie pe cei cari suferă și ajută pe cei împovărați!...

Tatăl rămase adânc înmărmurit, pe când copila continuă:

— Am mai rămas o îndelungată vreme în biserică, — apoi stânseseră lumânările. Tu însă te apropiase-și chiar în preajma ieslelor unde ai înghinchiat și cu plânsul în ochi rostise-și:

„O Doamne! Scapă-mi copila și mă voi întoarce pentru totdeauna la Tine!“

Tatăl de mirare rămase înlemnit.

— Așa tată, ai vorbit tu, dar tu n'ai auzit ce ți-a zis. Am auzit numai eu.

— Ce ți-a zis, draga mea? O întrebă el în recca lui surprindere.

— Pruncul Isus ți-a grăit: „Vino tu mai întâi la mine“. La auzul acestor cuvinte tatăl căzu în genunchi și rămase pe gânduri.

— Și când ieșirăm din biserică, urmă copila, dădu-și pomană unei sărmane bătrâne o monetă de aur șoptindu-i:

„Roagă-te pentru mine și pentru copila mea!“

Aici nu se mai putu țineă — și apucând copila de după gât, o apropie de inima lui — și plângea ca un copil.

— Și cum de-ai fost tu cu mine, acolo în biserică, când Tereza spune, că tu dormiai?

— Știu numai atâtea, tată, că un înger frumos, tare frumos, a venit la mine și m'a întrebat, dacă vreau să mă duc cu dânsul la Isus.

Am sburat amândoi — cu duhul — cu sufletul și am văzut totul, am auzit totul.

*'

În aceeași zi tatăl ei se reînturnă la biserică și înghinchiă înaintea scaunului de pocăință. A doua zi se apropie de masa sfântă, unde se uni cu Isus, spre mare mirare a tuturor celor de față.

Din acea clipă vedeai cu ochii, cum puterile și sănătatea Marici începeau să înviioreze. Doctorii, cari o căutau, nu-și puteau da seama de această minunată însănătoșire.

Nu trecu luna, când tatăl ei împreună cu fiică-sa zdravănă și plină ca mai înainte, ascultau sf. liturghie și primiau amândoi în inimile lor pe pruncul Isus, — ca semn de mulțumire din partea copilei pentru întoarcerea tatălui său, iar din partea tatălui ei pentru însănătoșirea de necrezut a mult iubitei sale copile.

Amintire.

*Un cântec zmulș din duișia vremii
Îmi bate azi în suflet și mă 'nvață
Minuni, ce-au izvorit din plâns și
lacrimi.
Să furmece durerea din viață.*

*Tu 'nșeninat de alte lumi frumoase
Te pleci și-ascuți duișoasa mea poveste
Și lași pururea sufletul să-ți zboare
În vraja unei vremi ce nu mai este.*

*Că au fost odată doi drumeți în lume
S'au închinat la lună și la stele;
Viața lor, poveste 'nlăcrimată,
Un gând pribeag și-un vis de sărbătoare.*

*Și tainele iubirii lor din suflet
Au fost un foc din veșnica lumină,
Biserica au fost, și-au fost altarul,
La care sufletul plângând se 'nchină.*

*În drumul lor orânduit de soarte
Ei și-au spălat păcatele din minte
Cu tot amarul desnădejdiei mute
Cu tot potopul lacrimilor sfinte.*

*Și-o rază blândă i-a 'nvațat căderea
Ce veșnic tainele durerii spune —
Pe cei perduți în valurile lumii,
Cu strigăt de chemare să-i adune.*

*Căci nu-i mai sfânt nimic în lumea asta
Decât să-ți pleci genunchii de 'nchinare
Iubirii mari și giasului durerii
În veci dorind lumină și cântare!*

Humus-Sirianul.

Crăciunul împăratului Napoleon.

(după *Francois Copée*).

E noaptea de Crăciun din anul 1811. Napoleon se află singur în camera sa din Tuilleries și lucrează în continuu dela 10 oare. Saia cea mare e aproape întreagă în întunec. Numai ici-colo strălucește din umbră câte un obiect auriu: cadrul aurit al unui tablou, care nu se poate vedea, două capete de lei pe cea două brațe ale unui fotel și un ciucur mare la o perdea. Două lumini de ceară, cari ard în sfeșnice de metal, luminează o masă mare plină de mape și registre groase. Acestea sunt legate în piele verde maroquin și pe ele se vede imprimată litera N și chipul coroanei împărătești.

Împăratul lucrează deja de două ceasuri. Înaintea lui se află mapele și tabelele, cari arată poziția oștirilor sale; deasupra acestora se pleacă capul său plin de gânduri, care acum e greu, greu ca lumea, cu a cărei cucerire se ocupă.

Atlasul e deschis la mapa Aziei și mâna împăratului, — o mână fragedă, nervoasă, ca de femeie, — alunecă ușor pe ea: caută un drum, un drum peste Persia spre India.

Da Indiile. Și încă pe uscat să meargă acolo! — Și pentru ce nu? După ce puterea maritimă îi este frântă, cuceritorul nu are alt drum, decât ca prin podurile acestea de palmi asemenea celor din povești să-și treacă vulturii de aur, cari strălucesc între miile de baionete, până în inima dușmanului său, ca astfel Angliei să-i dea o lovitură de moarte chiar în mijlocul magazinului de comori și a posesiunilor ei coloniale.

Laurii lui Caesar și a lui Carol cel Mare i-au câștigat deja; mai are să-i câștige încă pe ai lui Alexandru cel Mare. Cugetul acesta nu e nou pentru dânsul. Căci doară el cunoaște deja Orientul, unde a lăsat după sine un nume neperitor.

Nilul l-a văzut deja pe el, generalul cel subțirel, când a șezut pe o camilă, cu fața arsă de soare și cu părul lui cel lung Pe țărmul Gangesului va ședeă pe un elefant, în vesmântul său împărătesc. Iar în jurul său ostași sdraveni cu turbane albe și cu fețe de bronz îi vor ascultă poruncile și în statul său maior vor stă nobili indigeni »rajah«, strălucind de petrii scumpe între generalii francezi. Va întrebă despre viitorul său pe idolii cei cu zece brațe, cari se pleacă sub povara diamantelor, după ce sphinxul de granit cu fața stirbită, înaintea căruia a fantazat, răzimirându-se pe sabia lui cea încovoată, nu i-a tradat secretele.

..... Împăratul Europei! Sultanul Aziei! — Acestea cuvinte le vor gravă pe monumentul lui.

O singură pedecă îi stă în cale: colosul dela Nord!

Ce să facă cu acesta? După ce pretinția nesigură a țarului Alexandru înzădar ar fi încercat să și-o asigure, — îl va bate! Și mâna cea fină a împăratului răsfoiește agitată volumele celea groase verzi, și registrele, cari îi spun cu punctuositate, câte sute de mii îi stau la îndemână, ca să năvălească peste Niemen. Da, îl va bate pe împăratul Nordului, va face din el un țar vazal și-l

va constrânge, ca să-l urmeze cu sălbaticele lui cete de călăreți, la cucerirea Orientului!

Împăratul Europei! Sultanul Aziei! Planul acesta este vrednic de geniul său. Și când și-a ajuns și întemeiat imperiul său fenomenal, nu va trebui să se teamă, că după moartea lui se va desface și îl vor împărți între sine guvernorii lui, ca pe acela a lui Alexandru Macedon.

Nu! Din 20 Martie împăratul are un fiu, care va fi urmașul măririi și a puterii sale, și pe buzele împăratului să ivește un zimbet la cugetul acesta, când i-se abate gândul la copilul, care doarme aici așa de aproape de el, în patul său.

..... Dar deodată își ridică capul surprins! De unde vine oare acest sunet adânc în odaia sa, incuiată, prin ferestrele închise cu grije și prin perdelele lăsate jos? Ca și cum albinele celea mari aurii brodate pe mătasa perdelelor ar fi început a bâzâi. Împăratul ascultă, devine tot mai atent, și în sfârșit în șgomotul acela recunoaște — sunetul clopotelor!

A! da..... Crăciunul..... e slujba dela miezul nopții!.....

Într'adevăr toate clopotele Parisului sunt acelea, cari sună pentru bucuria Nașterii lui *Isus*, — clopotele acelea, pe cari Bonaparte le-a adus la locul lor, atunci când a împăcat atâta frați îndușmăniți din Franța întreagă.

De câteori au sunat ele în cinstea lui: la »Te Deum« mărețe, cari înotau în marea strălucitoare a faclilor! Și cum au sunat ele cu câteva zile mai înainte, când s'a părut, că și Ceriul încă sigilează munca lui Napoleon, dându-i moștenitor.

Dar în noaptea aceasta nu pentru el sună clopotele. Acum mai măreț și mai îmbucurător, decât în ziua Austerlitzului și a Wagramului, vestesc ele în noaptea rece și curată: măririi unui prunc umilit, a unui prunc, care odinioară, de mult timp, în astă noapte s'a născut pe patele ieslelor din o peșteră, și pentru preamărirea căruia în noaptea asta au răsunit în lume cuvintele îngerilor: »Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, între oameni bunăvoire«.

Împăratul ascultă dus pe gânduri sunetul de Crăciun al clopotelor. Își aduce aminte de părți obscure și isolate din copilărie, de slujba dela miezul nopții din catedrală a unchiului său canonicul de Ajaccio; de reîntoarcerea numărătoarei familii la locuința cea de atunci, care a fost martoră la atâta sărăcie suportată cu mândrie și de chipul blând al mamei sale, a acelei femei frumoase, cum a șezut ea în fruntea mesei la cina cea simplă de castane. — Fiul său fiitorul bărbat al arhiducesei de Austria și împărat glorios, acela nu va cunoaște lipsa, — el va fi stăpânul lumii întregi. Afară însă în noaptea ghețoasă încă tot se mai aude sunetul de crăciun al clopotelor.

La poarta Tuilleries sentinela se preumblă în sus și în jos pe dinaintea căsuței de pază. Pășește repede, ca să și încălzască picioarele aproape înghețate, și poate că în momentul acesta se gândește la o colindă, pe care a învățat-o oarecândva de mult, fără carte în satul lui la sinul mamei sale.... Acum la sunetul clopotelor îi vine în minte colinda aceasta și involuntar i-se înseninează fața, un zimbet

să ivește sub mustațele lui, ce cari atârnă mici sloi de gheață. Numa împăratului nu-i reamintește sunetul clopoelor un astfel de cuget, el se gândește la fiul său, și deodată i-se naște un dor iresistibil de a-l vedea.

Se scoală și bate în palme. La moment se dă în lături o perde, și pășește în lăuntru Rustan, servitorul credincios al împăratului, pe care l-a adus din Egipt La un semn al stăpânului el a în mână un sfeșnic, și împăratul însoțit de servul său credincios trece prin coridare tăcute, se întoarce la dreapta și deschide odaia fiului său. Acolo cu un gest liniștește pe doică și pe femeile, cari s'au trezit din somn și se oprește lângă leagănul noului său născut.

»Împăratul Roman« doarme. În albeața strălucitoare a giulgiurilor și a dantelelor, peste cari e pusă crucea pantlica cea mare a »ordului de onoare« se vede o față de copil mic ca o păpușă, care cu ochii închiși și pe jumătate cuundată în perini, suride gingaș în vis, o nână mică, moale și albă o ține afară pe giulgiul alb ca neaua.

Și peste albeața strălucitoare și curățenia și nevinovăția aceasta ca și un pârâu de sânge, apare pantlica cea roșe a »ordului de onoare«, ca și cum ar fi simbolul acelor valuri de sânge, roșii ca mnia, cari se varsă și se vor mai varsă pentru acest cap mititel, care acum e atât de fraged încă, oarecândva să poarte coroană mai grea din lume, și ca mâna aceasta așa de slăbuță și de fină ca o floare, oarecândva să poată cuprinde în palmă întreg capetul unui toiag împărătesc.

Napoleon stă cu mâinile încucite pe pept lângă leagănul fiului său, și-l privește îndelungat. Se cugetă, — și nici când mândria omenească nu a măgulit mai dulce pe nime, că cei dintâi diștari ai curții sale, generalii, dintre cari fie este un erou homeric, ministrii și senații și cei încărcăți de diamante, cu toții stau înșirați de o stimă fără de margini înainte acestui leagăn, și că foștii jacobini — acești bătrâni regicizi, cari acum sunt cei credincioși slujitori ai împăratului, nu dorii o grație mai mare, decât, ca să pășăiească sărută mâna aceasta de copil mic.

Împăratul visează treaz, și în noaptea clopotelor Parisului i-se pare, că aude în marș regulat ai ostașilor, cari merg spre hotarele rusești și zuruitul carelor, și nu-niționi, cari acum trec pe drumurile urroase și înghețate ale Germaniei și Poloniei. Gândul lui este la armată și în mărirea sa de tată mai mult ca ori când îi stă înaintea ochilor planul cuceririi Rusiei și a Indiilor; și în gândul său își propune să lăce moștenitorului său toate tronurile lumii vechi. Ca jucărie de copil i-a dat deja orașul sf. Petru, după ce va fi mai mărișor, va mai primi și alte orașe sfinte înre jucăriile sale.

Emirul de Meka! »Rajahul« Benaresului! Iată titlurile acestea sunt wednice de »împăratul Roman«.

O! pentruce nu are el Neînvișul mai mulți ostași! Un milion, două milioane ori și mai mulți, ca să poată cucerii toată lumea, și să poată pune întreg globul pământului în mâna asta mică!.....

Împăratul fantasează și nu aude imnul chemător al clopotelor — nu aude în ele cuvântul *Aceluia*, în ai cărui ochi imperiile celea mai mari ale lumii sunt abia niște sfârmituri de furnică. Fantasează și nu vede tablourile inspăimântătoare ale viitorului: nu vede armata cea uriașă îngropată de vie în zăpada cea mare a Rusiei și în apa Berezinei, nu vede, cum armatele angleze și germane îi mătură la Waterloo vulturii cei glorioși împreună cu celea din urmă rămășițe ale gardei celei neînfricate; nu vede stânca izolată a Oceanului, unde pe împăratul detronat îl așteaptă chinurile lui Prometheus, și nu vede ceea ce este mai în- tristător, parcul dela Schönbrunn, în care sub cerul de toamnă se preumblă bolnav un tinăr palid și trist, tușind printre frunzele căzute: pe uniformă lui se află medalia unui ord austriac, și tinărul acesta — este fiul lui Napoleon!

Și pe când împăratul își țese mai departe visurile de mărire în fantazie și își închipuiește cu mintea imperiul viitorului, peste care domnește fiul și urmașul său, și pe urmă în negura îndepărtată a viitorului se vede pe el însuși, ca un erou legendar, despre vitejiile căruia vor vorbi poveștile popoarelor de mai târziu — pe atunci clopotele răsună tot mai înveselitor și mai mareș spre lauda copilășului sărac dela Viflain, care înainte de aceasta cu 18 veacuri într'adevăr a cucerit lumea întreagă, dar nu prin vărsări de sânge și prin războaie, ci cu cuvântul *iubirii* și al *păcii*, și va stăpâni în inimile oamenilor în vecii vecilor!

A. F.

Sonet.

Tresare o clipă firea fermecată

Sub freazătul de frunze ce suspină.

Învăluită în valuri de lumină

De după culme luna se arată.

Din văi un murmur tainic se strecoară

Departă dorm cătunele tăcute

Și 'n adâncita taină a nopții mute

Alinătoare pace se coboară.

În ape se resfață atâtea stele

Se joacă vântul printre rămurele

Suflând adânc ca 'n strune vuitoare.

În zări un cântec tainic se desprinde

Întregul simț vibrarea ni'l cuprinde

A tremuratei doine plângătoare.

T. Mureșan.

Pagini de Crăciun.

— Din prefata unei cărți minunate. —

*

Vremile de primenire au întotdeauna gânduri luminoase, virtuți înalțătoare, dar și multe păcate și patimi arzătoare, cari schimbă concepția despre viața și dau o nouă îndrumare gustului și întregului simț public. Și zilele noastre încă își au spiritul lor propriu, care spirit ne face impresia înfățișării unui om încrezut, îndrăzneț. Și neîndurător. Alți oameni, altă priveliște; altă lume, altă viață. Ei bine, din acest spirit

public purcede toată mișcarea și viața. Nu lucrurile din lume să schimbă (acestea rămân tot cele vechi), ci înfățișarea lor în lumina cea nouă a zilelor noastre e carea să schimbă, — nu logica argumentării, ci susceptibilitatea sufletelor scade față de adevărurile vechi și față de sistemul de argumentare tradițional. În această stare sufletească, violentă, de regulă, predomină elementul sentimental. Patimile sunt împreunate cu simțiri puternice și însuflețirea li-se potențiază până la fanaticism. Altă limbă decât a lor nu cunosc și cu graiul altora nu-și bat capul; cel ce vrea să stea de vorbă cu ei, e nevoit să le învețe limba.

Ei bine, eu vreau să stau de vorbă cu omul modern; întrebarea e însă, că înțelegui eu graiul și inima? simțescu-i eu obiecțiunile și dificultățile sufletului său ne- așezat?

Mai întâi de toate, firește, nu trebuie să-i iau în nume de rău metafizica lui. Omul modern are concepții copilărești ca să nu le zic deadreptul monstruase, despre creștinism; prin mintea lui umblă năluci stranii; și chiar și oameni de renume european încă consideră creștinismul ca o sărăcie de idei dosită de formalități deșerte. Creștinismul Bisericii nu e altceva în ochii lor decât un fel de complex de scheme proaste un fel de ediție europenească a fetișismului. Ce păreri au despre creștinismul Bisericii încă și oameni ca Tolstoj și Chamberlain, cari necunoscând adevăratele învățături ale creștinismului să tânguie, că și în creștinism e tot aceeași ierarhie pretinsă divină ca și în vechea mitologie păgână și, în consecință, după părerea lor creștinismul e absolut inferior, ca concepție, până și filosofiei stoice și religiei unui Iulian Apostatul. Morala o indentifică cu o supunere oarbă, iar non-plus-ultra motivelor ci cu frica de chinurile iadului și cu nădejdea fericirii raiului. Astfel își închipuie lucrurile oamenii aceștia, cari sunt cu totul străini în lumea credinței și a vieții religioase, pe cari ei n'au trăit-o nici odată. Apar ca niște „riporteri“ înaintea sfinților extaziați și fac raport despre o viață în a cărei taine n'au pătruns nici odată. Astfel stând lucrurile, firește, că „în pătura cultă, nobilă și bogată a societății europene să nască îndoieii față de adevărul acelei concepții de viață, care e exprimat în creștinismul oficial al Bisericii. Clasele mai înalte să îndeletnicesc adecă și cu înțelepciunea autorilor clasici și când văd apoi limpezimea și evidența învățăturilor lor, pe de o parte, iar pe de alta incompatibilitatea lor cu doctrina lui Christos, e cu neputință să creadă și pe mai departe învățăturile Bisericii.“ (Tolstoj, Ce e arta?) Da, pe lângă astfel de cunoștințe admit și eu, că ei nu mai pot crede, ba ce e mai mult omul modern, necum să învețe ceva din frumoasele idei vechi ale creștinismului, cari i-să înalță ca niște munți uriași în zarea istoriei sale, dar se scandalizează de-a dreptul de ele. Pretutindenea întâmpină numai dificultăți, pentru că geme sub jugul unor idei scâlciate. Autoritatea i-se pare mormântul individualității, armonia formelor cătușă; caldura și avântul firesc al inimii le consideră niște dispoziții bolnăvicioase și excentrice, — iar alipirea la tradiții impacientă. Nimic mareș nu mai găsește în creștinism, așa cât cuprins de amarăciunea

aceasta crescândă, începe a-l munci de acum gândul acela nebun: că oare peste tot mai este creștinismul de noi și de zilele noastre?

N'am putea noi ajuta cumva în starea aceasta tristă și nenorocită? Preocupându-mă de aceste idei mi-a răsărit și mie în minte cugetul acela, pe care l'a exprimat și Kunovszky zicând: dacă voiți să treziți religiozitatea, mergeți la școală în Capela Sixtină; înveșmântați frumos adevărul și ve-ți fi dat avântul trebuincios religiozității.“ (Durch Kunst zum Leben). Părerea mea în chestie este: să înfățișăm vechile adevăruri în lumină modernă, să le facem astfel mai accesibile pentru omul modern și vom fi trezit și noi avântul religios. Cum să nu fie creștinismul viguros, când e atât de adânc, atât de dumnezeesc, când demnitatea sublimului și vraja frumsetii strălucește cu atâta farmec dintr'ânsul; când e plin de putere, de iubire, de milă și de îndurare! Când e așa de dumnezeesc și tot odată așa de omenesc! Înaltă catedrale tainelor și le împodobește cu cununa ideală a cultului; iubește umilința fiilor și se fălește cu eroismul martirilor. Să nu mai fim noi de trăit, când noi am înălțat Europa? Sau doară așa de mult s'a întors lumea pe dos, încât coroana popului în mândria ei înflorită crede că-și poate desprețui trunchiul și rădăcina? Ori s'o sucit lumea așa, încât nu-i mai trebuie credința creștină și numai de ochii lumii și pe lângă însemnate modificări și adaptări se mai poate susține prestijul idealului creștin?

Nu; noi nu ne gândim așa; pentru noi creștinismul e „duh și viață“ și am dori ca și pentru alții să fie tot așa! Noi ne dăm seama, că într'adevăr din unitatea și adâncimea vieții religioase răsare individualitatea măreață și armonia minunată a vieții, că tot de acolo sbucnesc și știința cea adevărată, imbibată de lumină, și viața publică pătrunsă de căldură și arta cu avântul cel mai puternic. Idealele cele mai mareș ale vieții popoarelor religiozitatea le hrănește și susține, în ea să manifestă puterea cea mai vie și mai directă a vieții. În sufletul popoarelor e ca oltuit creștinismul, încât și în privința aceasta precedează naționalismul însuși. La vechii zăi ai păgânătății nu ne putem întoarce, pentru că nu mai credem într'ânsii. Ar falsifica simplaminte istoria și ar încerca marea cu degetul, cel ce ar voi să ne însuflețiască pentru templele lui Joie sau cel ce ar dori să facă din Germani iarăși închinători ai lui Wotan. Cel ce are nevoie de altare, nu umble pe la Iupiter, dar nici pe la Samson și Gedeon; aici sunt altarele lui Christos, aici arde candelă eternă.

Nici individul nu mai poate avea o viață adâncă, ideală și armonică, dacă a pierit dintr'ânsul simțul religios. Un astfel de suflet nu vede adâncimile vieții și habar n'are de înalțimile ideale ale ei — pe lângă toată iscusința în științele naturale — în unul ca acesta nu s'au deșteptat imboldurile unei vieți mai înalte și n'a auzit glasul intim al inspirației religioase. Empirismul și guosticismul nu-i de nici o treabă; căci acestea sunt abstracțiuni; tainica viață izvorește bogată în preajma lor, încă și până când ei filozofează și susțin odată cu capul că lor nu le trebuie altă viață decât viața aceasta răzătoare de aici, deschizând murgurii florilor, dând viață pruncilor și răpind totul în valurile sale puternice; cine va

putea stă aici ca un simplu nătărău zicând: pe mine nu mă privește de loc?

Psihologia progresului încă'l aduce în confuzie pe omul modern, nu progresul, ci psihologia progresului, care îl face desmățat și neîncercător față de lumea intelectuală străveche și tradițională.

În privința aceasta încă trebuie ajutat.

Dar nici noi nu suntem neeseptionabili, de multeori ne cuprinde slăbiciunea în fața glasului poruncitor al vremilor, pentru că ori de câte ori cultura produce idei noi, bune sau rele, cădem în ispita de a le respinge cu un gest și adesea am voi să țintuim starea cea veche de lucruri, ca să ne încântăm pururea de ele. Și mai fatal este, că ambele părți sunt ispitite, a spune despre sine, că sunt gata deja cu viața și cu concepția despre viață, câtă vreme mereu și-o modifică și adaptează, ceea ce, firește, umblă cu multe neînțelegeri și ciocniri. Tunăm și fulgerăm unii în potriwa altora. Să fim mai modesti și să ne înțelegem mai bine. Părerile ni-se schimbă în multe privințe, interesele adevărului pretind o susceptibilitate intelectuală totdeauna gata de a îmbrățișa ceea ce pare a fi mai sigur, mai trainic. Să fie mulțumirea noastră mulțumirea conștiinței împăcate!

Dar în afară de considerațiile acestea psihologice trebuie să ținem seamă și de direcțiile și ideile conducătoare ale zilelor noastre, dacă vom să adaptăm cuminte concepția creștină.

Direcția vremii de astăzi e *intelectualismul*, iar ideea predominantă e *humanismul*. Intelectualismul consistă în aceea, că vrea să înțeleagă, să știe și să vadă. Nu vreau să osândesc de loc direcția aceasta, la din contră îi înțeleg simpatia pentru știință, dat fiindcă ei are să-i mulțumiască noile rezultate și tămăduirea multor mizerii pământesti. Știința doară ne lecuiește boalele, ea previne bacili și alungă foametea, ea cucerește valurile mării și fulgerele văzduhului. Și lumina vrea să se răspândească; rezultatele științei caută a deveni bunul comun al tuturor; e zorită și nervoasă. Mișcarea aceasta se ivește pe toate tărâmurile și stânjini nu se poate prin nici o opreliște, prin nici o izolare, prin nici o ignorare. Dar nu numai atâta, ci credinciosul de azi trebuie neapărat să-și lucre concepția sa de viață în spiritul acestei vremi. Trebuie să desfășure o activitate spirituală gradată, atât în privința morală cât și în cea intelectuală, așa cât să știe aprecia și împrumută cu bucurie ce e bun, și să-și dea seama de mersul lucrurilor, exploatând ceea ce-i de exploatat. Să nu batjocoriască, să nu bagatelizeze și nesocotească nime începuturile mișcărilor, nici să nu se bucure de poticnirile lor, ci văzându-le slăbiciunile, să le grăbiască întru ajutor.

Spiritele totdeauna să fecundează, când ajung să se împreune cu adevărul, oricare ar fi acesta și ori de unde ar veni. Că fecundarea aceasta nu se întâmplă aproape nici odată fără de tulburări, exagerări și neînțelegeri, nu-i de mirat! Care vin n'a fert ca must?! Dar, negreșit, trebuie să ținem seamă de postulatele neiertătoare a vremilor noastre atot scrutătoare și să înțelegem, că acestea numai atunci vor fi satisfăcute, când noi vom ști prezentă adevărul vechiu în cadrele culturii moderne. Căci cultura aduce

cu sine noni și noi cugetări; ci bine, cugetările acestea trebuie cucerite și la lumina lor trebuie să îndrumăm mai departe în spre lumina cea cerească, care e fapt și nu rezultat și care nu se poate interpreta nici cu evoluția naturală, nici cu cea istorică.

Așa au făcut marii Sfinți Părinți de odată: Gregoriu, Vasiliu, Augustin, cu cultura antică, tot așisderea un Sf. Toma de Aquino cu cea arabo-evrească din veacul de mijloc, iar noi, ce să facem? Să-i urmăm pilda lor!

Cealaltă direcție a vieții moderne e humanismul, a cărui devize sunt: „natura,“ „viața omenească,“ „lumea frumoasă,“ „pământul“ și în slujba cărui stau tehnica și artele.

Cultura tinde să creeze o lume frumoasă, plină de strălucire și plăceri, pe cari însă nu le scoate din lumea supranaturală, ci din cea naturală. Simțul pentru frumos îl cultivă mai cu samă artiștii și poeții, cari neconținut desvălesc bucuriile acelea nobile, pe cari le ofere natura. Cugetătorii înflăcărați desvoaltă conceptul binelui și al adevărului și fiindcă punctul de mănecare al acestora e conștiința proprie, adecă principiul „cogito ergo sum“, mai urgitează ce e drept și ei necesitatea legilor morale, dar numai întru cât sunt lipsite de caracterul creștin. Poeții cântă sbuciumul și durerea inimii și însuflețesc pentru idealele vieții. Pretutindenea caută însă numai ce e omenească: în artă, ca și în religie, în istorie, ca și în viață. Istoria, mai ales, devine din ce în ce mai mult istoria vieții omenești, și apoi cu deșteptarea acestui spirit în istorie, mai adaugându-se și înfrăurirea războaielor lui Napoleon, s'a trezit simțul național și s'a întărit iubirea de rasă. În chipul acesta cucerește cultura, viața și istoria, deopotrivă, hotărâncindu-le cu cadrele nizuințelor omenești. (Martensen, Christliche Ethik).

Nu-i vorba, că sunt adevărate sau nu idealele acestea, dar e mai pe sus de orice îndoială, că și direcția aceasta culturală încă are un cuprins bogat și că în progresul ei necurmat înainte să desvălesc noi și noi colțuri de viață. Cu direcția aceasta culturală ai putea isprăvi ușor, dacă te-ai apucă și ai dovedi greșelile și neajunsurile de cari suferă, strigându-i respicat în față: „piei Satană“; dar desființare-ai prin aceasta colorile dulci ale bucuriilor naturali, echilibrare-ai temperamentul acela iubit al prudenței aceleia relative, ce e drept, dar care are atâtea simpatii printre muritori și arată de fapt atâtea valori reali, cari, negreșit, să pot critica, — contestă însă nu; cum ar fi natura, omenimea, arta, viața pământescă și problemele ei? Să nu le ignorăm cu totul și să nu le privim așa de crunt, căci doară spun mult adevăr și acestea. Spun anume, că lumea e opera lui Dumnezeu și că e bogată și frumoasă, fiind oglinda cugetărilor Lui; mai spun apoi, că și natura e o valoare și putere, zidită tot de Dumnezeu, și cu toate că are păcat original, dar păcatul acesta n'a desființat problemele de pe pământ ale omului. „Stăpâniți“ a zis Dumnezeu omenimei; întindeți-vă domnia asupra ceriului și pământului. Frumuseța aceasta — îmi dau bine seama — e împletită cu multe funii bătăreane, cari pot deveni ștreanguri de ispășire pentru bietul om luman; știu, că pe lângă puținii picuri de miere ai vieții de confort să ridică un ocean întreg de

amărăciune și că luminoasele colțuri ale concepției estetice sunt succedate de noaptea cumplită, care stânge până și licăriile din urmă ale minții; le știu eu prea bine toate acestea, dar știu și aceea, că natura și lumea aceasta este ogorul arborelui vieții mele, pe care nu-i iertat să-l las în părăgînire, ci trebuie să-l lucr, pentru că apoi cu puterea darului lui Dumnezeu și a razei de soare să trezesc energii noi.

Sunt, de bună seamă, exagerări și în direcția aceasta humanistă. Să află în iubirea aceasta a pământului și a lumii, pe cum și în îndumnezeirea omului astfel de exagerări, cari să potențeze până la tăgăduirea cea mai perversă a supranaturalului; se află proroci întunecați și injuratori, ca Nietzsche; să află idoli, cari răcăie în gnoziu, cum este Zola, dar să află pentru aceea și foarte mulți oameni „bona fide,“ cari sunt vrăjiți de idealul humanismului și cari încă mai pot fi câștigați pentru cauza creștină, de nu cumva ne vom apropia de ei cu o bolnavicioasă ură față de lume și cu inclinații de eremiți. Să le arătăm acestora creștinismul acela, care nu e neomenesc, nu e înstrăinător și imposibil, și care știe răspunde tuturor nevoilor omului. Să nu rămănem pururea în aceleași cadre fantastice, abnormale și dureroase ale „fraților spirituali“ din evul mediu; să fim incredințați odată pentru totdeauna, că noi trăim astăzi alte vremuri, și că străvechile adevăruri să nu le arătăm în totdeauna în aceeași formă împietrită, de veacuri, de cumva vrem să fim înțeleși. Să ne conservăm cuprinsul culturii noastre de până acum dar să ni-l întregim; dacă ne vom întregi conceptele noastre despre lume cu conceptele spirituali spranaturali, cari să impun și astăzi, sunt sigur, că credința noastră nu va rămănească fără aderenți pe pământ. Dar nu numai că nu va fi fără aderenți, ci sufletele vor fi ca magnetizate de dânsa, căci doară ceva mai trebuincios și mai sublim decât aceasta nu vor găsi! Vor vedea atunci, că „lumea frumoasă“ și „viața plăcută,“ de sine lăsate, cu toată cultura lor, sunt sărăcicioase și neîndestulitoare, — că bujorii din obraji curând sunt înlocuiți de petele lungorii, — că fără de o adâncire metafizică viața e o conștiință fără rost și o stângere amară. Totul e vulgar și plictisitor înrânsa! Ii lipsește adevărata inspirație și intuiție, duhul artistic și patosul vârtuții. Totul să tărăie pe pământ; n'are a face că umblă une-orea și printre flori, căci doară tot în pulvere să sbate și pământ mănâncă:

Schon krieche ich zwischen Stein und Gras, hungrig auf krummer Fährte

Zu essen, was ich immer ass, dich Schlangenkost, dich Erde.*) (Nietzsche).

Dar pe lângă toate acestea omenimea e dornică de idealuri mărețe. Năzbătiile gnosticilor, panteismul dulceag, evaziv și confuz caută o religie mai înaltă, mai curată. Să ieșim înaintea lor și să le arătăm, că revelație mai înaltă, putere mai mare și evoluție mai desăvârșită, ca creștinismul, nu există nicăirea. Religia cea mai înaltă și mai ideală se manifestă în iubire, în această minunată înfăptuire a libertății. Înțeleși odată în punctul acesta, ne-am apropiat bi-

*) Deja mă tărăi printre pietri și iarba, flămând pe cale strâmbă Ca să mănânc, ceea ce totdeauna am mâncat, pământul, hrana șarpelui.

nișor și de exercițiile vieții spirituale, așa cât nu vom mai întâmpina greutatea mai mari. Că păcatul întină sufletul, o simțim prea bine cu toții, și că vina trebuie ispășită iar virtutea trebuie eluptată cu smerenie și nădejde, încă le admitem bucuroși. Sufletele rătăcite le îndreaptă însă crucea și tot crucea e, care le atrage și le înalță. În chipul acesta ajungem la Christos și chiar dacă ne și străduim „spre multe“ ca Marta în lumea aceasta, totuși bucuros ne așezăm și cu Maria la picioarele Lui, ca să-I ascultăm cuvântul și să ne adâncim în sufletul Lui. El e calea, adevărul și viața noastră. Viața, scopul și fericirea noastră întrece natura; în regiunile acestea zadarnic vom ispiți științele naturale; ele nu ne înțeleg graiul. Aici Christos singur ne poate da o lămurire îndestulătoare; să credem deci Lui, dar nu numai să credem, ci să și trăim așa, pe cum El a trăit, ca să trăim în veci.

Trad. I. G.

Angelus.

Spre-a genei dungă purpurie
Când zorile de-abia mijesc,
Auzi plăcuta armonie
A clopotelor ce șoptesc:

Ave Maria.

Când soarele'n amiezi te-aprinde
Cu-a razelor fierbinți vâpăi,
Șoptirea-aceleiaș colinde
Lin sună 'n deal, lin sună 'n văi:

Ave Maria.

Când craiul zării 'ncet apune
În faptul tainic din amurg,
Auzi aceiaș rugăciune,
Aceleaș sunete ce curg:

Ave Maria.

Când paserile merg să culce
Și florile 'nchid pieptul lor,
Îngână toate-un cântec dulce
Într'un concert fermecător

Ave Maria.

Tot câte-o stea furiș răsare
Numai de dragul ăstui cânt;
Chiar luna parc'ar spune 'n zare
Aceleaș cânt — atât de sfânt:

Ave Maria.

Icoană (idilă)

Cu furca'n brâu
Și'n mâni cu'n fus,
Maria toarce pân' târziu
Și cată cu un dor nespus
După Isus.

Iosif trudit
De-al zilei zor,
Se duce iar la odihnit
Și-și mai sărută iar cu dor
Al său odor.

Dară Isus
Adânc oftând —
Pe lemnul unei cruci s'a pus
Și singur știe ce-are 'n gând
Dormind plângând.

Dela Bistrița.

Biserica românească.

(Dr. B.) În »Neamul Românesc«, acest organ de curățire generală și renaștere morală a noastră, publică în un număr mai nou (19 Nov. a. c.) un articol, al cărui efect e zdrobitor pentru biserica noastră ortodoxă din România. Titlul articolului e »Icoane din biserică, sau cum cugetă preoții între patru ochi«, și în el se aduc scrisori ale diferiților preoți, cari se exprimă asupra bisericeii, din care fac parte, în un mod cu totul uimitor. Iar autorul articolului, ca atare, își face concluziile sale triste, nemângăiate, aproape desparate. . . .

Suntem aplicați a crede, că tonul, în care e scris articolul acela, e prea năcăjit, vederile sunt prea pesimiste; dar în genere luat, e adevărat, e o oglindă fidelă a stărilor reale din biserica României, și putem zice — mai la vale se va dovedi — din bisericile Românilor peste tot! Și negreșit la vreme este, să se ventileze lucrul, să ne discutăm odată și chestiile bisericești, să cercăm a face ordine, curățenie în »cortul sfânt«, »să ne restaurăm în Hristos«, după deviza Papii Piu X. Dacă în o casă e aerul cam stătut, se deschid ferestrele, gunoiul se scoate afară cu mătura: așa trebuie să ne curățim odată și bisericile, uniți-ne uniți deopotrivă, să ne dăm samă de stările, în cari ne aflăm, și să tindem a ne îndreptă, până nu e târziu. Și îndemnul vine dela loc bun: chiar din România, unde nu de mult un prelat înalt (Metropolitul Moldovei) a dat o circulară în senzul acesta (a se vedea în Bis. Ort. rom. 1908. I. Iunie), iar acum în alte foi și reviste se începe aceasta muncă nobilă și curagioasă.

Dar să ne întoarcem la articolul din »Neamul românesc«. Iată cum descrie acela biserica românească din Regat (estras din scrisoarea unui preot): »Sunt revoltat de mârșăviile și toleranțele noastre, însă nu-mi stă în putere de a le îndreptă. De scris nu pot scrie, fiindcă așa cum *văd și cuget*, nu place ocrotitorilor și îngăduitorilor; așa că, din pretini și cunoscuți, nu-mi pot crea, decât vrăjmași, mai cu seamă pe aceia, cari nu pot fi pretini cu adevărul.

»Sunt perfect de părerea, de a fi preotul *moral și om plin de realizm*. Asta însă numai pe unde . . . , nu și pe la . . . Ai noștrii, *fiind prea realiști, nu pot fi idealști*. Teologi ori nu, sunt *o apă și un pământ: plini de imoralități, plini cu vin și tuică, îmbuibăți cu mâncări, lacomi și avizi de avere*, etc. etc. Nu se ocupă nici de carte, nici de acte filantropice, nici de misiuni. . .

»Clerul nostru face și din rugăciune un mijloc de speculă și gheseft. Trăind în mijlocul lor, am ocazie să-i aud zilnic discutând, însă nu lucruri de ale Bisericeii, ci cu totul altceva. De pildă, în loc de a se întrebă, când se întâlnesc: ce ai predicat astăzi la biserică? Câți credincioși ai avut? mai mulți sau mai puțini ca în ziua precedentă? Ce ar fi mijloacele de a influența asupra conștiinței de a-i aduce la biserică? etc. etc. din contra se întreabă: avuse-și lume multă la biserică astăzi? *Cât încas-săși? eu am încasat atâta; eu atâta*, etc. etc.

»Biserica așa, cum este reprezentată prin mulți din preoții de azi, e mai mult un culcuș de trândavi, birlog de netrebnici, peștera tâlharilor și școala perverzității.

Nu există mai mari dușmani ai religiei și bisericeii, decât preoții înșiși. . . .

Din cuvânt în cuvânt, astfel se tânguiește autorul articolului din »Neamul românesc«. Dar nu numai atâta. În articolul estins pe 6 pagini*) se mai aduc și cazuri concrete — horibile ilustrații, — prin cari se motivează toate cele scrise. Dela reproducerea acestor ilustrații abținem. Și-le poate închipui oricine, cine a văzut necredința, cu care popii din România săvârșesc cele sfinte sau a aflat noaptea în restauranturi popi ori călugări cu haine lungi și camilafcă, ținând meretrice pe brațe și cântând: aleluia, aleluia! . . . Scriitorul nostru se ocupă și de mijloacele, cum s'ar putea sană răul? Și convingerea sa este: »să fie un episcopat la înălțimea sa, care să certe, să mustre și să pedepsească aspru« — asta e un mijloc inutilisabil. Episcopii sunt creaturile guvernului și sunt — la drept vorbind — ceeace e și clerul, din a cărui sân au ieșit. De aceea, zice autorul articolului — nu ne putem lăsa în grija episcopatului, ci trebuie singuri să ne deprindem a ne păzi casa, și, pe cât stă în puterile noastre, să nu încetăm a striga: Protopopii și sub-protopopii zeloși și meritoși, nu creaturile politice. . . .

Și iarăși ca nu cumva să se creadă, că autorul articolului, în care se biciuește așa crunt biserica ortodoxă, va fi un *agent secret al catolicismului*, acel autor se îngrijește, că chiar și pe conta unor aserții, pe cari însuși nu le crede, să delătoreze dela sine bănuiala aceasta. Căci iacă ce zice în privința asta: » . . . tare mi-e frică, să nu ne ridiculizeze întâi presa noastră și apoi cea străină, socotindu-ne ca niște incorigibili, răi, și deci să se insinueze catolicul, iezuitul, cu ale lui păcate, cu mult mai mari și mai grele, dar pe cari le ține ascunse, parecă sunt închise ermetic, iar atunci, când vre-un scandal cu vre-o călugăriță sau cu vre-un institut . . . se descopere, se pun luntre și punte pentru a se mușamaliza. . . . » Și mai la vale: »în ceea ce privește insinuarea, pe catolici și iezuiți, niște preoți capabili ar putea face iluzorii iluziile lor. Mai de grabă ar trebui să-i luăm de exemplu, căci păcatele lor au creat atâța dușmani religiei, și deci să fim foarte atenți, ca nu cumva și decăderea, în care am ajuns să fie de natură a crea și la noi dușmani religiei.«

La aceasta regretabilă disgresiune a autorului, contrară adevărului, și — cred că — a propriilor sale esperințe, avem de observat următoarele. Nu sunt a se confundă preoții catolici de mir cu iezuiții, nici preoții catolici de ritul latin cu cei de ritul grecesc. La cei dintâi, în urma vieții neregulate, mai obvin scandaluri, nu însă la călugării iezuiți, cari cu alte păcate se pot învinui, dar cu asta nu; nici scandalurile călugărițelor nu-s alta, decât scornituri de ale ziarelor vânătoare de senzații, cum s'au dovedit în mare parte și cele din vara anului trecut, cu privire la mănăstirile din Italia; în sfârșit cazuri sporadice nu înseamnă aberații sistematice, cum e la ortodoxi. La nici un caz însă dușmanii religiei nu i-au creat catolicii, ci i-a creat protestantismul degenerat în raționalism curat și necredința generală, care, în urma

*) Care se continuă încă. Red. »Unirii«.

tormalizmului sec al bisericii ortodoxe, s'a născut și se naște peste tot în inteligența, aparținătoare acelei biserici. Dimpotrivă, putem zice, că dacă a fost biserică, care a știut combina religia cu cultura, și a putut păstra creștinismul în valoarea sa absolută, ca putere spirituală, internă, de viață făcătoare: numai Biserica catolică a fost acea! Asta o recunoaște și articolul, de care ne ocupăm, când, în ciuda tuturor celor zise mai sus, de închiere rischează o »vorbă îndrăzneată«, zicând: »ne temem de catolici, ori de propagande. Dar sub un regim al lor am fi cel puțin creștini, am fi într'o consecvență oarecare față de numele lui Hristos, pe care îl mărturisim cu buzele.

Biserica noastră de azi însă e *negațiunea creștinismului*, e un așezământ de păgâni, cari speculează numele Celui, decât care buzele creștinești nu pot pronunța ceva mai scump și mai înalt. . . .

Așa articolul.

Înainte de toate declarăm, că cele scrise aici de loc nu ne surprind. Nu se spune în acelea nimic nou: toate sunt lucruri cunoscute, știute de mult, de toți. Icoana bisericii ortodoxe din România e icoana tuturor bisericilor ortodoxe: din Balcan, din Rusia, din Ardeal, etc. . . . Peste tot aceleași colori triste, aceleași stări deplorabile. Două rele mari bântuie în ea (bis. ortod.) de mult, de mult: lipsa de viață spirituală și materialismul îngrozitor.

Eră o vreme, când biserica orientului, limba și cultura grecească conduceau chiar și în Apus. Erău în Orient sfinții părinți, dintre cari fiecare lucea ca un soare adevărat pe cerul Bisericii universale; acolo se cunoștea învățătura adevărată, acolo se fineau soboarele: papii numai delegau și aprobau. Toate dogmele creștinești, dezvoltate mai târziu în biserica Romei, toate așezămintele bisericesti: sărbătorile diferite, monahismul, tormele cultului, oarele canonice, etc. etc. toate își au rădăcina în Orient. Adevărat: ex Oriente lux, din răsărit vine lumina. Dar lucrurile s'au schimbat. Multe și diferite împrejurări au adus cu sine, că sanctuariul bisericii lui Hristos s'a rupt în două; și de atunci orientul e ca ramurile rupt de trunchiul său. A încetat în biserica lui orice duh, orice viață religioasă, orice cultură bisericască. Toată istoria ei dela dezbinare încoace abia arată câte un moment mai lucid, care chiar pentru aceea nu e al omului sănătos. Toată activitatea ei se reduce la anumite Ceremonii: nu se propovăduiește în ea cuvântul lui Dumnezeu, nu se duce viață internă, spirituală, nici la preoți, nici la călugărime. Pecum știut este.

Știut este și celalalt rău al bisericii ortodoxe: materialismul îngrozitor. Dela sutele de mii, ce plătește patriarhul Țarigradului Sultanului, ca să ajungă la putere, până la sutele de zloți, ce-i costă unui simplu preot la noi în Ardeal dobândirea stațiunii: peste tot numai bani, bani și iară bani. E scârbos, dar simplaminte e revoltător, ce vezi întâmplându-se în privința aceasta! Răvna pentru bani dela cel din urmă călugăr până la chiriarchi și în legătură cu aceasta corupția morală a fețelor bisericesti: aceste două lucruri le aflăm în biserica orientală cu sute de ani înainte de aceasta și le aflăm azi în jurul nostru. Nu trebuie dovezi multe: poftim și întrebați pe

oricare frate gr-or. dela noi, care a ajuns undeva preot și a primit s. hirotonie, ori s'a făcut protopop: cât i-au costat acestea? Credincioșii noștri sunt dedați să plătească pentru tot, ce îi face popa pentru spovedanie, pentru cercetarea bolnavilor; în România sunt o mulțime de »sacramentale«, inventate numai pentru scopul de-a umplea sacul popii. Acolo a degenerat creștinismul curat, adevărat, împărăția lui Dumnezeu aici pe pământ!

Am comite o lacună, dacă vorbind despre »biserica românească«, nu am amintit ceva și despre biserica noastră unită; și n'am fi drepti, dacă nu ne-am exprimat și asupra ei cu aceeași sinceritate și critică binevoitoare, cu care am descris mai sus relele din biserica ortodoxă.

Mult bine ne-a făcut nouă Unirea, mult s'a progresat pe teren bisericesc-cultural în urma ei, laudă fie Domnului, — însă ce privește stările de azi, puțin se poate zice, că uniții ar stă mai bine în privința religio-morală, ca neuniții. Sunt ținuturi — în părțile ungurene — unde cu bucurie constatezi, că oamenii sunt conștii de religia lor, că își împlinesc mai cu zel datorințele creștinești; pe aiurea însă, mai ales prin unele părți din Ardeal — nici o deosebire între uniți și neuniți. Ba încă de multeori îți vine aminte vorba unui preot al nostru, care spune, că noi nu suntem încă uniți, suntem tot »schismatici«. Avem preoți cu o creștere mai religioasă, mai profundă, și totuși același indiferentism în cele sacre, aceleași lipsă de zel în cele bisericesti, ca la neuniți. Poporul tot așa de lipsit de cultură religioasă, tinerimea neglijată. În lipsa învățaturii, a cuvântărilor bisericesti așa de înapoiat e poporul nostru, de nu-ți poate pricepe o predică, nu pentru că i-ai ține-o într'un stil prea înalt, ci pentru că mintea lui nu-i dedată să petreacă cu atențiune șirul de idei, contextul, o propoziție chiar! În loc de a emula uniții cu neuniții în ceea, cari să fie mai harnici, emulează de multeori chiar în direcția contrară. Nu de mult în o revistă ungurească ne-a descris un anumit »ticeș« străinilor, și drept a avut; nu în aceea, că de ce nu introducem cultul sfinților apuseni, ci pentru că preoțimea noastră e prea laicizată, și multe ne lipsesc, până vom face noi fală numelui »catolic« în înțelesul bun al cuvântului!

Iată biserica românească!

Când vom ajunge la ceva schimbare, la o îmbunătățire a stărilor de azi? știe-o Dumnezeu. La tot cazul uniții trebuie de acum să vadă de lucru, să pornească pe alte căi, ca să arete și altora, ce însumă a fi în unitate cu Biserica universală, în legătură spirituală cu acele neamuri și țări, de unde izvorește toată cultura lumii de azi. Iar biserica neunică: soarta aceleia numai atunci se va schimba, când se va rezolvă odată problema mare a Orientului și a bisericii orientale! Până atunci însă, adevărat până va rămâne biserica gr-or. dezbinată de biserica universală, până atunci — *istoria e dovadă* — nimic nu va progresa, căci dezbinată e de acela, care e izvorul vieții, și care ni-a zis nouă tuturor: fără mine nimic nu puteți face!

Aceasta să o știe toți, cari se interesează de biserica românească și doresc binele ei.

LUPUL.

— Povestire originală a »Unirii.« —

Prin pădurile subțirele, sărace, din preajma satului nu se prea țineau sălbăticiuni. Rar ținea vre-un iepure din vre-un tuf, ori vre-o cadană de vulpe cercetă gâinile satului. Oamenii erau pacinici, două-trei puști vechi de erau în sat, dar Ilia Gheorghii avea pușcă nouă. Peste vară. — umblare mai multă — tot se mai pușcă câte un iepure, dar cât ce se puneă zăpada puștile din sat rugineau în cui până la anul. Nu eră nici unul vânător cu patimă dintre cei câțiva pușcași din sat, nici chiar Ilia Gheorghii, cel cu pușca nouă.

Dar iată, că într'un post al Nașterii Domnului se pusese o zăpadă de un stânjin. Și cât ce s'a așezat, îmbrăcând bine pământul, lipindu-se de el a înghețat tun, și nici pomană să se mai ducă. Vitele nu lăsau ogringi în iesle, oile nu făceau toriște, și sătenilor le părea bine. Sâniile lunecau ușor, lăsând dungi lucii, vineții, pe pieptul plin al zăpezii, lemnele de foc le aduceau oamenii așa întregi din pădure. Dar totuși întinderea albă eră mai mult pustie, numai vântul o cutrieră cu deamănuntul.

Și după o noapte în care trozniră neîntrerupt coperișele de șindilă, iată, că trei români stau înlemnii la marginea satului și caută la niște semne prin zăpadă.

„Nu poate să fie de căne frate. Așa urmă cumplită nu face cănele.

— Ba da. Cănele gornicului. O să vezi tu, că am dreptate.“

Cel de-al treilea nu zisese nimic până acum. Privea cu de-amănuntul, se aplecă de-asupra urmelor, pipăia cu degetele lungi. Mustața din stânga i-se mișcă necontenit, se sbârlea, se întindea, și câteodată ajungea de înțepă urechia. Ochii îi sclipeau din ce în ce mai tare, și sprâncenele i-se ridicau de-asupra ochilor încruntate.

Deodată se ridică, își înțepeni o mână în șold și spuse, liniștit, tovarășilor:

— „Asta-i urmă de lup.“ — Toți trei rămaseră acum cu ochii la urme. „Dacă a spus Ilia Gheorghii, că-i urmă de lup, apoi trebuie să fie așa. El e pușcaș doar gândeau ceialalți doi, iar Ilie după ce-și spuse cu grain viu gândul, eră acum de tot sigur, că nu se înșelase.

El drept, că nu văzuse lupi, dar noaptea trecută au zise în partea aceasta de sat un urlet aspru, răgușit, sălbatic. Ceva ce samănă a criveț, a pustiu și a moarte. Astfel de urlet în viața lui numai au zise. Trebuie să fie o sălbăticiune străină. Și deodată, atunci în puterea nopții, în sufletul lui Ilie tremură ceva tare, apoi în loc de tremur se aprinse o căldură, care-i cutrieră îndată tot trupul. Și întâia oară în viață privi cu o dragoste mare, cu o dragoste de frate, pușca ce atârna de perete. Căldura îi trecu apoi, dar un gând îi rămase limpede, și-l țină deștept până dimineața: „așa o sălbăticiune să puști, nu o zdrăntă de iepure!“

Și dimineața plecă spre locul de unde se au zise urletul.

Prin sat să lățișe vestea, că umblă lupi prin pădurile din jur. Unii spuneau, că-s turme întregi, ca niște cărduri de căni. Mulți le văzură urmele, văzură zăpada bătucită și tăvălită. Adevărul eră însă, că în părțile

acestea niciodată n-au umblat lupi, și nici un sătean n'ar fi știut să spună cumu-i dihania. Urletul ce se repetă în toată noaptea la aceași margine de sat, îl auziră însă mai mulți, și cei mai slabi de inger începură să șoptească prostii de-a lor. Ba, că nu-i nici lup dihania, nu-i nici urs, ci-i un pricolici, vre-un om de-a satanii ce se schimbă în căne sau ori ce alt dobitoc, ca să îngrozască pe creștini și să le strice.

Ilia Ghiorghii însă nu mai vorbi cu mine un cuvânt legănat despre noutatea ce ținea în fierbere satul. Merse la oraș, i-și cumpără prav și gloanțe, și se întoarse liniștit acasă. Dar cu femeea nu vorbiă mai nimic peste zi. I-și umplu cu grije pușca cea nouă, în vreme ce ochii și fața i-se luminau și întunecau mereu. Cât ce să puse noaptea i-și luă cojocul, i-și strânse pușca lângă trupul mare, vânos, și porni. Cât ținu drumul până unde dase de urme, mustața din stânga i-se tot zbârlea și se întindea, împungându-i urechea. Aerul înghețat de afară îi răcorea obrazii și pieptul dar căldura din lăuntru îi aprindea iar. Când ajunse la locul știut dădu de urme proaspete. Ilie se trase după un arin scorbuos, se răzîmă cu spatele de el, i-și petrecu o mână prin cureaua puștii, și așteptă. Stătu multă vreme, fără să se poată gândi la ceva. De-odată apoi îi veni o întrebare: Cum să face să iese el în puterea nopții, să pânzească în ger după un lup? Mai umblat-a el vre-odată noaptea la vânat? La urmă nici nu-i pușcaș el. De-a doborât câți-va iepuri, ce mai minune! Ori cine o poate face. Ba zău, nu-i o prostie ce face el? Și Ilia Ghiorghii se gândește mai departe: Ba într'adevăr e o prostie. Și-și adună cojocul mai strâns în jurul trupului și vrea să plece spre casă. Dar în clipa aceea i-se pără, că aude urletul. Și de-odată să cutremurase și să tupilă în umbra cojocului. Mustața îi jucă puțin, apoi încrămeni zburliță. Mult stătu astfel cu oțelele în mână dar nu mai auzi nimic. Așa dar numai i-se păruse. Nu urlase. Dar n'are a face. Stă el aici și așteaptă până dimineața, până urlă odată. Aici ghemuit de-asupra zăpezii îl va aștepta să știe, că înghiață. Ah, da, are să-l doboare, are să-l umfle în spate, să-l ducă să-l izbească în pridvorul casei sale. — Și cum stă acum stăpânit de alte gânduri îi veniră în minte poveștile tată-so, alui badea Ghiorghe, care murise de mult. Și-i spunea bădicul Ghiorghe, de tată-so, de bunicul lui Ilie, cum umblă cu jumătățile de an și cu anii prin pădurile bătrâne, departe la poalele munților, cu domni mari, să vâneze urși și căprioare. „Ei, da, așa mai înțeleg și eu să vânez, gândea Ilie. Când puști un iepure ca și când ai pușcă o cioară, dar să puști un urs — hm!”

Frigul pătrundea și din înălțimi și din zăpadă, dar cojocul de oaie ținea bine. Ilie din când în când părea că se ureșta și că vrea să plece. Dar totdeauna auzia, credea că aude urletul, și atunci aprins de-o dorință nemărginită se ghemuia în cojoc.

Astfel îl apucară zorile sângeroase, pline parcă de scânteii de foc. Lupul nu se arătase. Dacă a băgat bine de seamă atunci nici n'a urlat. Numai lui i-s'a părut. Dar în noaptea aceea nu-l auzi nîme, nici într'altă parte.

Cum mergea spre casă Ilie se gândea cu greutate la inimă: Dar de-a fugit de pe aici? Potăia!

Și de aici în colo se începură nopțile de pândă. Se deșteptase în a Ghiorghii atîta nerăbdare, atîta patimă ca și când în fiecare noapte ar fi pușcat câte un lup. Câte odată îl auzia aievea urlând, dar nu putea desluși bine în care parte. I-și schimbase în vre-o zece rînduri locul de pândă, căci sălbătăciunea i-și lăsa urmele când într'o parte, când într'alta a hotarului. Ilia Ghiorghii se îndărgise în vremea aceasta îndelungată de pândă. De la o vreme nici nu mai căută în dihanie sălbătăciunea străină, ci caută un dușman, un dușman care-l încruntase, și pe care îi eră par'că sete nu să-l puște ci să-l junghie.

Toată îndărgirea lui rămase însă zădarnică. Treceau nopți după nopți, neclintite, reci, subțiri par'că. Treceau undele de vînt, ca răsufletul morții, zboară de multe ori urletul pe aripile de vînt, dar de dușman nu se putuse apropia. Lui Ilie i-se roșiseră par'că ochii. Vinele umflate sub piele păreau închegate.

În ajunul Crăciunului sara, muierea cercă fel și chip să rămână bărbatul acasă. Dar Ilie n-o putea ascultă, n-o putea auzi, ci porni încă mai de vreme la pândă.

Adulmea pe unde erău urmele mai proaspete și porni tot după ele spre marginea pădurii subțiri. La spatele unui stejar de graniță se opri, se strânse în cojoc și se hotărî ca în noaptea aceasta să păzască aci.

Nu se așeză bine, și în tufiș să și mișcă ceva, căci tufișul sună înghietat, uscat. Într'o clipă patul rece al puștii se lipi de obrazul bărbos, și când văzu bine celea două lumini rele, înghietate, pușca trăzni sec, ca și când s'ar fi rupt dintr'una o creangă uscată. Sălbătăciunea zbugni să fugă, dar n-a putut sări decât odată, și se trăsă în zăpadă, lângă tufiș. Lui Ilia Ghiorghii câteva clipite nu-i bătă inima, și privea nepăsător la lupul doborât. Apoi deodată zvrăli pușca, și din câteva sărituri ajunse lângă dușman. Îi umflă tu spate și începă să fugă. Sângele curgea cald pe lăna cojocului, și îngheță curând. Târziu simți numai Ilie, că-i lipsește ceva. Se întoarse și-și luă pușca. Apoi porni din nou spre casă mai domol acum. Dar mîna stîngă îi eră adînc încheștată în gâtul dușmanului.

Când ajunse, chiar colindau în casă la el trei țigani. Atunci Ilie începă să zimbească. Nu se opri la ușă ci intră cu dihania în casă și o izbi rîzînd cu hohot înaintea faraonilor. Aceia într'o clipă țîșniră pe ușe, ca și când i-ar fi dus o holbură.

Apoi stăpânul luă lupul și-i târi după ușe. Eră slab și deșirat, un lup rătăcit, gata să moară de foame. Singur se vede nu avuse curaj să intre în sat și să atace dobitoacele.

Dar de-l întrebă pe Ilia Ghiorghii cum a ajuns vînatător vestit, de-i căutat de toate curțile baronești, el îi spune aceasta pătanie din tinerețe.

Dacă nu eră urletul acela, lupul acela flămînd și slab, în el, să fi pușcat iepurii cu miile — nu s'ar fi trezit niciodată patima de vînat.

Ioan Agărbicean.

Papatul — în lumina credinței și a istoriei universale.

Cu prilejul jubileului sacerdotal de 50 ani al P. Piu X. de Dr. O. Prohászka.

Așa e că voind să vedem strălucirea palatului regal nu pornim noaptea cu o lumină de ceară în mână, nice prin romanticele văi ale Tatrei nu vom călători la lumina unui cărbune în stîngere, ci vom aștepta răsăritul soarelui, ca acesta să ne arete capodoperele măestriei omeștești și ale puterii dumnezeiești creatoare. Tot asemenea și noi avem nevoie de multă lumină și mare strălucire, adică: avem nevoie de cugetări adânci și de-o concepție largă, dacă voim să sărbătorim în persoana Papei Piu X. „peatra”, de însemnătate universală, pusă de însuși Hristos, dacă voim să cinștim autoritatea lui Hristos ce se manifestă într'ansul și dacă voim să ne închinăm înaintea mării lui și să-i prezentăm tributul stimei, iubirii și a alipirii noastre. Lumina și strălucirea aceasta mare ne-o îmbie însă credința și istoria universală.

Iată popoarele anticității din preajma Mării Mediterane stau toate în serviciul unei chemări istorice mari: muncesc pentru mărirea Romei. Precum la clădirea piramidelor Faraonilor robotiau noroadele subjugate: tot așisderea muncesc pentru viitoarea mărirea a Romei nații de nații, ca să pregătiască și să creeze atotstăpînitoarea putere romană, dar aceasta numai pentru aceea, ca terenul acestei stăpîniri să fie la rîndul său ogorul Evangheliei — iar puterea ei, unealta inconștientă a lățirii Evangheliei. Scopurile cele mari ale lui Dumnezeu le-a promovat deci cultura clasică elino-romană. Artele ei s'au dezvoltat; a învățat a sculpta și a clădi; și a și clădit sanctuare și temple, pentruca apoi să le cuprindă acestea creștinismul și în cuprinsul lor să-și înalțe altarele. Candelă înțelepciunii străvechi Grecia a împrumutat-o din Răsărit și ea a îngrijit-o mai departe pe altarele sale ca focul sacru al Athenei, dar numai pentru aceea, ca mai apoi creștinismul s'o nutriască cu oleu mai curat. Potestatea romană a brăzdat cu vârful sabiei hotarele despărțitoare ale țărilor și a unit într'un singur imperiu popoarele, dar numai pentru aceea, ca Provedința, deasupra Capitolului și a Palatinului să înalțe un alt tron, un alt scaun curulic, scaunul Sfântului Petru, păstor și nu dictator, putere, care nu stînge, ci dă viață.

Poziția geografică a Romei a menit-o de centru al lumii; arena ei au frământat-o neamuri de neamuri; viața ei socială a devenit acumulatorul simțirii popoarelor; dar numai pentru aceea ca să fie centrul unor întinderi uriașe, centrul, în jurul căruia gravitează miriadele de suflete și care să poată asigura echilibrul lumii și să poată păzi undulațiile nesfârșite ale vieții spirituale de desbinare și stricăciune. În lumea aceasta elino-romană, în chiar centrul ei s'a înrădăcinat credința; în atmosfera aceasta s'a dezvoltat și a devenit model în privința învățaturii, cultului dumnezeesc și al disciplinei Roma „capul și conducătoarea frăției creștine”. Astfel a devenit reședința puternicei oblă-

duiri lumești romane — centrul providențial al lătirii Evangheliei. Astfel a devenit cuibul vulturilor legiunilor — patria sfinților. Și dacă mă vei întrebă, care a fost ținta dezvoltării acesteia, care a fost pricina acestei primeniri minunate, care a fost izvorul acestor puteri cari au creat o lume nouă, la toate acestea întrebări n'am decât un singur răspuns și acesta este acela, care de pe parcanul Basilicii sf. Petru vestește la lume: „Tu ești Petru și pe această peatră voi zidi Biserica mea”. *Istorie universală, evoluție, cultură elină și putere romană, toate acestea sunt numai treptele tronului, de-asupra lor se înalță scaunul lui Petru; popoare, neamuri, răboaie și învingeri, suferințe și schimbări, toate acestea sunt numai cadre și între cadrele acestea cosmice stă papatul, instituția lui Hristos!*

Dar decât cadrelele acestea de importanță istorică universală cu mult mai mult înalță mărirea papatului frumsețea, mărirea și rodnicia Bisericii, pentru că *puterea și viața care este în biserică, toată izvoarește din „peatra” lui Petru.*

Acum nu-mi mai vine să scriu, ci să cânt; dar nu sunt visător, ci realist. Văd Biserica lui Dumnezeu cea vrednică de cinste, o văd și mă minunez de Dânsa. În istoria Ei sunt și umbre, dar frumsețea nu i-o întunecă. Chiar dacă se simțesc în una-alta, în părțile ei omenești, luptele și frământările lumești, totuși în esența și în întregul ei e capodopera și bucuria lui Hristos. Casa și locuința lui Hristos, plină de spiritul și de amintirile Mântuitorului. În ea trăiește El încă și astăzi în mod tainic. Nu e pe lume atâta simț viu față de colori, armonie și trăsături (conture), cât este în Biserica față de Evangelia, spiritul și sentimentele lui Hristos. Oleul lui nici când nu se gată, pâinea lui totdeauna o frâng și o împărtășesc. Biserica e pătrunsă de ranele Domnului și în sfinții ei se arată ca tămăduitoarea tuturor nevoilor și dorurilor omenești.

E casă și grădină, deopotrivă, această „Sfântă Biserică”; Dumnezeu sălășluiește înrânsa și Spiritul sfânt o adie și trezește și răspândește miremele rugăciunii, ale milei, ale evlaviei sufletului. Când, după cum spune legenda, trăgea de moarte Adam, l'a rugat pe fiul său Seth, să-i aducă un tămăduitor, rod de pe pomul vieții; Seth s'a dus, dar Cherub-ul nu l'a lăsat să intre în grădina Edenului, totuși însă la văicărelile lui i-a smuls câteva frunze de pe arborele vieții și acestea i-le-a slobozit pe pământ. Pe Adam l'a mângâiat mirosul frunzelor și deși a murit, totuși un zimbet i-a înflorit pe buze. Pentru noi nu este paradis pe pământ, ci numai arenă și cimitir; o salcie tristă își leagă cren-gile deasupra mormintelor și nu răsare din glie pomul vieții de veci; dar precum puterea străveche a arborelui viu, împărțită oarecum în măsuri mici, e înmagazinată în flora tainică a Bisericii și precum mirosul florilor imple văzduhul, tot așa mireasma înviorătoare a grădinii Bisericii cucerește sufletul credinciosului smerit. Ce bine-i, că suntem aici, ne spune sufletul dornic și îngrijorat, ce bine-i, că valurile Inmii nu pot mătura îngrăditurile acestei grădini și chiar dacă nu ne putem

odihni la umbra copacului nemuririi, ce bine-i, că-i simțim cel puțin mirosul și putem muri cu zimbetul pe buze. Pentru zimbetul acesta, pentru mireasma aceasta, pentru grădina aceasta, pentru Biserica sublimă datorim mulțumită lui Dumnezeu, dar și „petrii”, care susține grădina aceasta din darul lui Dumnezeu. *Puterea papatului este „peatra” aceasta, iar cununa petrii este: însași Biserica cea vie!*

Și dacă doresc și mai mult, dacă nu mă îndestulesc cu istoria și cu Biserica și caut airea concept măreț și cugetare adâncă despre Preasfințitul nostru Părinte află și aceasta; pentru că *mai fidel, mai limpede și mai strălucit și decât istoria și Biserica ne oglindește icoana demnității papale însuși sufletul lui Hristos.* Isus a iubit Biserica, ea a fost obiectul gândurilor, ea țanta temută a jertfelor și pătimirii sale; a iubit-o și a purtat în suflet chipul și trebuințele ei. A știut, că Biserica are lipsă de credință și de alipire către Dânsul și credința și alipirea aceasta a voit să ne-o asigure; și eată că pentru paza acestor mari interese deja la prima întâlnire își aruncă privirea pe Simon și ușurat oarecum zice: „Tu te vei chema Petru”, adică „peatră” pentru că apoi pe „peatra” aceasta să-și poată clădi Biserica sa și porțile iadului să nu o învingă. A știut, că și peste Biserica va avea să treacă noaptea îndoielii și vijelia eresilor și iarăși a dorit, firește, ca noaptea să nu stângă candela Evangheliei și uraganul să nu dărâme coperișul și păreții; ce face deci în potrița nopții, a îndoielii și a necredinței?

„Iar eu m'am rugat pentru tine, să nu scada credința ta, ca tu oarecând întorcându-te să întărești pe frații tăi”. Petru și urmașii lui sunt lumina ochilor lui Hristos și obiectul principal și de căpetenie al grijii și rugăciunii lui. În grija lui Petru lasă ceata credincioșilor și pe urmașii lui îi încredințează să-i păziască turma, dacă-l iubesc pe El. Astfel a devenit a papii puterea pastorală cea mai înaltă, astfel a ajuns tot alui și autoritatea supremă de învățător, care leagă și desleagă sufletele. Hristos ne-a încredințat lui și lui i-a dat cheile raiului; în îndoielile și nedumeririle noastre ne îndrumă la el, ca la cuvântul lui să se stâmpere furtuna sufletelor noastre și să ne aflăm pacea în judecata lui.

Acest mănunchiu de raze izbucnește din sufletul lui Hristos și în nopțile îndoielii și ale lumii se reflectează pe „peatră” și ne trezește venerația și iubirea față de instituția aceasta temută alui Hristos, care este papatul și față de actualul reprezentant al acestuia, Papa Piu X. Acum, când „peatra” aceasta, papa acesta, părintele sufletelor noastre își prăznuiește aniversara a 50. a primei sale liturgii, — serbează praznicul dragostii lui Hristos; acum strălucirea aceasta pentru noi e evanghelie, adică îndemn și credință, iar noi dându-ne seamă de acesta ne simțim mândri și pe dreptul ne înviorăm de ea în ziua aceasta, pentru că adevăr și vieată este.

Bp. Brumar, 1908.

Trad. de: Ion Georgescu.

Victoria Romae.

**Întins-a Stăpânul puternica mână:
Și vulturul falnic din zbor a căzut,
Și zace zdrobită a lumii stăpână,
Și gloria Romei în noapte a trecut!**

**Și iarăși privirea spre Roma ș'o în-
[dreaptă:**

**Iar soarele Romei răsare pe cer,
Și vulturul falnic din somn se de-
[șteaptă,**

Și negrele umbre în noapte iar per.

**Iar Soarele Romei cuprinde pământul,
Lumina străbate minciuna zdrobind:
Nu este putere s'oprească avântul,
Cu care Romanii pământul cuprind.**

**Pe culmile lumii, perdute în zare,
Coroana-și înalță cerescul Isus,
Iar lumea tresare în sfântă cântare
Și imnuri de laudă înalță în sus!**

Ioan Ferent.

Povestea unui călimar.

Unul dintre cei mai de seamă scriitori de azi la Unguri — numele-mi scapă — are o schiță interesantă, în care povestește, cum a devenit el scriitor. Spune, că eră student pe a V. clasă. Profesorul de literatură li-a dat ocupare de casă. El s'a cugetat mult, și-a bătut capul, dar înzădar, n'a putut face nimica. În sfârșit își aduce aminte, că are unchiu, scriitor destul de bun. L-a rugat deci, să-i facă ocuparea. A făcut-o. În ziua următoare se duse cu teca la școală, și o înaintă profesorului. Eră minunată. Profesorul nu găsiă cuvinte spre a-l lauda îndeajuns, zicând, că are talent de scriitor, să continue numai și va deveni stea pe ceriul literaturii. Dar cu cât erau laudele mai mari, cu atât studentul nostru se spăria mai tare. Ce va fi cu el la ocupările viitoare? Unchiul n'o să-i mai ajute, și atunci se va dovedi înșelăciunea. Timpul ocupării a doua a sosit. Ce să facă? Se pune din tot adinsul, cu toate puterile pe lucru, și-și scrisese el lucrarea. Nu eră tocmai bună, dar nici rea. Profesorul nu bănuia nimic, cugetă că băiatul doară n'a fost destul de dispus. A treia lucrare a fost și mai bună, și în urmă se trezește numai, că are un stil curat, curgător, ideile și-le știe îmbracă în haină frumoasă, și ce e mai mult, cu ușurință și — deveni scriitor.

Cetind schița aceasta, am zimbet. De, va fi. Multe sunt cu puțință pe acest glob de tină. Și am dat uitării tot lucrul. Nici nu-mi aduceam aminte de istoria aceasta, de cumva nu mi-se ivea în viață un caz și mai interesant: povestea călimarului.

Prietinul Vasile Pop, coleg încă din seminar, mă invită să petrec la dânsul sârbătorile Crăciunului. Își are Crăciunul farmecul său deosebit, pe care nu-l are nici o altă sărbătoare. Nici odată nu simți atât de mult lipsa vetrei familiare, ca tocmai în seara de Crăciun. Și nici odată nu se

simte omul atât de străin între streini, ca în seara aceasta, când fiecare trage la coliba sau palatul său, ca să se bucure în mijlocul familiei sale de venirea Domnului. Parcă Hristos în această seară se scoboară în toată casa, și adună în jurul său pe toți, cu mic cu mare. Cej, cărora nu li-s'a dat să aibă vatra lor, le cade bine, dacă cel puțin în mijlocul prietinelor gustă o rază din soarele fericirii acelora. Între aceștia mă țin și eu. Deci n'am stat mult pe gânduri, ci urmând invitații, am plecat. La gară mă așteptă sania. Am urcat în ea și — la drum. Sburam peste lanurile de zăpadă, cari se întindeau ca niște țoluri uriașe peste hotare. Eră spre seară. Razele soarelui văpseau cu roșu capetele dealurilor. Ici-colo stoluri de corbi își țineau popasul, formând câte-un petec negru în nemărginitul alb. La apropierea noastră se ridicau încet și tacticos, ca să se poșteze ceva mai încolo. Trăgeam aerul cu plumânii plini. Scăpat din oraș, parcă scăpasem din o temniță. Căci orașul cu zidurile lui se ține încătușat, și numai în nemărginitul câmp guști adevărata libertate. Inima-mi eră plină de cele mai deosebite simțăminte, iar în creeri mi băjbăiau diferite cugete, amintiri. Mi-se înfățișă copilăria cu sănierile, cu datul pe ghiață, cu toate lucrurile ei dela țară.

La o cotitură de drum se ivește satul, împrejmuit de o ceață vineție. Prietinel, preot în această comună, locuiește în capul satului. Mai de mult, pe vremea, când trăia »popa cel bătrân«, am mai fost în comuna aceasta. E mult de atunci. Atăta știu, că în sat eră o biserică mică de lemn și casa popii eră acoperită cu pae. Sosirăm. Ce schimbare! În locul căsuții vechi se ridică o casă frumoasă coperită cu țigle, un palat în miniatură; iar lângă biserică de lemn se înalță una de piatră, nu mare, dar frumusică. Turnul eră încă neisprăvit.

»Venise iarna pe neașteptate, și zidarii nu putură isprăvi,« îmi dă deslușirile prietinel, ce mă întimpină la poartă.

Întărăm în casă. O căldură binetăcătoare și un miros de busuioac mă lovește în față. Până ce doamna preoteasă se străduiește cu pregătirea cinei, noi bărbații ne întrebăm și ne spunem multe de toate, cum ne-a mers de când nu ne-am văzut, cum o mai ducem. Ne reaminteam mici nimicuri din tinerețe, de pe timpul, când studiam împreună.

— De câți ani ești tu preot aici? îl întreb în urmă.

— Al treilea an se împlinește, răspunse el.

— Ce minunat te-ai pus în rând în așa scurt timp.

— Vezi frate, îmi răspunse Vasile, tot ce am făcut, casa, biserică și celelalte după Dumnezeu am să le mulțămesc unui călimar.

Deschid ochi mari.

— Glumești! Cum se poate? Ori doară e ceva talisman fermecat? întreb eu mirat. Prietinel zimbă, apoi îmi zise:

— Ascultă-mi frate povestea. Așa cred, că nu multe vei fi auzit de aceste.

Ne așezăm pe scaune, iar Vasile începă a-mi povesti.

— Absolvam studiile teologice, când petrecând în orașul C. mă întâlnesc cu un amic bun, care eră avocat în acel oraș. Ne plimbam pe stradă și povesteam multe de toate, câte pot povesti doi prietini vechi,

cari nu s'au văzut de mult. Deodată zăresc într'o vitrină un călimar minunat. Eră de bronz, lucrat artistic, și pe lângă aceasta eră așa zicând universal: feșnic, termometru, țitor de chibrite, de țigarette, de pene, de hârtie, de cenușe, țitor de sugări, și altele multe până la douăzeci. Ne-am oprit și l-am admirat. Mai ales mie mi-a plăcut mult. În stârșit ne-am despărțit, și eu am uitat treaba călimarului. Dar prietinel nu. Mi-l'a trimis cadou de ziua onomastică. Așadară aveam un călimar vrednic de masa unui ministru. Dar ce folos, când n'am masă vrednică de călimar. Aveam câteva parale adunate din vremuri. Mi-le-am numărât, m'am dus la oraș și mi-am dat toată averușca pe o masă de scris — de dragul călimarului. După aceea m'am însurat, și am venit popă în satul acesta. Tu știi ce casă parohială am găsit aici: scundă, ferești mici, coperiș de paie, nepadimentat, ca în palucă. M'am mutat în ea, și mi-am adus și masa mea de scris. Și le-am așezat pe toate la locul lor. Mobilele celelalte, mai modeste, parcă s'ar fi mai împăcat cu împrejurările, dar masa de scris și mai ales călimarul — de loc. Eră un contrast uriaș între aceste obiecte de lux, și între chilia mea lipită cu lut. De câteori priveam la ele, mă lovia o melancolie, nu-mi venia de loc să mă pun la masa mea de lucru să scriu, să cetesc. Când mă apropiam de ea, parcă mă împingea cineva, ca pe unul, ce nu e vrednic să se atingă de niște obiecte atât de delicate. Iar noaptea, când razele argintii ale lunii băteau în ferești și se reflectau în călimarul de bronz, mi-se părea, că acela cu cele două guri de sticlă îmi strigă: Nemernice, aici ne-ai adus pe noi? Nu vezi, că împrejurările, mediul, în care ne-ai așezat, nu e pentru noi! — Și eu tăceam umilit, și mă gândeam, ce e de făcut.

Nu dormeam cu nopțile. Vaetele, muștrările călimarului mă trezeau din somn. Starea mea eră de nesuferit. În sfârșit m'am hotărât, să-i pun capet. Dar cum? Să mă despart de călimar? Mi-se părea cu neputință. Îmi eră drag. Nu-mi rămânea deci altceva, decât să fac casă nouă, vrednică de mobilele mele aristocratice. Coaste-mă ori ce, ori câtă trudă și osteneală. Și cuvântul trup s'a făcut. Mi-am adunat poporul, i-am vorbit la inimă, l-am îndemnat, l-am lăudat, l-am hulit, l-am certat, — după cum mă inspiră călimarul. Poporul nostru e greu a-l porni. Cu greu se hotărăște să facă lucruri nouă. E foarte conservativ. De câte-ori mi-am pierdut nădejdea, de câteori mă întorceam acasă rupt de oboseală, fără nădejde! Dar o privire asupra călimarului eră destul, spre a-mi câștiga puteri nouă, și eu mergeam înainte.

În urmă după multă zbatere și sfătuiri, ne-am apucat de zidirea casei celei nouă. Bani aveam puțini, ce e drept, dar parte cu ajutorul fondului de bucate, parte cu repartiție, am scos-o la cale. Călimarul acum mă privea mândru, acum muștrător, altădată mă lăudă și mă împintea, după cum îmi scădea curajul sau îmi creștea zelul. În fine — ce să mai întind vorba — casa a fost gata; călimarul meu privește la mine cu mândrie, masa de scris are un farmec deosebit pentru mine, petrec oare întregi lângă ea, cetind sau scriind. Cu un cuvânt toate erau bine. Odată însă, uitându-mă la bisericuța mea de lemn, ce se

tupilă modest, rușinată parcă lângă locuința mea elegantă, m'am gândit: E oare bine așa? Eu să am casă pompoasă, pe când casa lui Dumnezeu să fie atât de slabă, neasemănat, mai slabă decât a mea? Nu, nu e bine. Voiu face și biserică.

Și în timpul cât mă sfătuiam eu așa, călimarul se uită la mine blând, dulce. Mi-se părea, că mă laudă. M-am apucat de zidirea bisericii. Lucrul mergea mai ușor, ca și înainte, căci îmi câștigasem deja praxă în de acestea. În scurt timp cu ajutorul lui Dumnezeu voiu isprăvi și biserică. Ce fericire va fi pentru mine, când în nopțile senine razele argintii ale lunii, ce se vor resfrânge în crucea de pe turnul bisericii, se vor îmbrățișa cu razele reflectate pe călimarul meu.

Prietinel sfârși. Eu am rămas pe gânduri, cu ochii la călimarul, ce stă mândru pe masa de scris, și m'am gândit, că multe se pot pe acest glob de tină, și că toate servesc spre lauda lui Dumnezeu, chiar și un călimar. Privind așa la călimar, mi-se părea că acela învie, cea două sticle cu negreală, mi-se păreau doi ochi adânci, cu cari mă privește grav, serios.

Pe urmă sosește cina, și noi ne așezăm la masă. Iar la ușe se aud niște glasuri dulci de copii — cei dintău vestitori ai nașterii lui Hristos:

- »Sculați, sculați boieri mari,
- »Florile-s dalbe
- »Că vă vin colindători.

Simion Gocan.

O mamă.

O mamă
Miloasă fără seamă,
Vin să-ți cerșesc
Un strop de har ceresc!

O mamă
Azi glasul meu te chiamă
Cu-atâtor dor ...
Să-mi vii într'ajutor!

O mamă
In paza-ți sfântă ia-mă,
Când s'or porni
Turbate vijelii.

O mamă
De valuri nu mi-i teamă,
Cât ești a mea
Mântuitoare stea!

Rugăciune de sară.

Dorm apele tăcute
Și codrul doarme dus ...
O ia-mă 'n paza-ți sfântă
Tu maica lui Isus!

Dorm stelele pe ceriuri
Și luna doarme sus;
Trudiții ochi adoarme-mi
O maica lui Isus!

Dorm florile trudite
Cu fața spre apus;
O du-mă, mamă dulce,
In brațe la Isus!

Dorm paserile 'n ramuri
Visând un vis nespus;
O mamă culcă-mi fruntea
Pe pieptul lui Isus!

Dela Bistrița.

VIS DE CRĂCIUN.

Dialog, localizat după Z. M.

PERSONELE:

Ileana }
Lucreția } de 16 ani.

Ileana. Lucrețio, tu ești azi contra obiceiului tău, foarte tăcută. Ochii îți sunt paiangenți, și ești tristă. M'ăși putea ră-măși, că ai cetit aseară vre-o istorie tragică, în care o fată nenorocită, cu zimbetul înghețat pe buze, se retrage între pereții unei mănăstiri. Așa-i?

Lucreția. Ai pierde rămășagul.

Ileana. Așa dar e altceva? Nu mă îndoiesc... În privirea ta nu aflu semnele naivității, pentru cari mult regretata ta mătușă, Ana, te certă așa de des.

Lucreția. Să o lăsăm în pace pe sărmana mătușă Ana. Poate că a avut dreptate. Viața noastră are alt scop, mai înalt, nu numai să facem glume.

Ileana. (cu mirare) Lucrețio! tu vorbești de scopul vieții noastre, ca un orator de pe amvon. Ce vrei să zici?... Ce-ți lipsește? Nu tușești? Să te vad. (Îi pipăie capul). Mi-se pare că ai fierbințeli. Dacă ași fi medic, ți-aș recomanda comprese răci. Scopul vieții?! Zeu îs curioasă să știu cum înțelegi tu scopul vieții? Cine ți-a încredințat această temă? Și chiar azi, în ajunul Crăciunului. (Își încrucisează mâinile). Tu Lucreție, eu cetesc în sufletul tău. În fantazia ta ai trecut deja peste sărbători și ești deja în carnaval... Spune drept, în care bal dorești să-ți afli ținta vieții?... E iurist, tehnic sau filozof?...

Lucreția. Ești în rătăcire. Doar tu știi...

Ileana. Adevărat, voi sunteți în doliu după sărmana mătușă Ana. Dar apoi ce îți lipsește? Buna ta mamă ți-a spus, că te așteaptă surprinderi plăcute, cadourile de Crăciun...

Lucreția. Iată cauza gândurilor mele...

Ileana. Nu ești doar îndestulată? O! de ași primi eu și numai jumătate din cadourile tale!

Lucreția. Și eu aș fi mulțămită. (Se scoală și o prinde de mână pe Ileana). Crede-mă dragă, și dacă nu ași primi nici un cadou nu m'aș simți nefericită. Doar știu eu bine, că părinții mă iubesc așa de mult, mă dezmeardă și pentru mine nici o jertfă nu li-se pare prea mare.

Ileana. Ei și?

Lucreția. Că de ce is distrasă și pe gânduri? Îți spun îndată.

Ileana. S'auzim.

Lucreția. Un vis, visul de astă noapte m'a indispus.

Ileana. Un vis? Vezi eu nu dau nimic pe visuri. Câte comedii nu visează omul? În săptămâna trecută d. e. am visat că eu eram Maria Stuart și m'au decapitat. Serios! Așa se rostogolea capul meu ca o lebeniță. — Ha—ha—ha! Dar asta e nimic. Te trezești, îți pipăi grumazul, și faci constatarea, că totul e în ordine, și după aceea te simțești așa de fericită...

Lucreția. Visul meu e mai mult, decât un vis de toate zilele.

Ileana. Doar nu ai visat cu bivoli? Eu am avut și astfel de vise. — Sau ți-ai uitat ce ai visat?

Lucreția. (Oftând). Nu. Niciodată nu voi uita visul acesta. Ascultă numai Ileano! Am visat, că umblam pe niște munți acoperiți cu zăpadă vecinică. Ochii s'au obosit de strălucirea orbitoare a zăpezii. Era ceva plăcut să vezi, cum se ridică din marea de zăpadă brazii verzi, înalți...

Ileana. Alb cu verde. Se potrivește de minune. De mult doresc așa o haină.

Lucreția. Ninge... Se pare că o mână nevăzută așează fulgii de zăpadă, cari pe încetul se prefăceau în ființe. Ca și când ași fi fost la polul nordic. Vedeam eschimoși, taranzi și urși de ghiață.

Ileana. Ce vis interesant!

Lucreția. Da, e interesant și înfloritor. Nu îmi puteam lua privirea dela ei, cu toate că în internul meu mă înfloram. De odată se aprind ochii acestor ființe de zăpadă și brazii apăreau ca nește pomi uriași de Crăciun. Fulgii înghețați se vedeau în colorile curcubeului și astfel înfățișeau un tablou feeric...

Ileana. Te invidiez pentru visul acesta frumos.

Lucreția. (Serioasă). Nu mă invidia Ileană, ascultă până în fine. — De odată văd nește copii mici încunjurând pomii.

Nește copii roșii la față, în mâinile vinete de frig, — în ochii lor se putea ceti, că ei doresc ceva... Liniștea îngrozitoare e întreruptă numai de clăntănitul dinților copiilor, cari tremurau de frig. Am auzit cum se loveau dinții deolaltă. M'a cuprins o frică teribilă. Vor îngheța copiii aceștia fără ca să poată fi ajutați... Lumina feerică lucea din ochii ființelor de zăpadă, lumina numai, dar nu încălzea... Pe mine m'a cuprins gerul morții... Ași fi strigat, dar nu puteam; simțeam că mă strânge cineva de gât. — Eram foarte slăbită și mă mustra conștiința, fiindcă nu puteam să dau nici un ajutor acestor copii, cari tremurau de frig, și erau amenințați să înghețe. Nici odată nu m'am simțit așa nefericită... Plângeam și lacrimile îmi înghețau pe față. Trebuie să știi, că nu poate fi nimic mai înfloritor decât să vezi un copil sărac tremurând de frig...

Ileana. (Își șterge lacrimile). Ai dreptate!

Lucreția. Copiii priveau în depărtare și tremurau. Voiam să merg la ei să îi încălzesc cu mâinile, dar nu mă puteam mișca. Am căzut pe zăpadă și am simțit puterea frigului.

Ileana. Sărmana de tine!

Lucreția. (Oftează). Și m'am deșteptat.

Ileana. Har Domnului!

Lucreția. (S'apropie de Ileana și vorbește șoptind). Frigul ce l-am simțit în vis, și acum mă înfloară, chiar și aici lângă cuptor. Și numai când mă cuget, că pot să fie, și sunt cari copii tremură de frig... simțesc o mare durere.

Ileana. Ai dreptate. Gândul acesta e insuportabil.

Lucreția. Ce le folosește lor compătimirea noastră?!

Ileana. Într'adevăr nimic nu le poate folosi.

Lucreția. Fapte trebuiesc.

Ileana. (Iritată). Am deja un plan. Să pachetăm, fără amânare câteva haine.

Lucreția. Amândouă avem atâtea, ca să putem da și celor săraci.

Ileana. Să cumpărăm și de ale mâncării...

Lucreția. Tot ce putem. Să ne grăbim numai. Cât de încet umblăm, și afară cum șueră vântul.

Ileana. Ori cum, numai să grăbim. (Își îmbracă paltonul). Grăbește. Încă nu ți-ai luat pălăria? Dacă și acum tândălești cu îmbrăcatul, să știi că mă supăr pe tine. Vino iute. (Es grăbite).

Veturia F. Negruțiu.

Dintre munți tâșnesc izvoare.

(După Br. Wilram.)

Dintre munți tâșnesc izvoare,
— Sânge-al verii nepătat; —
Și în pieptul meu răsare
Vechiul cânt de mult uitat.

Lăsați pieptul meu să sune,
Să-și vibreze al său cânt; —
Dați-mi flori, dați-mi cunune
Dați-mi șoaptele de vânt.

Dați-mi, dați pana măiastră
Să o înting în trandafiri;
Dați-mi zarea mea albăstră,
Tremurândă 'ntre zefiri.

Dați argintul rupt din soare,
Dați a lunei licăriri:
Lăsați gândul meu să zboare
Peste a stelelor luciri.

Ioan Ferent.

Sonet.

Tăcuta seară-aripele-și desface:
Din sân a nopții umbre'ncet desprinde,
Și'n brațu-i, negru sările cuprinde.
Ce sfântă liniște! Ce dulce pace!

Ascult și șoapta unei dulci colinde:
E apa vorbăreață din răstoace,
Ce'n veci din valuri nu mai tace.
În sări o stea de dragoste s'aprinde.

Prin nori de-argint crăiasa nopții saltă.
Vărsând din pieptu-i valuri de lumină.
De-un dor trudite florile suspină:

Mi-s ochii duși spre 'ntinderea înaltă:
Pe pleoape 'n taine somnul se depune,
Și-adorm șoptind o dulce rugăciune!

Ștefan Bănuțiu.

Scrisoare din Bănat.

Vă scriu baș io, priedinul vostru din copilărie. Sărașie vremi, dar cum s'or prăpăgit!... Atât mis dă năcăjit, că niși nu-mi vinie să măi trăiesc... Prîntuăia să șciț că io mis sănătos pân' la ciasul d'acuma. Trăesc ca un pârince...

Că im aduș aminecie, dar pârincele Nicolae cie mai facie... Cântă tot ca 'nănce... Baș mi ciudă pă iel, că nu mo scris dă mult...

Ortacie Iacobie, istână că și p'racolo ieau fișorii la cătănie, ca prela noi... nu-i glumă mă, cu Sîrbii aia. Ș'or pus să facă reboluție și pacie. Că asta li-or mai lipsit. Dar io mă rămășesc nănce, că or vădzut pă dracu... Au mamă, dă bătaia cie-or căpăta. S'o țină 'n mince și fișorii dă fișorii... Baș că-s proșci...

Dar io mă rog să spuni lu domnu Ion, veșinut-o, că m'am rugat baș la domnu Jianu din Oravița să-i scrie pă adresă foa noastră „Progresu”. Io nu știu dă o primit-o, or nu.

Dacă baș pofcieșci so vedzi, io dzic și printru cinie. Ai tarie faină... ai țaitung dă acuma...

Să vegie, că domnu al dă învață la ghimnazie și facie pictură pă la bisărici, și-o zuitat dă noi. Ai omu cuprins... că no măi gătat...

Să-i spuni, tu ortacie, să nie facă alia doue iconi... numa atât, că scie iel cari...

Că pârincelie ai tarie năcăjit pă noi... că dzicie, că nis dă mirarea lumii cu bisărica goală... Ai dîn Argial, d'ai vostrii.

Mă, ai noștrii gîngiesc, că cică prin Argial ai numa muncie și codru și sărăcie. Dar iestă unu la noi; carie o fost pă la Sibii, ala li-o spus verdie 'n obradz, că mințasc.

Io aș dzicie că dacă-i sărăcie pă la voi, cum vinie aia, dă nie yin pă cap atîț fișcali și doftori și popi tot din Argial.

Vedzi, io așa mis... io așa gîngiesc. Că și io mis cîta om în comună...

Dup'aia cie să măi dzic... Iacă să spuni și lu domnu Aurel, că im parie binie că lor slobozit din cemnița aia... ai omu priedeniei... și ai dă ominie... io tarie m'am năcăjit cînd audzai că lor închis...

Pr'ormă să spuni lu Solomon, că marie șpiculant so măi făcut. Am audzit că și dă pă la noi cumpără acții la spor-căși... Istână?

Aș mai aveă io mulcie dă dzis, dar fiindcă tot gîngiesc, că să vin la sfîntirea bisăricii din satu lu frace-meu Aurel, măi las și pă atunși dă povestit...

Acuma mis pofcit baș la o pomană, mă grăbesc să ajung dă vremie...

Și mănîe am mișce ncalșielii pă la sedriă...

Mă Iacobie și Nicolae, dar să im scriați una și voi, că nu yă dor gegeciele...

Să ne vegeăm sănătos, sănătacie vouă și lu domnu Aurel și lu vāru Ion...

priedinul vostru Liian.

Sonet.

*Știi tu în urmă-ți cât am plâns dejale!
Câte dureri au vrut să mă zugrume?
Te-ai dus, și asi nu vrei să-mi ști de nume;
De ce nu m'ai cuprins măcar în cale?*

*Eu m'am zdrobit ca și un glob de spume
În încăperea gândurilor tale.
Amice, din a lacrimilor vale,
Mă uți nevrând, ori tu mă uți anume?*

*Nu pot să'ndur mai mult durerea-mi
(crudă,
Mi-i sufletul zdrobit de-atîta trudă;—
Aibi milă și de mine tu odată!*

*Iar de m'oi stînge, ai să plîngi iubite
În preajma unei inimi crud sfârșite?
Decât să mor, mai bine te arată!*

Gela Gutuța.

Credința bisericii siro-caldaice despre primatul Pontifului Roman.

Precum în cărțile noastre bisericesti, așa și în cărțile rituale ale altor biserici răsăritene se află urme curate despre înțaietatea Pontifului roman și puterea lui peste toată biserica.

La 1869 Iosif David, corepiscopul Mossulei după 3 ani de studiu în răsărit a predat Congregațiunii de propaganda fide în Roma o mulțime de documente prețioase, adunate din cărțile și canoanele bisericii siro-caldaice, care nu de mult se unisă cu Roma. Resultatul cercetărilor sale, în special, ce privește primatul S-lui Ap. Petru și a următorilor săi îl comunică într'un op edat la 1870, ce se află amintit și la Cl. Dr. Vasile Suci, (Teol. fund. vol. II. p. 205). Învățătura bisericii siro-caldaice în chestiuni dogmatice e de mare preț, după ce știm, că neamul siro-caldaic a fost între cei dintâi, cari s'au încreștinat, și chiar și de limba acestui popor zilnic s'a folosit Mântuitorul și Apostolii.

În cele următoare dau câteva extrase din documentele culese de Iosif David, după textele vieții, cari s'au păstrat nealterate până în ziua de azi, cu toate că deja în veacurile dintâi s'au rupt biserica veche siriacă de Roma, pe lângă aceea și între sine s'a desbinat în vre-o patru secte.

La ziua sf. Ap. Petru și Pavel se cântă: »Fericit ești Petru, că Fiul lui Dumnezeu te-a pus de fundament bisericii sale, ca să porți toată greutatea căsii, precum însuși poartă toată greutatea lumii (Iosif David, Antiqua eccl. syriacae traditio Romae 1870. p. 8). Precum lumea are lipsă de putere dumnezeiască, care să o susțină, așa și biserica are lipsă de Sf. Petru, capul ei. De aceea cu bucurie esclamă biserica: »Pe piatra aceea sum zidită, și nu mă voi teme nici chiar de regii și tiranii pământului« (op. cit. p. 6).

Petru nu are numai o înțaietate între ceilalți Apostoli și în biserică peste tot, ci are putere a legă și a deslegă »ce vei legă tu, eu voi legă« (op. c. p. 9.) de a griji turma încredințată lui, căci »din mănile tale vei cere oile mele, ce ți-le-am încredințat ție« (ibid.)

Canonistul iacobist Moise Barcephas în opul său despre preoție spune apriat, că S. Petru »a fost pus de cap și cărmuitor peste biserică« (op. c. p. 25.)

Învățătura despre primatul Sf. Ap. Petru și puterea lui au mărturisit-o siro-caldeii fără șovăire, ce privește însă puterea următorilor Sf. Petru, textele referitoare la primatul Romei le-au aplicat frumos la Patriarhii din Răsărit.

Într'un. sinod ținut în 588 astfel grăesc Părinții din Răsărit: »Așa a plăcut Spiritului Sfânt, ca unul să fie mai mare peste toți, care să îndrepte și pe cei supuși și pe cei ce cărmuesc, de care toți să atărne, precum atărnă membrele trupului de cap, de unde este toată înțelepciunea. Astfel dela Capul bisericilor trebuie să pornească toată puterea și toată dignitatea preoțească, tot asemenea de acolo trebuie să iasă toate dispozițiunile, ce privesc întreaga biserică (op. c. p. 33).«

Părinții sinodali au voit poate, fiind ruți de cătră Roma, să definească puterea Patriarhului lor, dar aieva au făcut cea mai frumoasă mărturisire catolică.

Cu privire la locul, unde a murit Sf. Petru nu e nici o îndoială în cărțile liturgice sirocaldaice.

Tot la ziua marilor Apostoli se află: »Să laudăm cu deosebită laudă pe căpetenia Apostolilor Petru, care și-a sfârșit slujba sa în Roma« (op. c. p. 41.) »incoronat de Nero« (p. 42).

Chiar și cu privire la întrebarea aceea, că oare avuț-a Sf. Petru poruncă dumnezeiască să meargă la Roma, ori însuș fără nici o inspirațiune cerească și-a ales cetatea Romei de reședință; biserica sirocaldeică răspunde, că da: »Spiritul Sfânt l-a trimis pe Petru la Roma« (op. c. p. 43.)

La Rusalii, anume, când s'a pogorit Spiritul Sfânt în limbi de foc, unuia fieștecăruiia dintre Apostoli i-a designat locul, unde are să vestească cuvântul lui Hristos lui Petru, în special — »Fiul lui Dumnezeu i-a dat Roma« (ibid.) Mai clară este învățătura bisericii siro-caldaice, cu privire la succesorii Sftului Petru în canoanele numite arabe. Aceste canoane se spune, că cineva le-a adus din apus, nu să știe când, atâta numai e constatat, că în veacul al V. erau în mare cinste la sirocaldei, și au fost înșirate chiar și în dreptul lor bisericesc.

Conc. II. zice: »În toată lumea sunt patru Patriarhi, a căror cap este cel din Roma, după rânduiala, ce au statorit-o Apostolii în canoanele lor« (op. c. p. 46.) »Patru Patriarhi sunt după cele patru părți a lumii, a căror cap suprem e cel din Roma, și can. VII. precum patriarhul poate face ce vrea după lege, cu aceia, cari îi sunt supuși lui, astfel și Patriarhul Romei are iurisdicțiune peste toți Patriarhii, precum fericitul Petru a avut putere peste toată împărăția bisericii, căci el este locțiitorul lui Simon Petru (op. c. p. 47).

Cetind aceste texte, scoase din întâia tradițiune a unei biserici, care cu toate că a fost aproape de leagănul creștinismului în vitregia vremurilor s'a rupt de Petru, pe care »Spiritul Sfânt l-a trimis la Roma«; nu-i mirare, că venind timpuri mai bune, s'au aflat bărbați sirocaldei, cari au scos la lumină vechile învățături a părinților lor ascunse prin codici vechi, pe cari însă nime nu a avut cutezanțe să-i altereze, li-s'au dat viața și le-au vestit tuturor din țara lor. Și cuvântul trup s'a făcut prin unirea cu Roma.

Dr. I. Florian.

Cronica literară.

Pe vremuri cel dintâiu institut de editură la frații de dincolo era Librăria Socec et Comp., care prin colecțiunea lucrărilor literare editate, apoi prin eleganța tehnică, cu care le tipărea, își câștigase un renume. Pe încetul s'a ridicat alte institute de editură, între cari trebuie pomenit cu laudă institutul »Minerva« și Müller apoi Alcalay, editorii »Bibliotecii pentru toți«. Acești din urmă începură cu multă cuceră publicarea unei biblioteci bune și ieftine și trebuie să recunoaștem, că până ce publicul ajunsese să aprecieze după vrednicie străduința lor, risipiră multe parale. Pe încetul însă publicul se împrietini cu »Biblioteca pentru toți« și numărul broșurilor apărute se ridică la 400.

Indemnați de acest avânt »Minerva« porni și ea o astfel de publicație și în același timp casa de editură Socec et Comp îi urmă. Scopul ei și l'a cuprins în vorbele: bibliotecă literară universală și pentru ajungerea acestui scop alege din literatura românească întâi apoi din cea universală lucrările celea mai de samă și mai bune. Și ceea ce ridică valoarea acestui fel de publicații e notițele biografice și aprecierile critice ce însoțesc fiecare volum. În mâinile tinerimii publicația aceasta poate fi de cel mai real folos întru cât îi indică momentele mai însemnate din viața autorului și bucățile și părțile mai importante din operele publicate, asupra cărora le reține luarea aminte. După cum se pare direcțiunea acestei publicații e încredințată dlui prof. univ. M. Dragomirescu și simpaticului scriitor Em Gârleanu, sub a cărui minuțioasă îngrijire a publicat »Biblioteca pentru toți« poeziile lui G. Alexandrescu.

Insemnăm aci volumele apărute până acum:

1. Em. Gârleanu: *1877 Schițe din războiu*. O serie de icoane din zilele de glorie ale oștirii române, povestite într-o limbă curată și într'un stil limpede. Umanitarismul e nota caracteristică a acestui volum de povestiri. Gârleanu nu pune în față pe Români cu Turci ori cu Ruși, el arată ce simte inima omului, când vede pe aproapele său în primejdie și năcaz. Și suntem convinși, că fiecare cetitor va simți la cetirea acestor nemăiestrite povestiri, cum spiritul dragostii și bunătății îi stăpânește întreagă firea.

2. *Poeziile Văcăreștilor*, precedate de un studiu asupra celor patru poeți, scris de Odobescu. Volumul cuprinde poezii de Ienăchiță, Alecu, Niculae și Ioan Văcărescu, premergătorii poezii române, a căror versuri — unele — au rămas până azi, fiind și azi cetite cu multă plăcere. După cum am amintit asupra fiecăruia se dau notițe biografice și critice.

3. Alarcon: *Morărița* trad. de N. I. Bazilescu. E un plăcut roman umoristic, care n'a pierdut nimic din farmecul originalului, prin traducerea atât de succesă a regr. Bazilescu.

4. I. Dragoslav: *Facerea lumii*. În două capitole: Dumnezeu și Scaraochi și Păcatul lui Adam, tinerul și pe la noi încă puțin cunoscutul scriitor poporan, a adunat din popor toate credințele și po-

veștile asupra facerii lumii, puterea lui Dumnezeu, ca ziditoriul a toate, răutatea satanei și nisuița lui de a strica și duce pe oameni la nefericire. Stilul simplu și limba bună fac lectura acestor povestiri plăcută.

5. Corneliu Moldovanu: *Poezii*. Asupra acestor poezii am publicat la timpul său o aprețiere mai lungă. De astădată adaugem numai atât, că a fost o fericită idee publicarea lor în o ediție populară, spre a putea pătrunde pretutindeni. Ele vor plăcea de sigur pentru versul desăvârșit, viguros și adese plin de avânt național.

6. Sofocle: *Antigona*, traducere din grecește de M. Dragomirescu. E una dintre cele mai mișcătoare drame ale clasicității eline, în care ne descrie soarta nefericită a Antigonei, fca și mai nenorocitului rege Oedip. Traducerea dlui Dragomirescu e făcută în versuri albe imitând metrul original.

7. *Halima* de Barac, ediție revăzută și întregită de Gârleanu. În această nouă ediție, vestitele povești orientale pot fi cetite de orice iubitor de povestiri fantastice, pentru că s'a eliminat din ele, tot ce ar putea vatămă bunul simț.

8. Cehov: *Nuvele alese* traduse din rusește de N. Dunăreanu, cuprind 10 din cele mai potrivite povestiri ale scriitorului rus, cari ne captivează prin fondul simplu, dar atât de artistic povestit al acestor nuvele.

9—10. *Povestiri de Mihail Eminescu*, de atâtea ori publicate acum sub îngrijiri mai mult sau mai puțin atente. Ediția aceasta cuprinzând: Făt frumos din lacrimă, — La aniversară, — Cezara și Sărmanul Dionis — promite să fie cea mai completă și bună. Părerea noastră este cu toate acestea, că Cezara așa cum e scrisă, nu va ridica nici odată gloria poetului ci mai iute îl va întuneca.

11—12. Doudet: *Nevestele artiștilor*, traducere de Gârleanu E. S'ar părea, că toate povestirile acestea sunt copiate de pe natură și ele sunt menite să servească pentru rezolvirea întrebării dacă artiștii trebuie ori nu să se căsătorească? Și mai toate povestirile acestea conclud, că artistul nu trebuie să fie legat în lanțurile căsniciei, pentru că astfel mai liber să fie pentru arta sa. Pentru traducerea dlui Gârleanu nu avem decât cuvinte de laudă.

13. Coppée: *Pentru sceptru*, traducere în versuri de D. Nanu și G. Orleanu. Acțiunea se petrece în veacul XV la curtea bulgară. Mihail Brancomir, îndemnat de soția sa de a doua, voia să-și vândă țara. Atunci fiul său Constantin, ca să zădărnicească această peată de pe numele familiei sale și ca să nu-și lase patria pradă, neputând altmintrea, ucide pe tatăl său. Dar ori cât cearcă el să-și împace conștiința, cu faptul, că a făcut fapta aceasta din motive mai înalte și mai nobile, e zădarnic totul, își pierde liniștea sufletului, îl părăsește curajul și căzut jertfă intrigilor mamei maștere, e judecat să fie legat de statuia tatălui său și lovit de ori cine. O sclavă, care ține la el, îl scapă de rușinea aceasta și-l omoară. Traducerea acestei bucăți e făcută cu multă iscusință și pricepere.

14 și 17. Eufr. Adam: *Teatru școlar*. Volumul cel dintâi cuprinde patru pieze menite pentru băieții de școală, prelucrate unele din franțuzește, iar al doilea trei pieze pentru fete, toate cu tendință moralizatoare ori instructivă. Bucățile sunt scrise în o bună limbă și de sigur vor fi jucate cu plăcere de tinerimea școlară, cărora le și recomandăm.

15. Al. Russo: *Piatra Corbului*, trad. de V. Alexandri și *Soveja*, de Al. Odobescu. Se știe, că în tinerețele sale Russo a scris mai ales și mai des franțuzește, limba pe care o cunoștea foarte bine. Autorul neîntrecutei Cântări a României, se dovedește tot așa de bun mânăitor a condeiului și în acestea două bucăți, dintre cari cea dintâi e o tradiție populară din munții Bicazului, iar a doua sunt note zilnice de de pe vremea, când pentru o pieză teatrală a fost trimis ca prinsoner de stat la mânăstirea Soveja.

16. Al. Cazaban: *Ediatul lui Moș Turcu*, cuprinde 7 bucăți povestiri, dintre cari Fără boi și Șoimul, dau o strălucită dovadă de puternica concepțiune a autorului și de spiritul său de observație și descriere a naturii.

17—18. Al. Odobescu: *Mincinoasă carte de vândătorie*. Ce am putea spune noi de scrierea aceasta, pe care o cunoaștem cu toții, că e un o capdoperă a literaturii românești, vom reproduce șirele ultime din elogiașă introducere, ce i-se face: »Valoarea ei de formă, — de limbă românească și stil artistic, — este neprețuită, ea trebuie să fie opera cardinală, — evanghelia literară a ori cărui scriitor român.«

20. P. Ispirescu: *Istoria lui Ștefan Vodă cel mare și cel bun*. Volumul cuprinde o istorisire populară a vieții acestui mare domn al Moldovei, făcută în limbajul așa de dulce și românesc al uncheașului sfătos, care pe lângă slujba de culegător tipograf se îndeletnicea și cu literatura, fiind un escelent și destoinic povestaș.

21—24. *Calendarul literar și artistic pe 1909*, cuprinzând bogat material literar în proză și poezii și număroase ilustrații. E unul dintre cele mai frumoase și succese publicații de acest fel.

În cele precedente am schițat în scurte note cuprinsul numerilor apărute în această nouă bibliotecă. Nu putem avea despre ea, decât cuvinte de laudă, pentru cuprinsul lor și de laudă pentru chipul fericit, cum au fost alese. Călăuziți și pe viitor de aceste nisuițe, suntem siguri, că editorii acestei publicații, vor da o lucrare folositoare tuturor.

Observăm, că *Biblioteca românească enciclopedică Socec*, — cum e titlul ei întreg se consideră, ca o revistă periodică și se poate și abona, pe an 86 numere cu Lei 24. Numerii simpli costă 30 bani, cei dupli 55 bani cei tripli 80 bani și cei cuadrubli 1 Leu.

Noi o recomandăm cu toată căldura și încrederea.

Rugăciune.

Din a lacrimilor vale.
Cătră Tine suspinăm,
Raza îndurării Tale
Dornic noi Ți-o așteptăm.

O Regină peste îngeri
Cată îndurător spre noi,
Și ascult'ă noastre plângeri
Frânți de chinuri și nevoi.

În turbată vijelie
Și pe-al mării val mugind,
Scutul nostru fi Marie,
Blândă stea pe cer lucind.

Când se închid a noastre pleoape,
Pentru-a le deschide 'n rai,
Tu și-atunci ne fii aproape —
Cu-a Ta rază să răsai!

Pastel.

Din ariniști iesă luna
Picurând scântei pe lac,
Somnoroși și codrii tac,
Numai râul cântă 'n una.

Peste unda argintie
Trece-o luntre 'ncetșor,
Lin răsună pe pripor
A doiniței armonie.

Câte-un clopot dela stână
Mai auzi sunând încet —
Când prin pacinicul brădet
Cornul singur se îngână.

Intr'a serii lină pace
Suiu privirile mai sus,
Si o rugă lui Isus
De pe buze-mi se desface!

Dela Bistrița.

Revistele literare ale anului 1908.

I.

Încep cu cesteia dela noi. Anume cu
»Luceafărul«.

O revistă se poate judeca din două puncte de vedere: din cel al materialului, ce-l publică și din cel al spiritului, în care e redactată. Încât e pentru partea primă, fiind vorba de »Luceafărul«, tot respectul. Cu scriitorii, pe cari îi ține angajați, fie prin legături de prietinie, fie prin alte retribuții onorifice, nu poate să ne deie, decât un material de cele mai de multeori ireproșabil. Poezia o fac, dintre cei cu nume stabilit, Goga, care de o bucată de vreme se pare îndestulit numai cu figurarea în comitetul de redacție, fără să i-se simtă influința și în redactarea revistei, Z. Bârsan, I. Soricu, Maria Cunțan, Elena Farago, I. Borcia, G. Rotică; dintre începători figurează, ca individualități încă neîndeajuns dezvoltate, prodigiosul V. Eftimiu, Aron Cotruș, Simina Bran, Broșu, Ecater. Pitiș ș. a. Se mai dau și câteva reproducere din Vlad Delamarina.

Poezia populară însă e absolut neglijată, — o singură poezioară găsim în nr. 1.

Deși nu întimpinăm în materialul poetic al acestui an — luând afară poezia lui Goga, care, fie-ne îngăduit s'o spunem, se pare că de multeori reeditează, în formă și fond, vechea gamă a poeziilor sale prime — accente noue și puternice, cari nu sunt nota versuitorilor de duzină, ci a talentelor, cari rămân, — totuși putem să spunem, că acest material a fost aproape cel mai bun din revistele acestui an.

Și mai bună proză.

Găsim bucăți de Agârbiceanu, între cari remarcăm cea mai înduioșătoare: »Întâitul paș«, bucăți de Sandu-Aldea, Sadoveanu, Ciura. — Z. Bârsan, I. Adam, Cazaban, Ciocărlan, Caton Theodorian, tot condeie cunoscute și apreciate. Găsim și câteva condeie tinere, ca C. G. Ionescu, M. Lungianu, L. Rebrean și A. Lupeanu, — în proza acestuia întrezărim un povestitor de puternic calibru.

Valoarea acestor prozatori e cunoscută: cei mai buni, pe cari îi avem.

Fără de voie ne vin în minte, văzând atâtea nume, de dincolo, cuvintele, pe cari unul dintre redactorii mai proaspeți ai »Luceafărului«, le spusese mai anii trecuți, ca o sfidare belicoasă. la adresa unei modeste reviste literare, ce apărea aici, și căreia îi isbutise, prin cinstite legături de pretinie, să câștige sprijinul câtorva scriitori de dincolo. O revistă — spuneă acest pretin — pe cari o țin condeie de dincolo, n'are drept la existență. Pretinul însă n'a avut drept, și-a ales rău momentul. Nu și-a adus aminte, că nu peste mult o să i-se facă și lui un locșor în pantheonul »Luc.«, care pătimește de același păcat, pentru care numitul pretin caterisise revista blăjană. Și astăzi, cred, că s'a încredințat și dânsul, că n'a avut dreptate.

Traducerile acestui an, cari puteau fi și mai bune și mai bine alese, și chiar și mai multe, le face dl Tăslăuanu.

Alte rubrici cuprind »studii și articole«, dări de seamă — și la urmă de tot e »cronica«.

Dacă suntem pe deplin mulțămiiți cu materialul literar, în poezie și în proză, al acestui an, să ne fie iertat s'o spunem, că această a 2-a parte nu ne mulțămește.

În studiile scrise cu aprotunzime și competență, în dările de samă, făcute de pene ecvilbrate — și mai pe sus de toate în cronică, care trebuie să fie sufletul, prin care trăiește, și prin care se impune o revistă, căutăm noi adevăratul spirit, în care trebuie să se redacteze o revistă.

Între studiile, pe cari anul acesta ni-le-a adus, abia sunt două, cari se impun: cel al lui A. Bârseanu, despre poezia populară și cel al lui Dr. I. Rațiu, despre Simion Bărnuțiu. Monumentele antice din Roma ale lui G. Murnu impoartă așa de puțin publicul cetitor al »Luc.«, pe cât de puțin pot să impoarte și să instrueze, prin forma, în care sunt scrise, aceia din articoli lui Tăslăuanu, în cari atinge momente din viața noastră culturală, cum e și cel de lamentabilă pomenire: »Două culturi«. Are însă și articoli, cari se cetesc cu adevărat interes, cum e conferința despre Tolstoi. Tot așa de neîndestulitoare rubrica »dărilor de samă«. Însămnăm pe cele ale lui. S. Râmniceanu și I. Duma.

Și mai puțin avem de zis despre »cronica« acestui an. Zădarnic căutăm în șirurile acestei cronice dovezi ale unui suflet larg, ale unei minți superioare, care se îmbrățișeze întreg domeniul vieții noastre culturale, cu lipsurile, de cari pătimim, cu nevoile, ce ne bat, cu frământările și nizuințele, ce le punem — nu pe terenul vieții politice, pe a cărei arenă revistele n'au dreptul să-și încruciseze speziile, ci pe cel al nizuințelor pur culturale, unde îndrumările înțelepte, sfătuirile luminoase se cer imperios dela o revistă literară, zădarnic căutăm aceste îndrumări în cronica »Luc.«, căci nu le găsim.

Loc pentru încăierări arțăgoase, pentru încolore informații teatrale, — pe cari cineva le trimite din Germania —, e în deajuns, pentru chestii actuale, ce ne-ar privi de aproape — n'ue.

Felul, în care e purtată această cronică, absolut nu mulțămește. Cronică e sufletul unei reviste — și acest suflet zădarnic, îl căutăm în coloanele »Luceafărului«. Această revistă de multeori se pare, că numai într'atâta e a noastră, a Ardelenilor, întrucât apare în Sibiu, încolo ar putea să apară în ori și ce parte a globului pământesc.

Biata »Familia« își aveă »Salonul« ei, în care se atingeau aproape totdeauna, cu mai multă sau cu mai puțină competență chestii de actualitate, dacă nu cu aerul de infalibilitate olimpică a celor de azi, cel puțin cu bunăvoința și îngăduința celui ce cunoscând vremurile, și cunoscându-se pe sine, știă să împace contrastele, fără să jignească, și știă să spună de multeori o părere bună, să deie o judecată dreaptă în multe chestii sociale. Și dacă nu prea aveam motive de a ne mândri cu dânsa, simțeam, că această revistă e a noastră, a Ardelenilor.

Nu vrem să dăm ca model merite, pe cari aceasta biată revistă nu le-a avut nici când în măsura, ca să poată fi unitate, nici nu vrem să jignim, prin cele spuse, anumite ambiții și conștiințe infalibile, ci am dorit, o modestă dorință, ca »Luc.« — pe lângă materialul literar ireproșabil, ce-l aduce — să fie redactat într'un spirit, care să mulțămească și din punctul de vedere românesc, și din cel local, ardelenesc.

Ținem prea mult la această revistă, pentru ca să nu dorim din suflet aceste îmbunătățiri.

»Familia română«, pornită de Lucian Bolcaș, a luat locul »Familiei« lui Vulcan, nu ca o continuare a acesteia, ci ca înlocuire, ce eră necesară. Cu redacția în Budapesta și cu tipografia în Orăștie, deși săptămânală, a apărut de multeori cu o neregularitate supărătoare, pentru ca la urmă să-și întrerupă apariția pentru nu știu câtă vreme.

Ca revistă de familie a corespuns, vorbind cevaș mai îngăduit, așteptărilor.

Cu un material literar bine îngrijit, — între colaboratori întâlnim pe Slavici, Sadoveanu, Ciura, etc., — cu o rubrică a modei bunișoară, deși putea să fie mai acomodată cerințelor noastre, cu o bună rubrică »de ale casei«, cu ghicituri bine întocmite, cu ilustrațiile bine alese și cam slab reușite, regretăm mult, că această revistă, care se pare că s'a împărțit de o călduroasă primire din partea publicului nostru cetitor, a fost nevoită, să-și sisteze apariția.

Aici putem înșiră și »Răvașul« din Cluj. Deși se chiamă »revistă culturală«, totuși prin format și prin cuprins are o vădită înfățișare literară, păstrându-și în aceeași vreme și caracterul de revistă religioasă.

Nisuița, foarte bună, de a împacă, de a aplană contrastele ce tot mai izbitor ies la iveală între aspirațiile bisericești și a lumii mirene — și cari la noi încep a deveni o primejdie națională, — în primii ani de viață a vrut să și-o făptuiască printr'un format mai accesibil printr'un limbaj mai popular, printr'un material mai potrivit unei propagande de renoire religioasă, de moralizare, de îndrumare creștinească, — decât formatul strâmt de revistă literară, ce și la luat de o bucată de vreme, și cuprinsul prea literar, de multeori, pentru o revistă »culturală«.

Dar ne gândim la mizeriile, cu cari trebuie să se războiască foile noastre și înțelegem schimbările, pe cari a trebuit să și le facă cum, și apariția periodică, de multeori prea periodică, a acestei reviste.

Are de multeori material literar bun. Are vre-o câteva studii foarte serioase din domeniul istoriei.

Meritul literar, care revine acestei reviste, e că își deschide prietinos coloanele condeiilor tinere, dintre cari unele dau reale dovezi de talent. cum e bunăoară I. Roșioru, ca traduceri din F. W. Weber, unele din cele mai bune traduceri în versuri, din câte ni-s'au dat anul acesta.

Ne place mult spiritul religios în care e redactată aceasta revistă, cu eschiderea prudentă a intoleranței religioase și a falselor erupțiuni confesionale. Dovadă e prietenia ce o are cu unele reviste ortodoxe, cum și simpatiile literare, de cari se bucură la unele reviste de dincolo.

P. Suci.

Sonet.

*E mută firea — de răstriște-i plină,
Ș'un aspru vânt mereu mugește
In goana-i furioasă tot zdrobește,
Iar firea troenită lui se 'nchină.*

*Nebunul vânt cu marea se sfădește,
De valurile line chiar s'anină;
Nu dă talazului tăcut odină,
Și valul 'nvins în spume clocotește.*

*Cât de 'ndrăzneț nebunu'n zări pătrunde,
Stărnind un vijor car' despică
Cu urlet desperat pe-a mării unde.*

*Și-a răsbunat! Și'n contră-mi se ridică?
Sub scutu-Ți, Maică, vino de m'ascunde!
Apoi de-al lumii vijor nu mi-i frică!*

—❦—

Sonet.

*O, ia-mă, Ingerașul meu, sub pază!...
M'adoarme pe-ale tale brațe sfinte;
Mângână cu-ale tale dulci cuvinte
Și de-ale nopții duhuri mă veghiază.*

*Prea Sfântului să 'nnalți o rugăminte
Să mă străpiciasă cu-ndurăzii rază;
Iar inima-mi din piept mi-o'nflăcărează,
Să te iubesc pe veci cu dor fierbinte!*

*O, Ingerașul meu, să-mi fii aproape —
Să'nchizi a mele obosite pleoape:
Visând sub vraja vaselor de lună.*

*Spre-a dimineții geană purpurie
M'adă din rai pe-arișa-ți argintie.
Acum te las cu bine. — Noapte bună!*

Dela Bistrița.

Felicitare.

*O vorbă ți-ăș spune, un cânt ți-ăș cântă,
Dar doru-mi din suflet eu nu l'ăș fi zis;
O strângere caldă, un tainic suris
Prea mult prietenia-mi nu-ți vor arăta.
Și când o cunună din ramuri de flori
Nu-și ține-al ei farmec nici până în sori,
Atunci ce-mi rămăne și ce nu Ți-am spus
E-o rugă fierbinte la scumpul Isus.*

Dela Bistrița.

Mysterium crucis.

Roman

din timpul împăratului Nero

de

Felix Nabor.

(Continuare)

49

Deodată se cutremură; privirea îi zbură dincolo la colina vaticană, acolo se ridică dintr'odată, la o înălțime uriașe, amenințătoare...

La picioarele sale zăcea o mare tandafirie de foc peste palatele cele mândre; soarele ce apunea își revărsa razele preste coperișurile de marmură și țesea văluri aurii în jurul lor.

Peste Mons Vaticanus atârna un părete de nori argintii, ca un tron regesc.

Spre acel părete se urcă un cap uriaș, deasupra căruia se vedea o cruce colosală, al cărei vârf atingea marginea estemă a norilor; tot mai sus se suia capul și membrele cele puternice, până ce picioarele ajunseră să odihnească pe tronul cel de nori, iar semnul cel grozav, crucea, cu vârful ei amenințător și cu brațul cel întins, părea a cuprinde, a îmbrătoșă întreg orizontul vestic.

Împăratul eră spăriat de moartă; el voia să strige, însă vocea îi denegă serviciul. »Crucea, semnul nazarinenilor,« cugetă el, »plutește peste Roma cea eternă! Ce înseamnă asta?... Domnia crucei peste orașul cu șapte coline?... Imposibil!... Și totuși: așa de amenințător privea crucea în jos peste oraș, ca și când ar fi voit să strige: »Voi, toți, cari locuiți pe cele șapte coline: voi toți vă veti arunca în pulbere dinaintea mea! Pentru că eu sunt semnul viitorului celui nou, de care vă ascultă lumea!«

Împăratul privea tremurând la statura amenințătoare, carea ținea crucea în brațe: din ochii ei esiră două raze, ca niște flăcări uriașe, și acum ea își ridică dreapta cea puternică și o întinse peste oraș, ca și când ar fi voit să-l zdrobească prin o singură lovitură a acestui pumn uriaș.

Împăratul se dete îndărăpt, pentru a scăpa dinaintea acestui braț amenințător; însă tot mai tare creștea brațul, tot mai înfiorător vâpăia fața cea îndărjită, și acum: acum îl apucă mâna cea rece și-i cuprinse grumazul.

El scoase un țipet înfiorător și se lovi cu capul, pe care și acum se află încă corona cea de aur, de un stâlp de marmoră.

Capul rămase nevătămat, însă cercul de aur se desfăcu și căzu în două bucăți.

Împăratul incremeni: *Crucea i-a frânt corona!*

De frică, el se văieră, ca un copil și tremură în întreg corpul; Slavii săriră spăriați și duseră pe împăratul, jumătate leșinat, în dormitorul său. Ca în friguri murmură el neîntrerupt cuvintele: »Crucea... crucea!...«

În aceeași oară un moșneag pășia pe colina vaticană în sus; în stânga sa avea un toiag, la vârf cu cruce; tot mai sus mergea el, pe când chipul său se reoglindea în mărime uriașe pe cer.

Buzele sale murmurau cuvinte line: »Scumpii mei frați, așa dar aci v-ați vărsat voi sângele pentru Domnul, de aci s'au înălțat sufletele voastre la tronul Atotputernicului. O, pământ sfânt, adăpat cu sânge, vrednic de sărutat! Priviți jos la mine, martiri glorioși, ostași strălucitori în armata cerească! Imprumutați-mi puterea voastră cerească, puterea voastră de credință, ca se înmoiu inimile sălbatice și pasionate ale acestor Romani mândri și nebuni, și să-i câștig pentru Hristos. Cruce strălucitoare a Măestrului meu, ridică-te și luminează cerul și pământul, cu putere mai mare decât globul soarelui!«

Tot mai sus și mai sus se urcă moșneagul; cu el creștea umbra sa, fără ca el să presimțască ceva.

Ajungând pe vârful colinei, își întepeni toiagul pe pământ și întinzându-și dreapta peste oraș, vorbi cu voce profetică: »În fața acestui oraș stăpânitor al lumii, în acest pământ udat cu sânge de martir, implânt crucea, semnul mântuirii. Iar ție, Romă mândră, îți strig: Crucea te va învinge, pe tine și pe tronul Cezarilor! De pe altare se vor răsturnă chipurile zeilor, templele voastre se vor risipi, iar voi, mândrilor Romani, veți trebui să vă închinați Crucei: pentru că în ea este adevărata mântuire! Ea va percurge lumea în triumf și o va ferici și sfinți. Aci însă vor peregrina popoarele pământului și vor locui la umbra Crucei.«

Soarele apunea la vest și țesu o aureolă în jur de capul moșneagului. — Numele lui eră Petru.

Acest moșneag avea un ochiu blând și o gură surizetoare, din carea ieșau numai cuvinte de binecuvântare. Astăzi el luă în posesiune Roma și o consacră Domnului său, atotputernicului Dumnezeu, al cărui locțiitor pe pământ eră el.

Ridicându-și mâinile spre cer, el rosti: »Tu es Petrus et super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam.«

Pe când șoptea cuvintele acestea, un suris fericeit transfigură fața venerabilului bătrân și ultima rază a soarelui sărută capul său argintiu.

Capitlul XLII.

Indată ce împăratul intră în oraș, în jurul acestuia se formă un zid puternic de pretoriani armați. Conjurațiunea a fost tratată prin Milichus, însă prin prezența de spirit alui Tigellinus ea a fost nădușită încă în sămbure.

Un despărțământ puternic de pretoriani pătrunse în palatul lui Scăvius și îl târâ înaintea tribunalului. La început el negă; însă după ce i s'a arătat pumnalul luat din templul lui Jupiter, păli.

Tigellinus îl puse la tortură, și Scăvius carele atâta ură ori și ce durere, pe cât iubea vinul, deja la primul grad tradă pe Claudius Senecio.

Acesta încă fu prins și adus înainte.

Senecio avea un spirit tare, însă un corp debil, putregăios: el tradă pe toți ceilalți conjurați!

În toată liniștea, pretorianii încunjurară palatele conjuraților; în puține oare fură prinși cu toții.

Ori cine, carele a dat numai cea mai mică anză la presupunerea, că a luat parte la conjurațiune, fu arestat; când însă se descoperiră și persoane militare între conjurați, Nero se îngrozi, apoi îl cuprinse o furie turbată. „Toți trebuie să moară,” strigă el, toți, toți.“

Ca fulgerul străbătând prin oraș vestea înspăimântătoare, că număroși cetățeni de frunte au fost arestați de către prefectul orașului, ori că erau ținuți închiși în casele lor. Fiecare, chiar și cel mai însemnat, începând a se teme, pentru că fiecare știa, cât de repede se întindea focul revoluțiunii — și de bună seamă revoluționarii așa ceva au plănuț. În cazul unei astfel de schimbări nu se puteau baza pe pretoriani; fidelitatea lor depindea de la aceea, dacă regimul avea bani destui, pentru a-i mitui. Acest fel de fidelitate însă putea să se schimbe peste noapte în contrariu și atunci ajungea, dacă numai câteva cohorte ridicau steagul revoluțiunii, sub conducerea unui bărbat hotărât, curajos.

În acest moment critic, în care, după cum zicea Nero, tronul Cezarilor odihnea numai pe vârful unei săbii, Tigellinus îi eră de o valoare neprețuită. El se pricepu, să răscumpere pe pretoriani și să păstreze în afară aparența celei mai mari liniște și siguranțe.

Tigellinus însă nu numai că voia să liniștească pe popor, ci trebuia să-l recâștige iarăși, să-l alipească lângă tron. Astfel foaia oficioasă romană, „Acta diurna,” publică, că împăratul voia să dea sărbători mari, ca mulțumită, că a scăpat de primejdie. Asemenea se vor împărți și bucate, de două ori atâtea, ca mai înainte.

Poporul iubilă. Cezarul dădea pâine și jocuri: ce-i trebuia mai mult! Poporul eră fericit!

Într'aceia Tigellinus urgita, ca conjurații să fie pedepsiți; poporul trebuia ținut în frâu, arătându-i publice puterea regimului.

Se formă un tribunal, în frunte cu împăratul, ca președinte, și cu Tigellinus, Helios și încă vre-o câțiva, ca asistenți. Erau adunați într-o hală, carea se învecină cu grădinile, însă putea fi înțuiată prin uși tari.

Tigellinus făcu semn pretorianilor, cari stateau, cu sabiile scoase, de ambe laturile intrării; ei lăsară în lăuntru pe un centurion, carele se închină dinaintea Cezarului și rosti obicinuitul „Ave Caesar!”

„Vii dela palatul lui Piso,” zise Nero cu amărăciune. „Cum mi-a primit porunca, cel mai fidel dintre amici?”

„El tremură, divule,” răspunse centurionul, „și-mi promise munți de aur, dacă-l

las să scape. Grația împăratului mi-a fost însă mai mult decât munții săi de aur. I-am lăsat atâta timp, ca să-și scrie testamentul. Aci e, puternice!”

Ingenunchind, îi întinse pergamentul.

Nero îl percurse și rise. „Găgăuț! Mă încarcă cu linguri și-mi testează jumătatea din averea sa. N-a fost de lipsă: voiu lua amândouă jumătățile! Văduva lui — el are doară soție?”

„O, divule: Arria Galla este o minune de frumusețe!” zise centurionul.

„Îți place de ea?”

„O, sublime Cezar: mai mult decât ori ce!”

„Ei bine — să fie a ta! Acest trădător mi-o recomandă mie și grației mele! Mulțumesc! Ea e a ta, centurionule!”

Centurionul îi sărută poala mantauei.

„Răsplătești, ca un zeu —”

„Bine, bine!” îl intrerupse împăratul. „Spune, cum e murit lașul?”

„Chelăia ca un câne: mi-a fost greață de el! Sabia mea luci la gâtul său: și a fost mort!”

„Ești un soldat brav. Aci-ți este răsplata! Și să mă servești și în viitor cu credință; nu va fi spre paguba ta!”

Helios plăti soldatului două mii de sestertii și acesta strigă neintrerupt: „Salute divului Nero! Salute!” Împăratul surise măgulit și demândă: „Al doilea?”

„Tu-mi aduci știre despre învățătorul meu părintesc?” zise el către tribun, cu tristețea prefăcută.

„El nu mai este, divule imperator.”

„A murit ușor și repede?”

„Nu, stăpâne: o moarte lungă, chinuitoare, l-a dus în imperiul umbrelor.”

Cezarul suspină: „Am dat voie lui Seneca, marele filozof, să-și aleagă chipul de moarte. Multă considerare, nu? Ce și-a ales?”

„Și-a deschis vinele; sângele însă curgea numai picurând. Eu i-am ajutat, desfăcându-i și vinele dela picioare.”

„Ce urât: bătrânul a fost slab de minte.”

„Așa cred și eu!” zise tribunul.

„Simțit-a dureri?”

„A suferit chinuri groaznice și la urmă luă paharul cu venin, zicând: „Moartea este numai o ridicare dela o masă veselă. Rămas bun, prietinelor!” Insa veninul nu avu efect, membrele erau deja răcite, dar corpul rămas nesimțitor față de beutura veninoasă — chinurile se îndoiră. Mi-am pierdut răbdarea și am lăsat să-l ducă într-o baie caldă și se sloboadă peste peste el aburi fierbinți. Atunci a murit.”

„Așa e bine, tribunule. Cezarul răsplătește fidelitatea: primește!” Tribunalul capătă trei mii de sestertii și plecă.

Al treilea soldat raportă despre poetul Lucinus; când acesta simți, cum îl părăsira viața prin vinele deschise și membrele esterne i-se răciră, pe când peptul încă îi eră cald, atunci rosti un vers batjocoritor la adresa împăratului. Apoi muri.

Împăratul strânse pumnul. „Găgăuț!” strigă el. „Versurile sale au fost așa de rele, ca el însuși.”

Acum veni al patrulea. „Scăvius,” raportă el, „aproape leșină de spaimă, când își auzi sentința de moarte. El strigă neintrerupt, că îi e frică de moarte. Eu nu sum un monstru. Divule: am lăsat să-i aștearnă

o masă bogată și am beut cu dânsul. La al zecelea pahar îmi oferi amicitia, la al cincisprezecelea averea sa. După al donezecelea îmi pică după grumazi și plânse. I-am infundat în mână ceașca plină și l-am silit, se bea în sănătatea împăratului; a făcut-o voios. Pe când sorbea vinul cel focos, sabia mea îi tăia gâtul. El muri bând, cu buzele pe paharul cel de aur.”

(Va urma).

Bibliografie.

A apărut:

„Luceafărul”, Nr. 1. cu următorul Sumar: I. Agărbiceanu. De sărbători. — Octavian Goga. Mi-a bătut un moș la poartă (poezie). — Octavia Goga. Ești singură (poezie). — Ioan Adam. N'a fost întâmplare. — I. U. Soricu. Solii (poezie). — G. Rotică. Strofe de amurg (poezie). — G. Bogdan-Duică. Corespondență din București. Mărul. Ultimul vlăstar. Ion Dragoslav. Isabela Sadoveanu-Evan. — *. Pagine străine: Alphonse Daudet. Stelele. — De pe Olt. Din Popor (poezie). — Oct. C. Tăslăuanu. Expoziții de copii. — Dări de seamă: Pompiliu Părvescu: Hora din Cartal. — N. Dunăreanu: Răsplata. — George Marnu: Archeologia clasică și rostul ei la noi. — Cronică: Nașterea Domnului. Scrisoare din Bosnia. „Mărul”. Conferințele și seratele Asociațiunii. Fond cultural. — Știri. — Ilustrațiuni: Bărbați din Poiana. Femei din Poiana. Femei din Poiana cu copii în brațe. O. Smigelschi: Nașterea Domnului (carton). Fete din Poiana. Moșnegi, peste 80 de ani, din Poiana. Alphonse Daudet. Doi copii premiați din Poiana. Călușeri-soldați din Bosnia în frunte cu căpitanul Florian. Soldați români, jucând călușerul în Bosnia.

Nr. 382—383 din „Biblioteca pentru toți” cuprinzând: Othello sau Maurul din Veneția, tragedie în 5 acte de William Shakespeare, traducere după original de dl Victor Anestin.

Aceasta tragedie e una din cele mai frumoase creații a poetului și marelui dramaturg englez, care cu o strălucire neîntrecută, ne redă sângeroasele și groaznicele urmări ale pasiunilor cari frământă omenirea. Othello, deși bun și încrezător prin firea lui, devine barbar și crud sub influența perfidului Iago, — și cruzimea lui crește din scenă în scenă din cauza geloziei care-l chinuște și-l schimbă în calul frumoasei Desdemone, un ideal de femeie.

Opera aceasta, clasică și prin forma-i impecabilă cât și prin frumusețile ce conține se recomandă cetitorilor de toate categoriile.

Prețul volumului 60 bani. De vânzare la mai toate librăriile din țară. Catalogul complet al acestei „Biblioteci pentru toți” a se cere gratis la *Librăria Alcatay*, — București.

DIN ZILELE LUI NERO, roman, după Alexandru Dumas—Tatăl. Prețul 1 cor. + 10 fil. porto postal. Se află de vânzare în *Librăria Seminaria* din Blaj.

1. Teologia dogmatică fundamentală de Dr. V. Suciu prof.

vol. I. *Apologetica creștină* fec. 5-30
vol. II. *Tradițiunea și Bis.* fec. 5-30

2. Teologia dogmatică Specială.

vol. I. *Dumnezeu Unul, sf. Treime, Dumnezeu Creatorul, Intruparea Domnului și Grația.* fec. 7-30 cor.
vol. II. *Sacramentele și Eshatologia.* fec. 7-30 cor.

3. Hipnotism și Spiritism 1-50

Preaveneratul Conzistor Arhiepiscopesc a permis să se poată procura aceste cărți din casele bisericești pentru biblioteci. — Să afle de vânzare la Librăria sem. teol. Blaj—Balázsfalva.

Proprietar-editor: Aurel C. Domșa.

Redactor respnz.: Augustin Gruția.

Copiii născuți fără timp

prin Emulsiunea lui SCOTT sunt scutiți de slăbire și ajung la tărie și voce bună normală.

Neliniștii părinți cu miile priveau mirați la

grabnica însănătoșare a copiilor lor. Încă și atunci când ei nu primese laptele,

Emulziunea-SCOTT

cu plăcere o primesc și o mistue ușor!

Prețul unei sticle originale e 2 cor. 50 fleri.

Se află în ori ce farmacie

Când cumperi Emulsiunea de SCOTT să fi cu luarea aminte la marca scutitoare Pescarul.

(47) 18-22.

Traian A. Todorescu, producător de vinuri în Világos (Șiria) lăferează vinuri foarte bune, și curate după dealurile cele mai renumite, dela 50 ltr. în sus (în engros) cu prețuri moderate deposituri: Musca-măderat, Galșa, Șiria, Covasint, Minis. Centrala: Világos (Com. Arad) la dorință prospecte gratuite. (49) 8-52

A V I S!

Un candidat de avocat dr. iur. cu prăcsă mare caută aplicare în vre-o cancelarie advocațională pe lângă condiții modeste — pe 1 Februarie 1909. A se adresă la redacția foaiei acesteia. (53) 2-8

„Recomandăm proprietarilor de vii cu toată căldura tovarășia românească „Mugurul“ însoțire economică-comercială în Elisabetopol (Erzsébetváros) care vinde altoie de viță de vie de toate speciile pe cum și viță americană cu și fără rădăcină și la dorință însoțirea dă instrucție gratis ori cui în toate ramurile viticulturii.

(34) 11-52

Atențiune!

Altoi de viță de vie să nu comanzi până ce nu vei cere dela mine Prețcurent! Mia de altoi de viță de vie e cu 140 cor. Delaware costă mia 100 cor. □ □ □ □ □

Adresa:

Szigyártó Nagy Mihály

Felsőseged, Somogy megye.

(50) 7-25

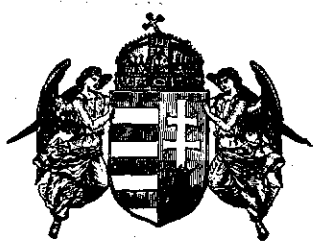
La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

(46) 9-52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fer bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latare prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toate de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimite la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transsylvania“

din Sibiu

(45) 9-52

intemeiată la anul 1868

Sibiu, strada Cisnădiei nrul 5 (edificiile proprii), asigură în cele mai avantajoase condiții:

contra pericolului de incendiu și esplosiune. edificii de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte produse economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termen fix, asigurări de copii, de zestre, rente pe viața înreagă etc. etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală
Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiuului: 95,816.412 coroane.
capitale asigurate asupra vieții: 9,882.454 coroane.

Dela întemeiere institutului a solvit: pentru despăgubiri de incendii 4,484,278.83 cor. pentru capitale asigurate pe viață 4,028,113.12 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela: Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I, curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița, Cluj și Oradea mare pe cum și dela subagenții din toate comunele mai mari.